

TESAM III. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

"TÜRKİYE - TÜRK DÜNYASI
İLİŞKİLERİNİN
Dünü, Bugünü ve Yarını"

BİLDİRİ ÖZETLERİ

11-12 Ekim 2018
Bağlarbaşı Kongre Merkezi
İstanbul

Center for
Economic, Political
and Strategic Research

TESAM

Ekonomik,
Siyasal ve Stratejik
Araştırmalar Merkezi

KYTK | TÜRK

**III. ULUSLARARASI
TESAM
Sosyal Bilimler Kongresi**

**“YERELDEN KÜRESELE:
TÜRKİYE - TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNİN
DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI**

**11 - 12 Ekim 2018
Üsküdar Bağlarbaşı Kongre Merkezi
İSTANBUL**

TESAM

Kongre Bildiri Özleri Kitabı-3

© TESAM (Ekonomik Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi), 2018

1. Baskı, Ocak 2018

Her hakkı saklıdır. Bu çalışmanın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre **TESAM** (Ekonomik Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi)'ın önceden iznini almaksızın elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir sistemle basılamaz, çoğaltılamaz ve bilgisayar ortamında tutulamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Bu çalışmada yer alan tüm yazıların etik, dil, bilim ve hukuki açıdan sorumluluğu yazarlarına aittir.

Sayfa Tasarımı: Revizyon Medya

Kapak Tasarımı: Revizyon Medya

Basım ve Cilt: Renkvizyon Matbaacılık

İletişim

Tel : +90 (224) 256 72 00 | Fax : +90 (224) 252 86 40

Üçevler Mahallesi, Burçak Sokak No:6 Nilüfer/ BURSA

www.tesam.org.tr | tesamcongress@gmail.com

TESAM Akademi Dergisi İletişim

www.tesamakademi.com | tesamakademi@gmail.com

TESAM III. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

ONUR KURULU

Prof. Dr. Erol ÖZVAR	Marmara Üniversitesi
M. İlyas BOZKURT	TESAM
Prof. Dr. Hasan KÖNİ	İstanbul Kültür Üni.
Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Alparslan CEYLAN	Atatürk Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Recep BOZDOĞAN	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz TOMAR	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. İmam Bakır KANLI	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Rüveyda KIZILBOĞA ÖZASLAN	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI	Marmara Üniversitesi
Yıldırım DENİZ	TESAM
Muhammet AYDOĞAN	TESAM

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ	Gaziosmanpaşa Üni.
Dr. Öğr. Üyesi Akın BİNGÖL	Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Alparslan CEYLAN	Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nur MORKOÇ	Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Barış ÖZDAL	Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz TOMAR	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ferhat PİRİNÇÇİ	Bursa Uludağ Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Geydarova Gulchin ANSEROVNA	Kızılıorda Korkut Ata Devlet Üniversitesi
Prof Dr. Hamza AL	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza ATEŞ	İstanbul Medeniyet Üni.
Prof. Dr. Hasan KÖNİ	İstanbul Kültür Üni.
Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Fırat PURTAŞ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fikri PALA	Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan KALMIŞ	Mustafa Kemal Üni.
Prof. Dr. Hasan ONAT	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim ÜNGÖR	Erzincan Üniversitesi
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. İlsur NAFİKOV	Kazan Federal Üniversitesi
Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. İmam Bakır KANLI	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Kemalettin KUZUCU	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Kerim HACIZADE	Erdebil Üniversitesi
Lyudmila ŞERSTOVA	Tomsk Devlet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mayrambek OROZOBAYEV	Ardahan Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet YÜCE	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Mefail HIZLI	Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Murat ŞENTÜRK	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Musa EKEN	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAGEÇİ	Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM	Dokuz Eylül Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Müşfika Nazan ARSLANEL	Gaziosmanpaşa Üni.
Doç. Dr. Nezahat CEYLAN	Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nina PETROVİCİ	Ardahan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Moldalievə OROZOBAYEV	Ardahan Üniversitesi
Prof. Dr. Oktay TANRISEVER	Ortadoğu Teknik Üni.
Doç. Dr. Oktay ÖZGÜL	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Önder KUTLU	Necmettin Erbakan Üni.
Prof. Dr. Recep BOZDOĞAN	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. R. Kutay KARACA	Nişantaşı Üniversitesi
Prof. Dr. Rinat NABİEV	Kazan Federal Üniversitesi
Doç. Dr. Ruvéyda KIZILBOĞA ÖZASLAN	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Sefer AŞUROV	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Doç. Dr. Sema AY	Bursa Uludağ Üniversitesi
Tamilla ALİYEVA	Ardahan Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar ARI	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Tuncay ÖĞÜN	Muğla Üniversitesi
Prof. Dr. Veli BAŞALİYEV	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Doç. Dr. Yavuz GÜNAŞDI	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Yüksel DEMİRKAYA	Marmara Üniversitesi
Yevgeniya KUZMİNA	Novosibirsk Bilimler Akademisi
Dr. Öğr. Üyesi Zeki SEVEROĞLU	Marmara Üniversitesi

SEKRETERYA

Aydın AKPINAR	Marmara Üniversitesi
Fatih SEÇKİN	TESAM
M. Yiğit UZ	TESAM
Neslihan KILIÇ	TESAM
Utku KARAAĞAÇ	TESAM
Y. Alper GÜLLÜ	TESAM

PROGRAM AKIŞI
CONGRESS PROGRAM

**TESAM III. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ
PROGRAM AKIŞI**

09:00 - 09:30 KAYIT

09:30 - 10:00 AÇILIŞ VE PROTOKOL KONUŞMALARI

**1. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (10:00 - 12:00)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Hasan KÖNİ (TESAM / İstanbul Kültür Üniversitesi)

SOVYET İDEOLOJİSİ VE TÜRKİSTAN AYDINLARI

Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

**BİLGE KAĞAN'A AİT YARLIĞIN UNVANI VE ONUN TÜRK
VESİKALARI TARİHİNDEKİ YERİ**

Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkîşinaslık Enstitüsü)

**TÜRK DÜNYASININ MİLLÎ-KÜLTÜREL BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDE
SİYASİ, İDEOLOJİ VE MANEVİ FAKTÖRLER**

Prof. Dr. Salahaddin HALİLOV (Azerbaycan Üniversitesi)

**KUTB'UN HÜSREV Ü ŞİRİN MESNEVİSİNİN DİLİNDEKİ TÜRKÇE
KELİMELERİN LEKSİK-SEMANTİK GRUPLARI**

Prof. Dr. Murat SABİR (Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI VE TÜRK OCAKLARI

Dr. Cezmi BAYRAM (İstanbul Türk Ocakları)

-ÖĞLE YEMEĞİ 12:00 - 13:00-

2. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (13:00 - 14:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Mehmet YÜCE
(Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI TÜRKÜLERİNDE TEMATİK VE SEMBOLİK İLİŞKİLER

Prof. Dr. Gülay MİRZAOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

TÜRKİYE'NİN RUSYA FEDERASYONU İÇERİSİNDEKİ TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE MÜNASEBETLERİ

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE DİNİ DEĞERLER

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Arel Üniversitesi)

KAFKASYA'DA BÜYÜK GÜÇLERİN NUFUZ MÜCADELESİ VE TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

-KAHVE ARASI 14:30 - 15:00-

3. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (15:00 - 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ali AYTEN (Marmara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİN BÜYÜK TEHLİKE -KÜLTÜRSÜZ İSLAM-

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM (Dokuz Eylül Üniversitesi)

HANEFİ-MATURİDİ DÜŞÜNCEDE ÖZGÜRLÜK TEMELLİ İMAN VE İMANIN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ BOYUTU

Prof. Dr. Hasan ONAT (Ankara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINI BİRLEŞTİREN UNSURLAR

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ TEOLOJİK KİMLİĞİ ÜZERİNE -Kültür-Teoloji İlişkileri Bağlamında Bir Tartışma-

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN (Çorum Hitit Üniversitesi)

4. OTURUM

AVRASYA SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

KÜLTÜRLER ARASI REKABET VE MİLLETLEŞME SÜRECİ BAĞLAMINDA TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TEMEL MESELELERİ

Prof. Dr. Abulfez SÜLEYMANOV (Üsküdar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE BAĞIMSIZLIK SONRASI YÖNETİCİ ELİTDE KUŞAK DEĞİŞİMİ

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

JEOPOLITICAL OVERVIEW FROM TURKEY

Dr. Öğr. Üyesi Levent Ersin ORALLI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ STRATEJİK VARLIĞI

Dr. Aydın ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

5. OTURUM

SEMİNER SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE-TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEMİN PARAMETRELERİ

Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

SOĞUK SAVAŞ'IN ARDINDAN TÜRKİYE-ESKİ SOVYET TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİ

Prof. Dr. Muzaffer Ercan YILMAZ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

AZERBAYCAN'DA KAMU YÖNETİMİ VE YEREL YÖNETİMLER

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE'NİN BAĞIMSIZLIK SONRASI ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNE YÖNELİK DIŞ POLİTİKASI

Doç. Dr. Yaşar SARI (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI AVRASYA'DA GÜÇ MERKEZİ OLUŞTURABİLİR Mİ?

Doç. Dr. Barış DOSTER (Marmara Üniversitesi)

2.GÜN
12 Ekim 2018

6. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (09:00 - 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ekrem KALAN (Kocaeli Üniversitesi)

KIRGIZİSTAN'DA TÜRKİYE BURSLARI ÖĞRENCİ SEÇİMİ

Prof. Dr. Adem ÇAYLAK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Seyit AVCU (Kocaeli Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNDE MOĞOLİSTAN'IN YERİ VE İLİŞKİLERİN GELECEĞİNE YÖNELİK YENİ PERSPEKTİFLER

Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

KIRGIZİSTANDA SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE TÜRKİYE İLE BENZEŞEN NOKTALAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeki SEVEROĞLU (Marmara Üniversitesi)

TÜRK SOYLU LARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARLA GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Nurşat BİÇER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Öğr. Gör. Yakup ALAN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

7. OTURUM
AVRASYA SALONU (09:00 - 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

**ERMENİSTAN'IN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ AÇISINDAN
TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'A KARŞI TUTUMU**

Doç. Dr. Sevinç RUİNTAN (Bakü Devlet Üniversitesi)

**ERMENİ AÇILIMI'NIN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNE
ETKİLERİ**

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERDEM (Ankara Üniversitesi)

Arş. Gör. Ahmet AKÇAM (Ankara Üniversitesi)

**AZERBAYCAN - TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN SOSYOLOJİK
TAHLİLİ**

Dr. Neriman MARTI EMEL (Ankara Üniversitesi)

8. OTURUM

SEMİNER SALONU (09:00 - 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU
(Çukurova Üniversitesi)

**AVRASYA'NIN DEĞİŞEN JEOPOLİTİĞİNDE TÜRK DÜNYASI VE
TÜRKİYE: NASIL BİR GELECEK?**

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL (Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi)

**TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ÇEVRE VE KENT KÜLTÜRÜ
UNSURLARI**

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

**1870'LERDE RUSYA VE ORTA ASYA İLİŞKİLERİNİN OSMANLI
İSTANBUL BASININA YANSIMASI**

Dr. Öğr. Üyesi Uygur AYDEMİR (Üsküdar Üniversitesi)

KAFKASYA'DA BÖLGESEL SORUNLAR VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Dr. Neşe KEMİKSİZ (ANKA ENSTİTÜSÜ)

**NUCLEAR ADVENTURE OF KAZAKHSTAN: A MODEL FOR TURKIC
STATES**

Dr. Şafak OĞUZ (ANKASAM)

-KAHVE ARASI 10:30 - 11:00-

**9. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (11:00 - 12:30)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

TARİHİ DÜŞMANDAN DOST OLUR MU? (Türk - Rus İlişkilerinin Geleceği)

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

MÜSLÜMAN-ORTODOKS ÇOĞUNLUĞU ORTAMINDA İDİL-URAL BÖLGESİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Doç. Dr. İlsur NAFİKOV (Kazan Federal Üniversitesi)

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL AÇILAR

Doç. Dr. Elmira Khabibullina (Kazan Federal Üniversitesi)

Doç. Dr. Ramil Khayrutdinov (Kazan Federal Üniversitesi)

TÜRK-TATAR KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Venera BASHARAN (Kazan Federal Üniversitesi)

**10. OTURUM
AVRASYA SALONU (11:00 - 12:30)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

AKDENİZ İÇİN BİRLİK VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ

Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

2023 YOLUNDA TÜRKİYE - TÜRKİ CUMHURİYETLER İLİŞKİLERİNDE SİYASAL BİRLİKTELİK VE KALKINMA AÇISINDAN STRATEJİK TEMEL FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL (Marmara Üniversitesi)

Ömer ÇAKIR (Marmara Üniversitesi)

**TÜRKİYE'NİN 2023 VİZYONU KAPSAMINDA TÜRK DÜNYASINDA
SİYASİ GELİŞMELER VE ADRIYATİK'TEN ÇİN'E TÜRK BİRLİĞİ**

Dr. Hasan ACAR (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

TÜRK CUMHURİYETLERİNDE İŞBİRLİĞİ VE AYRIŞMALAR

Dr. Yeşim DEMİR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

11. OTURUM

SEMİNER SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi
Evrans Üniversitesi)

**TÜRK KÜLTÜRÜNÜN SÜREKLİLİĞİNİ MİMARİ ESERLER
ÜZERİNDEN OKUMAK**

Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

**TÜRK-SİYASİ DÜŞÜNCESİNDE MEŞRÛİYET KAYNAĞI OLARAK
MÂTURÎDLİK**

Dr. Gülbeyaz KARAKUŞ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

YÜZ YILLIK EMANET: KAFKAS İSLAM ORDUSU

Dr. Telman NUSRETOĞLU (Hazar Üniversitesi)

12. OTURUM

SİNEMA SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

ATATÜRK'ÜN TÜRK DÜNYASI MESELELERİNE BAKIŞI

Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

**GAGAUZ TÜRKLERİNİN TARİHİ VE ONLARIN KÜLTÜR MİRASLARI:
BALKAN YARIMADASI'NDA, BUCAK'TA VE DİĞER YERLERDE**

Doç. Dr. Olga RADOVA (İstanbul Üniversitesi)

**GAGAUZ ETNOSU VE GAGAUZYERİ'NDE EKONOMİK-TOPLUMSAL
YAPININ GELİŞİMİ**

Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman BALKANLI (İstanbul Üniversitesi)

LOZAN'DA BIRAKILANLAR:BATI TRAKYA TÜRK MÜSLÜMAN AZINLIĞI VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Burcu TAŞKIN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

-ÖĞLE YEMEĞİ 12:30 - 14:30-

**13. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (14:30 - 16:00)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

YABANCI SERMAYE GİRİŞİ VE DIŞ TİCARET AÇISINDAN TÜRK CUMHURİYETLERİNİN SEKTÖREL DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

TRACECA ÜLKELERİNDE KARAYOLU ALTYAPISININ DIŞ TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Sema AY (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Işın ÇETİN (Giresun Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINDA İNOVASYONUN GİRİŞİMCİLİK VE EKONOMİK KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Batül AYÇA (İstanbul Arel Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİ ARASINDAKİ İKTİSADİ GELİŞMELER: MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Arş. Gör. Fatih KALECİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

**14. OTURUM
AVRASYA SALONU (14:30 - 16:00)**

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

MERKEZ ÇEVRE İLİŞKİSİNDE MERKEZİN TÜRDEŞLİĞİ

Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi M. Nazan ARSLANEL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

TÜRK SİYASİ KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA HÜKÜMET SİSTEMLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Gürbüz ÖZDEMİR (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI'NIN AZERBAYCAN'DA GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

İbrahim RUSTAMLİ (Marmara Üniversitesi)

TÜRK KONSEYİ: LİNGUA FRANKA BİRLİĞİ VE DEVLETLERÜSTÜ MEKANİZMA İKİLEMİ

Tolga SAKMAN (İstanbul Üniversitesi)

15. OTURUM

SEMİNER SALONU (14:30 - 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK HUKUK TARİHİNİN KIRILMA NOKTALARI

Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK BAŞKENTLERİNDEKİ YÖNETSEL SİSTEMİN VE KÜLTÜREL YAPININ ANALİZİ

Doç. Dr. Elif Karakurt TOSUN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

SINIR ÖTESİ OPERASYONLARIN POLİTİK EKONOMİSİ: FIRAT KALKANI HAREKETİ ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI (Marmara Üniversitesi)

Arş. Gör. Ceren Ece GÖCEN (İstinye Üniversitesi)

**TÜRK DÜNYASINDA DİN KRİZLERİ: ARAP BAHARI VE ORTA ASYA
VE KAFKASYA'DA 'VASAT DİNİ DÜŞÜNCENİN' GELECEĞİ**

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇELENK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

**16. OTURUM
SİNEMA SALONU (14:30 – 16:00)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)

**DIŞ TİCARET EKSENİNDE TÜRKİYE'NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ
İLE İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Öğr. Gör. Neslihan KIZILER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Arş. Gör. Muhammed ÇELİK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

**TÜRKİYE-AZERBAYCAN ARASINDAKİ ASKERİ İŞBİRLİĞİ
SÜREÇLERİNİN ANALİZİ**

Dr. Öğr. Üyesi Ali Burak DARICILI (Bursa Teknik Üniversitesi)

TÜRKSOY VE TÜRK DÜNYASI HALK EDEBİYATI

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim GÜMÜŞ (Bartın Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİNDE GÖÇ SİSTEMİ

Dr. Nurlan BAĞABYLOV (Gumilyov Eurasian Devlet Üniversitesi)

KAHVE ARASI 16:00 - 16:30

**KAPANIŞ OTURUMU
BOĞAZIÇI SALONU (16:30 – 17:30)**

Prof. Dr. Hasan KÖNİ (TESAM / İstanbul Kültür Üniversitesi)

Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkînaslık Enstitüsü)

BİLDİRİ ÖZLERİ
ABSTRACTS

1. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (10:00 – 12:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Hasan KÖNİ (TESAM / İstanbul Kültür Üniversitesi)

SOVYET İDEOLOJİSİ VE TÜRKİSTAN AYDINLARI

Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

BİLGE KAĞAN'A AİT YARLIĞIN UNVANI VE ONUN TÜRK VESİKALARI TARİHİNDEKİ YERİ

Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkışınaslık Enstitüsü)

TÜRK DÜNYASININ MİLLİ-KÜLTÜREL BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDE SİYASİ, İDEOLOJİ VE MANEVİ FAKTÖRLER

Prof. Dr. Salahaddin HALİLOV (Azerbaycan Üniversitesi)

KUTB'UN HÜSREV Ü ŞİRİN MESNEVİSİNİN DİLİNDEKİ TÜRKÇE KELİMELERİN LEKSİK-SEMANTİK GRUPLARI

Prof. Dr. Murat SABİR (Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI VE TÜRK OCAKLARI

Dr. Cezmi BAYRAM (İstanbul Türk Ocakları)

SOVYET İDEOLOJİSİ VE TÜRKİSTAN AYDINLARI

Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL

(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Dil ve kültür ile az da olsa uğraşan diktatörler ve ceberutlar, bu işi o milletin dil hürriyetine müdahaleye kadar götürmüşlerdir, diyen Nihat Sami Banarlı'nın bu cümlesi, Stalin dönemindeki Türk boylarının dil ve edebiyat dünyasına çarpıcı bir dokunuştur. Rusya'nın sömürge düzeninin diğer sömürgeci devletlere göre farklı olduğu bilinen bir gerçektir. Hâkimiyetindeki insanlar, diktatörün emriyle hareket edecek, onun istediği dil ile konuşacak ve onun istediği gibi yazacak.

"Bolşeviklik", birey özgürlüğü ve millî bağımsızlıkla bağdaşmayan bir sistemdi ve Batılı sömürgeci devletler gibi sadece güç kullanarak ve hükmederek ayakta durabilirdi; bu, kaçınılmaz bir gerçektir. Ekim ihtilâliyle birlikte "sosyalist gerçekçilik", doğal olarak sanat ve edebiyata damgasını vurmaya başladı. Bu bağlamda Türk Dünyası şair ve yazarları, unutulmamalıdır ki sistemin getirdiği zorunlulukla Rusça yazdılar; Lenin'i ve ideolojisini de övdüler şiirlerinde ve yazılarında... Bunun yanında gerek Çarlık Rusya'sı, gerek Bolşevik ve Stalin dönemindeki siyasî ve sosyal dalgalanmalar; geleceğe yönelik kaygıları, umutları ve heyecanları da beraberinde getiriyordu. Bu, en büyük gerçektir.

19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başlarında Tanzimat ile birlikte Osmanlı topraklarında başlayan modernleşme sürecine diğer Türkistan coğrafyası da duyarsız kalmadı. Türkistan aydınlarının 1905'ten itibaren Türkistan'da özellikle büyük siyaset adamı Alihan Bökeyhan önderliğinde Alaş adıyla başlattıkları bağımsızlık hareketi ve verdikleri mücadele, 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı ve Kurultay'da alınan kararlar, Ceditçilik hareketinin bir devamıydı. Türk boylarının ortak kültür tarihini canlandırma, halkı bilinçlendirme ve aydınlatma gayretiydi.

Dış dünyaya da kapalı olan bu atmosferde bir yandan halkın kültür seviyesini yükseltmek ve millî istiklâle kavuşmak için mücadele eden büyük liderler yetişti, bir yandan da bunu dramatik, sembolik ve lirik üslûpla edebiyata ve şiire yansıtanlar oldu. Düşünen, duyan ve yazan insanların bu ortamdan etkilenmemesi düşünülemezdi. Tıpkı Fransız İhtilali, Anadolu coğrafyasındaki Tanzimat Hareketi, Türk İstiklâl Harbi gibi bu coğrafyada da sosyal ve siyasî atmosfer, sanat ve edebiyatın

temel ilham kaynağını oluşturuyordu.

Türkistan aydınlarının bu süreçte yazdığı şiirler; ortak ideallerin, ortak kaygının ve ortak ruhun mısralara yansımalarıdır. Vatan, hürriyet, halkı bilinçlendirme, sosyal adalet, kadın hakları, insan hakları vb. konular, onların şiirleriyle geniş kitlelere ulaştı. Bu bildiride bu kapsamdaki Türkistan şairleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Diktatör, Bağımsızlık, Kültür, Türkistan, Şiir

BİLGE KAĞAN'A AİT YARLIĞIN UNVANI VE ONUN TÜRK VESİKALARI TARİHİNDEKİ YERİ

Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkîşinaslık Enstitüsü)

Özet

Bilge Kağan abidesi ilin yani devletin sahibi olan kişinin aşağıdaki sözleriyle başlar: Tāñrı-tāğ tāñrı yaratmış türk Bilgä qayan sabim. Bilge Kağan'ın başlangıç-unvanını formül haline gösterecek olursak aşağıdaki gibi olur: Y+S+A+M+sabim (yani, Tanrı tarafından yaratıldığının itirafı +hükümdarın sıfatı+adı+vazifesi+sabim).

Örneğin Altın Orda hanı Tohtamış'ın 1393 yılında Lehistan-Litvanya kralı Yagayla'ya gönderdiği yarlığı Toxtamış sözüm Yayaylaya (Tohtamış sözüm Yagayla'ya) şeklinde başlamıştır. Artık unvanın tam, doldurulan şekli de değişti ve şöyle duruma geldi: (Men,) Toxtamış(niñ) sözüm Yayaylaya (bolsun) veya (Bu men,) Toxtamış(niñ) sözüm Yayaylaya (turur), yani "(Ben) Tohtamış(in) sözüm Yagayla'ya (olsun/-dır)". Tohtamış Han'ın unvanının formülü aşağıdaki gibidir: A+ sözüm+Ad. (yani hükümdarın adı+sözüm+alıcı, muhatap).

Örnek olarak Şahruh Mirza'nın 16 Ocak 1422 tarihinde Talhan Ata mezarının mücavirine verdiği nişanı Şāhruh bahadur sözüm divānlarya (Şahruh bahadır sözüm divānlara) cümlesiyle başlamıştır (Ş.1-2). Burada Şāhruh bahadur sözüm bir unvandır, bu sebeple ayrı bir satıra yazılmıştır. Unvan üç ögeden oluşur: hükümdarın adı (Şāhruh), unvanı (bahadur) ve fermanın ona ait olduğunu gösteren yarlık (sözüm). Bu cümlede yer alan bahadur sözü üst sınıf kişilere verilen unvanı gösterir. Karşılaştırmak için Türkçe yarlıkların başlangıcında kullanılan abu-l-muzaffar, abu-l-yāzî unvanlarını hatırlamak yeterlidir. Unvanın tamamlanan şekli şöyledir: (Men,) Şāhruh bahadur(nuñ) sözüm divānlarya (bolsun) veya (Bu men,) Şāhruh bahadur(nuñ) sözüm divānlarya (turur). Şahruh'un yarlığında yer alan unvanın formülü ise aşağıdaki gibidir: A+U+ sözüm+Ad. (yani hükümdarın adı+unvanı+sözüm+alıcı).

Çoğu durumlarda unvanlara hükümdarın isminden önce onun rütbesi de ilave edilmiştir. Örnek olarak Ebu Said'in Akkoyunlu hükümdarı Hasan Bey'e (=Uzun Hasan'a) 10 Ekim 1468 tarihinde gönderdiği yazısı Sultān Abu Sa'id körāgān sözüm unvanı ile başlamaktadır (AS.1). Bunun formülü ise aşağıdaki gibi: M+A+U+sözüm (yani rütbesi+adı+unvanı+sözüm).

Yukarıda gösterilen örneklerden anlaşıldığı gibi Türk diplomasisi

tarihinde kağan ve hanların yarlıkları, fermanlarının başlangıç-unvanları Köktürk döneminde inkişaf etti ve bu Türk vesikalari tarihinde büyük ve kalıcı bir keşiflerinden biriydi. Onun günümüze kadar ulaşan ilk aynı zamanda klasik örneği Bilge Kağan yazıtında geçen Tāñri-täg tāñri yaratmış türk Bilgä qayan sabim unvanıdır.

Türkçe yazılı vesikalar kendi yolunu daha epigrafik metinlerde bulmaya başlamış, kağanlığın ilk yazılı yasanı, devlet töreleri millete epigrafik olarak, abide taşları aracılığıyla ulaştırılmıştır. Eski Türk yazıtları sadece kağanlar, önemli devlet adamları, büyük kahramanların anısını ölümsüzleştirmek için dikilmiş abideler değil, devlet kanunları, tüzükleri, kağanların çağrısını ihtiva eden yazılı belgeler olarak da önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilge Kağan, Yollug Tigin, Kül Tigin

TÜRK DÜNYASININ MİLLİ-KÜLTÜREL BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDE SİYASİ, İDEOLOJİK VE MANEVİ FAKTÖRLER

Prof. Dr. Salahaddin HALİLOV (Azerbaycan Üniversitesi)

Özet

Küreselleşme ve yeni dünya düzeninin şekillenmesi fonunda her bir halk, her bir ülke gelecek gelişim yolunu belirlemek için yöntem arayışındadır. Bu nedenle uluslararası arenada boy gösteren jeopolitik süreçlerin mahiyetlerini doğru anlamak, ülkelerin iç ve dış siyasetinde küresel ölçekte gözlemlenen genel yaklaşımları dikkate almak gerekir. Türk Dünyası'nın büyük bir kısmı uzun yıllar sosyalist toplumsal-ekonomik ilişkilerin yürürlükte olduğu ülkelerden müteşekkildir. Şu an söz konusu devletlerin politik yaklaşımları değişse bile düşünce tarzı, politik düşüncenin sıradan idrak düzeyindeki ve toplumsal psikoloji katındaki durumu bu denli kolay biçimde ve kısa sürede değişmez. Uzun zaman boyunca farklı siyasi, ideoloji ve ekonomik yollardan geçmiş uluslar aynı bir millete ait olmalarına rağmen kolayca birleşemezler. Onların bir milli-kültürel bütün olarak yeniden oluşmasında etnik ve dini uygunluk yeterli olamaz. Bunun için bir ortak strateji düşüncenin de oluşması şarttır. Aydınlanmacı ideallerin teşviki, kitle enformasyon araçları, eğitim kurumları toplumda birleştirici misyon üstleniyor, evrensel değerlerin yaygınlaştırılması ön plana aktarılıyor. Medeniyet ideolojinin karşısında duruyor. Medeniyet ve kültürler arasındaki çatışmanın ideolojik çatışmaların yerini aldığına dönük işaretler var. Oysa kültürlerin çeşitliliğinin çatışmadan çok karşılıklı tamamlamaya götürmesi gerekir. Böyle bir ortamda Türk dünyasında da toplumsal gelişimin temel belirleyici ilkesinin ideolojilerden daha çok medeniyet ve kültür olması gerekir. Fakat bu pek çok noktadan zamanında doğru bir politikanın belirlenmesine, ortak felsefi temellerin oluşturulmasına bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Millet, Medeniyet, Kültür, Ortak Düşünce

KUTB'UN HÜSREV Ü ŞİRİN MESNEVISİNİN DİLİNDEKİ TÜRKÇE KELİMELERİN LEKSİK-SEMANTİK GRUPLARI

Prof. Dr. Murat SABİR (Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi)

Özet

Makalede Altın Orda devrine ait önemli yazı eserlerinden Kutb'un Hüsrev ve Şirin destanının söz varlığı incelenmiştir. Bilhassa, yazı eserinin çeşitli dönem hizasında Sovyet ve Kazak bilim adamları tarafından araştırılmasına da değinilmiştir. Destanın dili konusunda dil bilimi alanından birçok bilim adamının fikir ve görüşleri alınmış, Türk halkları açısından birçok ortak yönleri olduğuna vurgu yapılmıştır. Destan dilindeki Türkçe sözcükler leksik-semantik gruplara sınıflandırılarak araştırılmıştır. Kutb'un Hüsrev ve Şirin destanının tercüme değil, kendi başına Orta Türkçe dilinde yazılmış bir eser olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Altın Orda Devri, Yazı Anıtı, Eski Kıpçak Dili, Leksikoloji

2. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (13:00 – 14:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI TÜRKÜLERİNDE TEMATİK VE SEMBOLİK İLİŞKİLER

Prof. Dr. Gülay MİRZAOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

TÜRKİYE’NİN RUSYA FEDERASYONU İÇERİSİNDEKİ TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE MÜNASEBETLERİ

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE DİNİ DEĞERLER

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Arel Üniversitesi)

KAFKASYA’DA BÜYÜK GÜÇLERİN NUFÜZ MÜCADELESİ VE TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI TÜRKÜLERİNDE TEMATİK VE SEMBOLİK İLİŞKİLER

Prof. Dr. Gülay MİRZAOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

Özet

Altaylardan Anadolu'ya, Baykal'dan Balkan'a, Adriyatik'ten Çin'e kadar uzanan geniş Türk Dünyasında ortak kültürel geleneklerden biri de halk türküleridir. Bütünüyle soyut bir malzeme olan seslerden oluşmakla birlikte, müzik sanatı dünyada olduğu gibi, Türk dünyasının da belki de en eski ve ölümsüz kültür varlığıdır. Türk dünyasında müzik kültürünün kökleri, kültür ve medeniyetin bilinen ilk devirlerine kadar uzanmakta; şamanların yönettiği dinsel törenlere kadar geriye götürülmektedir.

Türk Dünyası müzik kültürü, Türk halklarının ortak tarihi ve kültürel bağlarından dolayı genel anlamda birçok ortak özellikler taşımaktadır. Müzik kültürü bağlamında bu ortaklıklardan biri de "bir milletin ortak dili" olarak tanımlayabileceğimiz halk türküleridir. Türkçe konuşan toplumların yani birbirinden uzakta yaşayan Türk toplumlarının lehçe ve ağız özellikleri, müzikal tınıları ve icra biçimleri, içinde yaşanan coğrafyaya bağlı olarak çeşitlenmiş ve farklılaşmış görünmekle birlikte, türkülerin tematik yapısı, sembolik dili ve kültüre özgü anlamı açısından bakıldığında, söz konusu türkülerin dikkat çekici ortak özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bildiride, Türk Dünyası müzik kültürünün genel anlamda ortak özellikleri vurgulanacak ve ortak kültürel kökenler bağlamında halk türkülerinin ortak tematik ve sembolik özelliklerine ve ilişkilerine odaklanılacaktır. Söz konusu tematik ve sembolik ilişkiler, Türk dünyası halk türkülerinden seçilmiş örnekler üzerinde gösterilecektir. Buna ilaveten konuyla ilgili gelecekte yapılması öngörülen araştırmalara dair önerilere de yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Halk Türküleri, Türk Dünyası Halk Türküleri, Müzik Kültürü, Türkülerin Sembolik Yapısı

TÜRKİYE'NİN RUSYA FEDERASYONU İÇERİSİNDEKİ TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE MÜNASEBETLERİ

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU

(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Özet

Rusya Federasyonu günümüzde idarî yapı açısından 22'si cumhuriyet olmak üzere 85 idarî bölgeden oluşmaktadır. Söz konusu 22 cumhuriyetten 9'u Türk cumhuriyetidir. Vladimir Putin'in iktidara geldiği 2000 yılından itibaren uyguladığı merkezîyetçi politika, cumhuriyetlerin Boris Yeltsin döneminde elde ettiği haklarını sınırlandırır da özellikle Tataristan, Başkurdistan, Yakutistan gibi ekonomik olarak iyi durumda olan cumhuriyetler, Moskova'nın kontrolünde yabancı ülkelerle ekonomik ve kültürel münasebetler geliştirme imkânına sahiptir. Rusya Federasyonu içerisindeki Türk cumhuriyetlerinin ekonomik ve kültürel işbirliği içerisinde oldukları ülkelere biri de şüphesiz Türkiye Cumhuriyeti'dir. Türkiye'nin Rusya Federasyonu içerisindeki cumhuriyetlerle geliştirdiği işbirliğinde aynen Rusya ile münasebetlerinde olduğu gibi ön plana ticarî münasebetler çıkmaktadır. Örneğin Türkiye ile Tataristan arasındaki ticaret hacmi Türkiye'nin bazı bağımsız Türk cumhuriyetleri ile arasındaki ticaret hacminden dahi yüksektir. Yine 2015'te yaşanan uçak krizi sırasında Rusya'nın Türkiye'ye karşı başlattığı yaptırım uygulamasına Tataristan'ın katılmaması ve Tataristan devlet başkanının iki ülke arasında adeta arabulucu rolü oynaması, bütün tarafların çıkarına olan bir gelişme oldu. Bu husus, söz konusu cumhuriyetlerin önemini ve bu cumhuriyetlerle iş birliğinin artırılması gerektiğini bir kez daha ortaya koydu.

Türkiye'nin Rusya Federasyonu içerisindeki cumhuriyetlerle münasebetlerde asıl önem verdiği konu ise kültürel konulardır. Bu alandaki iş birliği gerek Rusya'nın farklı şehirlerinde bulunan TC konsoloslukları gerekse de TÜRKSOY ve bazı devlet kurumları aracılığıyla geliştirilmektedir. Bu bildiride Türkiye'nin Rusya Federasyonu içerisindeki cumhuriyetlerle geliştirdiği iş birliği ele alınacak, söz konusu iş birliğini zorlaştıran hususlarla bugüne kadar kat edilen mesafe değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Rusya Federasyonu, Türk Cumhuriyetleri, İş Birliği, TÜRKSOY

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE DİNİ DEĞERLER

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Arel Üniversitesi)

Özet

Bu tebliğin amacı, Türkiye, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan ve Kazakistan'da dini değerleri incelemektir. Rusya, kontrol grubu olarak, analize dahil edilmiştir. Tebliğ, "Dünya Değerler Araştırması'nın data setine dayanmaktadır. Türk dilli ülkelerde insanların çoğunluğu Tanrı'ya inandıklarını ve Tanrı'nın onların hayatlarında çok önemli olduğunu belirtmekle beraber; çok azı, dini kuralları uyguladıklarını ifade etmekte. Orta Asya'daki ülkelerde İslam yorumu Türkiye'den oldukça farklıdır. Onlar için dinin anlamı, "Diğer insanlara iyilik yapmaktır". Fakat Türkiye Türklerinin çoğunluğu için din, "kurallara ve törenlere uymaktır". Ortadoks Ruslarda olduğu şekilde, Orta Asya'daki Müslümanların çoğunluğu da dinin "öteki dünyaya" değil, "yaşadığımız bu dünyaya" anlam kazandırdığına inanmaktalar. Oysa Türkiye Türkleri zıddını düşünmekte. Özetle, data, Post-Sovyet Cumhuriyetlerde yaşayan Türk Dilli Müslümanların, diğer Müslüman ülkelerde yaşayanlardan daha hoşgörülü, esnek ve seküler olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dilli Ülkeler, Türk Dilli Müslümanlar, Rusya, Türkiye Türkleri

KAFKASYA'DA BÜYÜK GÜÇLERİN NÜFUZ MÜCADELESİ VE TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Özet

Karadeniz ve Hazar havzaları, XXI. yüzyılın en stratejik yerlerinden birisidir. Dünyada enerji ihtiyacının artmasına paralel olarak artan çatışmalar, Hazar havzasını doğu-batı nakil hatları açısından oldukça kıymetli hale getirmiştir. Bölgede kontrolü eline almak isteyen büyük güçler etkinliklerini artırmak için birbiriyle kıyasıya mücadele içindedir. Aynı şekilde Karadeniz havzasının sınırlarını genişleterek bölgenin etkinlik sahasını artırmaya çalışan projeler sebebiyle ABD, AB ülkeleri ve Rusya arasında büyük bir rekabet oluşmuştur. Bu rekabet alanlarının ortasında kalan Kafkasya, hem stratejik konumu hem de bakir enerji kaynakları ile büyük güçlerin iştahını kabartmaktadır.

Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattı sadece 1768 km'lik bir alanı birbirine bağlamakla kalmaz. Bu hat Türklerle Gürcüler arasında bölgedeki en büyük enerji işbirliğidir. Daha çok NATO üyelerinden oluşan uluslararası konsorsiyuma karşı Rusya da alternatif güzergâhlardan taşımacılık yapmaya çalışmaktadır. Diğer yandan bir AB projesi olan Nabucco projesiyle Hazar'daki Şah Denizi'nden başlamak üzere Türkmenistan, Kazakistan ve diğer Hazar ötesi kaynakları ile İran gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya dağıtılması amaçlanmaktadır.

Rusya Kafkasya'daki etkinliğini korumak için bölge ülkeleriyle ilişkisini canlı tutmaya çalışmakta, diğer büyük güçlerin Kafkasya'ya yayılmasını engellemeye çabalamaktadır. Bu anlamda en büyük güç çatışmasının yaşandığı yerlerden birisi Gürcistan'dır. Gürcistan'ın NATO'nun bir parçası haline getirilmesine karşı çıkan Rusya, Abhazya ve Güney Osetya'yı denetimine alarak bölgeden vaz geçmeyeceğini göstermiştir. Aynı şekilde kendileriyle ilişkilerini geliştirirse Karabağ meselesinin çözümünde Azerbaycan'a yardımcı olabileceği vaadinde bulunmaktadır. Buna karşılık olarak ABD ve Almanya başta olmak üzere çeşitli AB ülkeleri Kafkaslarda yatırım yaparak bölge ülkeleriyle ticari ve siyasi ilişkilerini artırmaya çabalamaktadır.

Türkiye, Kafkasya ile güçlü tarihi ve kültürel bağları bulunan bir ülkedir. Bölgede etkili olmaya çalışan devletlerin hiçbiri Türkiye kadar derin bağlara sahip değildir. Bununla birlikte Türkiye onlar kadar kısa, orta ve uzun vadeli planlar yapamadığından Kafkasya'daki gelişmelere

müdahil olamamaktadır. Karadeniz İş Birliği Teşkilatı gibi Türkiye merkezli kuruluşlar beklenen etkinliği gösterememiştir. Kafkasya ile ilgili uzman yetiştirecek, bölgeye açılım yapacak uzmanlaşmış kadro ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Aynı şekilde Kafkasya'ya odaklanan araştırma merkezleri ve enstitüler Türkiye'nin acil ihtiyaç listesinde yer almaktadır. Türk iş adamlarının Kafkasya'da yaptığı yatırımlar kişisel çabaların ötesinde bir politika ile desteklenmelidir. TİKA, Yunus Emre Enstitüsü gibi resmi kuruluşların faaliyetleri bölge ülkeleri ile ortak açılacak üniversiteler ile de desteklenmeli ve Kafkasya'daki kültürel bağlarımız güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Kafkasya, Rusya, ABD, AB

3. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ali AYTEN (Marmara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİN BÜYÜK TEHLİKE -KÜLTÜRSÜZ İSLAM-
Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM (Dokuz Eylül Üniversitesi)

HANEFİ-MATURİDİ DÜŞÜNCEDE ÖZGÜRLÜK TEMELLİ İMAN VE İMANIN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ BOYUTU
Prof. Dr. Hasan ONAT (Ankara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINI BİRLEŞTİREN UNSURLAR
Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ TEOLOJİK KİMLİĞİ ÜZERİNE -Kültür-Teoloji İlişkileri Bağlamında Bir Tartışma-
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN (Çorum Hitit Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİN BÜYÜK TEHLİKE -KÜLTÜRSÜZ İSLAM-

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Özet

İbrahim suresi 4. âyette (14/4) Yüce Allah, her peygamberi vahyi kolayca anlayabilmeleri için kendi kavminin diliyle gönderdiğini beyan etmektedir. Her dil de o kavmin kültürüne, imkân ve ihtiyaçlarına, örfüne, dil sanatlarına dair kendine özgü farklı özelliklere sahiptir. İslam vahyi de bu genel kuraldan istisna edilmiş değildir. Yani son ilahi kitap olan Kur'an-ı Kerim Arapça indirilmiş, Arap dilinin kuralları ve anlatım üslubunun yanı sıra o günkü muhatapları olan Arap toplumunun hayat tarzıyla doğrudan ilişkili ifadeler kullanmıştır. İletişim kuralları gereği bunun böyle olmasından daha tabii bir şey olamaz.

Türklerin İslam algısı Hanefi-Matüridi anlayışı çerçevesinde oluşmuştur. Bu anlayış, İslam dinini Hicaz şartlarıyla günümüze taşıma iddiası güden selefi anlayıştan uzak felsefi bir anlayıştır. Çünkü Arap toplumunun şartlarına göre şekillenmiş bir vahyi diğer toplumlara aktarmak, vahydeki mesajı tespit etmek ciddi bir düşünce birikimine ihtiyaç duyar. Bu birikime ve ferasete sahip olan ecdadımız, halkı farklı dini terimlerle boğmadan Yesevi ahlak yaşantısı doğrultusunda, kendi örfü ve hayat tarzıyla örtüşen bir din yorumu geliştirmiş ve asırlarca Kur'an ve sünnete en uygun ve en sade bir dini yaşama modelini ortaya koymuştur.

Kültür elbisesine bürünmeyen din anlayışı sağlıklı olmaz. Bu bakımdan asırlardır İslam'la yaşayan ecdadımız dinin hukuk boyutunu büyük ölçüde örfi hukukla, duygusal boyutunu musiki, mimari, edebi pek çok kültürel değerle ifade edip uygulamıştır. Toplumun en ücra katmanlarına kadar inen mevlid geleneği, kandiller, türbeler, türküler, ilahiler, şarkılar, imeceler ve sayamayacağımız daha nice güzelliklerle bezenmiş bir din algısı ve yaşantısıyla İslam dünyasına model olmuştur.

Uzun yıllar dinsizlik baskısıyla ezilen Türk Dünyası özgürlüğüne kavuştuktan sonra kültürsüz bir İslam biçimi olan, daha doğrusu salt Arap kültürüne göre şekillenen Selefi-Vahabi din anlayışının istilasına maruz kalmıştır. "Kur'an'a ve dinin özüne dönüş" gibi kulağa ve gönle hoş gelen sözlere kanarak bin yıllık bir tecrübeyle oluşmuş kültürel değerleri "bid'at" ithamıyla hayatın dışına itmek Türk dünyası için büyük tehlikedir. Tebliğimizde bu tehlike sosyo politik açıdan değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hanefi-Matüridi, Kültür Elbisesi, Türk Dünyası, Selefi-Vahabi

HANEFİ-MATURİDİ DÜŞÜNCEDE ÖZGÜRLÜK TEMELLİ İMAN VE İMANIN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ BOYUTU Prof. Dr. Hasan ONAT (Ankara Üniversitesi)

Özet

Günümüzde Müslümanların en mühim sorunlarından birisi, tekfir mekanizmasının fütursuzca işletilmesidir. Tekfiri kolaylaştıran en mühim sebeplerden birisi İslam açısından “iman”ın ve sorumluluğun bireysel olduğunu; iman ve amelin aynileştirilemeyeceğini; mezhep vb. oluşumların Hz. Peygamber’in vefatından sonra ortaya çıktığını, beşeri oluşumlar olduğunu bilmemek veya görmezlikten gelmektir. Maalesef tekfirci yaklaşımlar düşünce ve eylemlerini meşrulaştırmak için “geçmiş”ten yeterince malzeme bulabilmektedir. Oysa Hanefi-Maturidi düşünce gerek akla yaptığı vurgu, gerek amel ve imanın aynı şey olmadığı, ameldeki eksikliklerin insanı dinden çıkartmayacağı; gerekse “imanda eşitlik” gibi iman istismarını önleyecek, birey bilincini geliştirecek yüksek ilkelerle din anlayışında muazzam açılımlar geliştirmiştir. Maalesef bugün kendilerinin Hanefi-Maturidi olduğunu iddia edenler bile Hanefiliğin-Maturidiğin temel görüşlerine pek de aşına değildirlere. Hanefi-Maturidi düşüncenin akla vurgusu, günümüzde en çok ihtiyaç duyulan eleştiren düşüncenin gelişmesine imkan sağlayabilir. İman-amel ayrımı tekfir mekanizmasının bu kadar kolay işletilmesini biraz da olsa engelleyebilir. “İmanda eşitlik” din istismarını kolaylaştıran bireysel ve topluluk halinde “seçilmişlik” algısının sağlıklı bir zemine oturtulmasına imkan sağlayabilir diye düşünmekteyiz. Bu söylemeye çalıştığımız hususlar Hanefilik-Maturidiliğin de sadece ve sadece İslam’ın anlaşılma biçimleri ile ilgili beşeri tezahürler olduğu gerçeğini bize unutturmamalıdır. Adı ne olursa olsun bütün mezhepler Hz. Peygamber’in vefatından sonra ortaya çıkan beşeri oluşumlardır; hiçbir mezhep İslam’la özdeşleştirilemez. Mezhepleri iyi anlayabildiğimiz zaman, hem farklılıkların zenginlik olduğunu, hem de geçmişin ipoteğinden kurtulabilmek için geçmişin mutlaka doğru anlaşılması gerektiğini anlamış oluruz.

Anahtar Kelimeler: Tekfir, Hanefi-Maturidi Düşünce, Mezhep, İmanda Eşitlik

TÜRK DÜNYASINI BİRLEŞTİREN UNSURLAR

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Özet

Türk dünyası din, dil, tarih, coğrafya ve kültürü ile birlikte varlığını koruyan, canlı ve aktif nüfusuyla yarınlara umutla bakan ve küresel medeniyet yarışına olumlu katkılar sunma potansiyeline sahip yapısıyla birlikte dünya üzerindeki dikkat çekici yerini korumaya devam etmektedir. Her devlet ya da toplumun olduğu gibi Türk dünyasının da çözmesi gereken bazı sorunları doğal olarak vardır. Türkler, Asya'da kurulan yeni devletler, bu devletlerde yaşayan genç nüfus, geçmişin birikim ve tecrübesi, kurulan yeni üniversiteler, bu kurumlarda eğitim gören yeni kuşak, uluslararası ticari faaliyetler, turizm ve rehberlik amacıyla gerçekleştirilen seyahatler gibi daha birçok unsurun olumlu katkısı ile karşı karşıya gelinen sorunların üstesinden gelmeyi hedeflemekte ve yarınlara umutla bakmaktadır. İyimserlik ve cesaretle ele alındığı sürece, her sorun kendi içinde büyük bir fırsat ve çözümü de barındırmaktadır.

Bildiride Orta ve Batı Asya'nın büyük bir bölümünü yurt edinmiş olan Türklerin yaşadıkları coğrafyada kendilerini bir araya getiren unsurlar ele alınacak, başta din olmak üzere, dil, tarihî tecrübe, ortak coğrafya, gelenek, kültür ve ticaret gibi faaliyetlerin güçlü bir birliktelik oluşturmaya ne şekilde katkı sunabileceği incelenecektir.

Anahtar Kavramlar: Din, Dil, Tarih, Coğrafya, Gelenek, Kültür, Ticaret

TÜRK DÜNYASININ TEOLOJİK KİMLİĞİ ÜZERİNE -KÜLTÜR-TEOLOJİ İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA BİR TARTIŞMA- Prof. Dr. Mehmet EVKURAN (Çorum Hitit Üniversitesi)

Özet

Kültür ile din arasındaki ilişkileri anlamak teolojinin sınırlarını aşan karmaşık bir iştir. Özellikle de kültür-teoloji diyalektiğini anlamayı sağlayacak entelektüel bir alt yapı yoksa işler daha da zorlaşmaktadır. Teolojiye uygun bir kültür inşa etmek, kültür üzerinde terör havası estirmeye kadar varırken, ideolojik kaygılarla tanımlanmış bir kültür tasavvuru üzerinden teolojik alanı dizayn etmeye çalışmak da dinî entelektüelizmi yok etmektedir. Dinî sahilik söylemi, kültür konusunda esnek ve yaratıcı girişimlerin önünde duran güçlü bir engeldir. Kültürün önünü açmak ve dinî radikalizmin sosyal yapı üzerindeki terörüne son vermek amacıyla dinî hayatı sınırlandırmaya çalışmak, daha büyük sorunlara yol açmaktadır.

Diğer bir sorun da dinî ve kültürel sahilik iddiasına dayanan çevrelerin sosyal yapı ve gelecek tasavvuru konusunda hak etmedikleri bir güç ve ağırlık elde etmeleridir. Kısacası din-kültür konusunda karşımıza çıkan ilk ve temel sorun olan dinsel fanatizm, sivil toplumsal düzeyde ortaya çıktığı gibi buradan aldığı örgütsel güçle kamusal baskıya da dönüşebilmektedir.

Kültür-teoloji ilişkisini uyum üzerinden okumak kadar gerilim ve çatışma üzerinden de değerlendiren çarpaz okumalar yapmak gerekir. Kültürün teolojiyi belirlediği teorisini abarttığımızda, teolojinin özerkliğini iskaletmiş oluruz. Zira kitlelerin zihniyet yapısı üzerinde teolojik söylemlerin güçlü bir etkisi vardır.

Geçmişte Sünnilik mezhep-içi çoğulculuğu başarmıştı. Bunda siyasetin ve sosyolojin ortak etkisini görmek mümkündür. Büyük devletlerin ya da imparatorlukların dönemsel olarak uyguladığı din politikaları Sünniliğin kapsamının geniş tutulmasıyla sonuçlanmıştır. Bugün Anadolu'da karşılık bulan kuşatıcı Sünnilik bunun sonucudur.

Sorunlarımızdan biri de teoloji ışığında kültür mühendisliği yapmaya çalışmaktır. Oysa Kültür metinlerin resmettiğinden daha büyük ve çeşitli bir dünyadır. Kültürü gerçekleştirmiş, tamamlanmış ve bitmiş bir şey olarak değil, bir potansiyel, imkânlar evreni ve gerçekleşme sürecinde bir içerik olarak görmek en doğrudur. Hatta kültür şu an kendini yeniden inşa etmeyi sürdürmektedir.

Mezhepler alanı, ilahiyatçının, siyasetçinin ya da stratejistin dilediği

gibi gezineceği ve arzu ettiği projeyi dayatıp-gerçekleştirebileceği bir yap-boz alanı değildir. Siyasal ya da entelektüel güce dayanarak sivil dinî-toplumsal alana press uygulamak, sivil toplumsal ritmi ve dengeleri bozmaktadır.

Bu çalışmada şu sorular ekseninde Türk dünyasının ortak teolojik kimliği olup olmadığı, varsa temel özelliklerinin neler olduğu tartışılacaktır:

- Türk dünyasının İslam ile olan ilişkisini tek bir mezhebî kimlik üzerinden okumak doğru mudur?
- Kültür-teoloji ilişkilerindeki geçmişteki ve günümüzdeki diyalektik nasıl açıklanabilir?
- ‘Türk modeli’ kavramının kapsamı ve geçerliliği yeterince açık ve anlaşılır mı?
- Yükselen dindarlık, Türk dünyasını nasıl etkilemektedir?
- Türk dünyasındaki din politikasının ana ilkeleri neler olabilir?

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Kültür, Gelenek-Gelecek, Din Politikaları, Mezhebî Kimlikler.

4. OTURUM
AVRASYA SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

KÜLTÜRLER ARASI REKABET VE MİLLETLEŞME SÜRECİ BAĞLAMINDA TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TEMEL MESELELERİ
Prof. Dr. Abulfez SÜLEYMANOV (Üsküdar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE BAĞIMSIZLIK SONRASI YÖNETİCİ ELİTDE KUŞAK DEĞİŞİMİ
Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

REFLECTION OF GEOPOLITICAL STATUS OF TURKEY TO FOREIGN POLICY
Dr. Öğr. Üyesi Levent Ersin ORALLI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ STRATEJİK VARLIĞI
Dr. Aydın ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

KÜLTÜRLER ARASI REKABET VE MİLLETLEŞME SÜRECİ BAĞLAMINDA TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TEMEL MESELELERİ Prof. Dr. Abulfez SÜLEYMANOV (Üsküdar Üniversitesi)

Özet

Bağımsızlığı takiben, Türk Cumhuriyetlerinde milletleşme süreci bir devlet politikası olarak yürürlüğe konmuştur. Milletleşme politikasının temel amacı, Sovyetler Birliği'nin yıkılışından sonra ortaya çıkan kimlik ve ideoloji boşluğunu doldurmak, milli birliği ve homojenliği sağlamaktır. (Süleymanlı, 2006: 315) Milli devlet dilinin gelişimi, milli tarih yazımı, devletin sembollerinde milli öğelerin kullanılması, Sovyet döneminde değiştirilen yer adlarının aslına uygun bir şekilde iade edilmesi, Sovyet döneminde idam edilen aydınların fikri mirasının canlandırılması, şehirlerde inşa edilen yeni binaların mimarisinde milli öğelere ağırlık verilmesi, eğitim ve diğer propaganda araçlarıyla milli değerlerin yeniden canlandırılmaya çalışılması bu sürecin somut örneklerini oluşturmaktadır. Fakat bu süreç hiç de kolay işlememektedir. Nitekim inşa halindeki milli kimlik süreci, üç temel sebepten dolayı, farklı kültürlerin etkisine açıktır. Birincisi, bölge coğrafi olarak farklı kültürlerin kesişim noktasında yer almaktadır. Bu süreç içerisinde vuku bulan kültürler arası rekabet, Orta Asya'daki güç mücadelesinin göz ardı edilemeyecek bir boyutudur (Kuru, 2002: 75). İkincisi, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra, bölgenin bir çok ülkesinde bir kimlik krizi ve kültürel boşluk doğmuştur ve böylece farklı kültürlerin etkisine açık hale gelmiştir. Son olarak da günümüzde küreselleşme, özellikle de hızla gelişen ve sınır tanımayan iletişim teknolojileri sayesinde, kültürler arası iletişimi ve etkileşimi artırmaktadır. Bunun sonucunda nüfusun yaygın bir biçimde yabancı kültür akımlarının tek yönlü bir etkisine maruz kaldığı gözlenmektedir. Bu bağlamda, insanların beğeni ve ilgi alanlarının, özellikle son yıllarda, ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçtiği, bu sürecin Batı kültürü referanslı yeni adet ve alışkanlıklar doğurduğu söylenebilir.

Milletleşmenin önünde diğer önemli bir engel bu ülkelerde Sovyet öncesi süreçte ve kısmen Sovyet döneminde de kendini gösteren ulus altı olarak nitelendirilebilecek aile, kabile, aşiret bağları ile bölgesel bağlılıkların da halen etkisinin günümüzde korunarak devam etmesidir. Bu olgu Orta Asya insanının en önemli kimlik öğelerini oluşturmaktadır. Nitekim siyasi ve toplumsal yaşamın birçok alanında kişinin klan ve bölgesel aidiyeti, sahip olduğu aile-akraba bağları, dayanışma gruplarının ona olan desteği, ait olduğu siyasi elite olan

sadakati ve bağılılığı karar unsurlarındandır. Bu tutumun özellikle oy verme davranışlarında, yönetici elitlerin belirlenmesinde, siyasi gücün ve kaynakların dağılımındaki etkisi önemlidir. Bazı araştırmacılara göre bölge insanının kendilerini tanımlarken kullandıkları öncül kimlikleri ait oldukları aşiret ve bölge temelinde oluştuğu için de millet olma ve bunun getireceği birlik duygusu daha küçük alt kümelerde sınırlı kalmıştır (Öraz 2012: 233). Dolayısıyla yetmiş dört yılın ardından kazandıkları bağımsızlıkları ve akabinde kurdukları devletleri de bu ikili yapının etkilerini pek çok açıdan hissetmektedir. Aynı zamanda bu durum toplumsal dayanışma ruhunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Cumhuriyetleri, Kùltürler Arası Rekabet, Milletleşme Süreci

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE BAĞIMSIZLIK SONRASI YÖNETİCİ ELİTTE KUŞAK DEĞİŞİMİ

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

Özet

90'lı yılların başında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bu birlikten ayrılan Türk dilli toplumlardan beş bağımsız devlet ve çok sayıda özerk cumhuriyet çıktı. Özellikle bağımsız devletler olan Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Özbekistan ve Türkmenistan'a baktığımızda, bu ülkeler için en önemli işlerin başında yeni bir devlet oluşturmak ve yeni bir kimlik inşa etmek geliyordu. Hatta denilebilir ki, yeni bir devlet oluşturmak ve Sovyet etkisi ve kimliği dışında yeni bir kimlik inşa etmek ekonomik ve siyasal konulardan bile öncelikliydi. Bugün bu ülkelerin bağımsızlığı üzerinden 25 yıldan uzun bir süre geçti. Bu ülkeler yukarıda bahsedilen konularda önemli gelişmeler kaydettiler. Bunları yaparken bir yandan da yeni devlet ve yeni kimlik inşası doğrultusunda nitelikli personel yetiştirmeleri gerekiyordu. Bir başka ifadeyle Sovyet formasyonu dışında eğitim almış ve yetişmiş yeni bir yönetici elit kuşağı oluşturmaya çalıştılar. Bu doğrultuda özellikle lisans ve lisansüstü eğitim bu ülkeler için başka ülkelere nazaran daha önemliydi. Bu konularda önemli girişimlerde bulundular. Bir örnek vermek gerekirse Kazakistan büyük bütçeler ayırarak Avrupa ve Amerika'daki üniversitelere 'Bolaşak' programı çerçevesinde öğrenci gönderdi.

Unutulmamalıdır ki bağımsızlık sonrası ilk 25 yıllık süreçte bu ülkeleri Sovyet formasyonundan geçmiş bir kuşak yönetti. Şimdi artık bağımsızlık sonrası Batı'ya gönderilen öğrenciler döndüler ve ülkelerinde önemli pozisyonlara geldiler. Yani yeni bir yönetici elit kuşağı oluştu. Bugün eski kuşağın son temsilcileri görev başında, ancak yakın gelecekte yeni yönetici elit kuşağı bütünüyle devlet yönetimini devralacak. Bu yeni dönemde bu ülkelerin kimlik inşasına nasıl yön verileceği merak konusudur.

Bu ülkelerle ilgili bağımsızlık sonrası çok sayıda önemli araştırmalar yapılmıştır ancak yönetici elit kuşağı sorunu ihmal edilen yönlerden birisidir. Bundan sonra yönetici elit kuşağı konusu güçlü bir şekilde gündeme gelecek ve tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetici Elit Kuşağı, Kimlik İnşası, Sovyet Kimliği, Batı Kimliği.

TÜRKİYE’NİN JEOPOLİTİK DURUMUNUN DIŞ POLİTİKAYA YANSIMASI

Dr. Öğr. Üyesi Levent Ersin ORALLI
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Avrupa, Asya ve Afrika’nın bağlantı noktasında bir köprü görevi görmesinin yanı sıra, Türkiye de uluslararası ilişkiler arenasında önemli bir konuma sahiptir. Özellikle Soğuk Savaş sona erdikten sonra, uluslararası politikaya olan ilgi tüm yönleriyle Orta Doğu ve Asya’ya kaymıştır ve bu nedenle Türkiye’nin jeopolitik durumu daha da güçlenmiştir. Bugün, Orta Doğu ve Hazar Bölgesi’nin enerji kaynakları, petrol ve doğalgaz boru hatları ve bu merkezleri uluslararası pazarlara bağlayan ulaşım yolları Türkiye üzerinden kontrol edilmektedir.

Türkiye, en verimli su kaynaklarıyla ve su taşıma yollarıyla, uluslararası terörizmle mücadelede, Avrupa ve Asya’nın askeri ve Stratejik açıdan en deneyimli ülkesidir ve Medeniyetler ittifakına laik, demokratik bir hukuk devleti olarak önemli bir örnektir. Tüm bu özellikler, bu jeopolitik ve stratejik önemin başlıca kaynaklarını oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Konseyi (KEİ), İslam Konferansı Örgütü (OIC) gibi uluslararası ve bölgesel kuruluşların kurucu üyelerinden biri olan Türkiye, Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü’nün (NATO) askeri ve idari kapsamı açısından en önemli ortaklarından biridir. Avrupa Birliği ile tam üyelik müzakerelerini sürdüren Türkiye, laik kimliği ve köklü devlet yapısı nedeniyle Ortadoğu’nun demokratikleşme sürecinde örnek ülke rolünü üstlenmiştir. Türkiye, hem ekonomik hem de güvenlik politikaları konusunda geniş bir alana sahiptir. Bu geniş alanda, Türkiye’nin, tarihsel geçmişe dayanan, Varşova Paktı’nın dağılmasından sonra bağımsız hale gelen Orta Asya ve Kafkas Devletleri ile yakın ilişkilere sahip olduğunu vurgulamak gerekir. Türkiye aynı zamanda Avrupa Birliğine tam üyelik yolunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir ve bölgesel bir güç olarak Orta Doğu’da yaşanan krizle ilgili bir arabulucu statüsüne sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Jeopolitik Durum, Strateji, NATO, Türkiye

TÜRK DÜNYASI'NIN STRATEJİK VARLIĞI Dr. Aydın ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Dünya üzerinde kendilerini Türk olarak tanımlayan topluluklar özellikle Avrupa kıtası içlerinde en batıda Macaristan; Asya kıtasının en doğusunda ise Kore yarımadası ve Japonya'da yaşamaktadırlar. Avrasya anakarasının güneyinde Hindistan ve Pakistan'da Türk asıllı 25 milyon Muhgal yaşamaktadır. 80 milyonluk Türkiye'nin güneyinde ve doğusunda; Suriye, Irak ve İran'da 40 milyon kadar Türk yaşamaktadır. Geniş Rusya coğrafyası, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Tacikistan, Afganistan, Azerbaycan, Kırım coğrafyaları ve Kafkas toplulukları Türk topluluklarının yaşadığı bölgelerdir. Dünya üzerinde Türklerin yaşadığı bölgelere bakıldığında coğrafyalarının stratejik mahiyette olduğunu değerlendirebilir. Askeri, siyasal, ekonomik ve sosyal açılardan değerlendirildiğinde Avrasya anakarası dünya için yüksek stratejik değere sahiptir. Geçmişten günümüze dünyayı siyasal olarak şekillendirmekte etkili olan jeopolitik görüşlerin sonuç vermiş; gerçekleşmiş olduğunu bildiğimiz en önemlisi 'Heartland' yani 'Kalpgah' teorisidir. Sir Halford McKinder tarafından 19. Yüzyıl sonu ortaya konuları bu teorisinin önemi, ortaya atıla görüşlerin bugün dahi yaşıyor olmasındandır. Bu teoriye göre kıtasal olarak değerlendirildiğinde dünyanın merkezi, Avrupa ve Asya kıtalarından oluşan Avrasya anakarasıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk, Kalpgah Teorisi, Türk Asıllı, Türk Toplulukları

5. OTURUM
SEMİNER SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Bekir PARLAK
(Bursa Uludağ Üniversitesi)

**TÜRKİYE-TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEMİN
PARAMETRELERİ**

Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

**SOĞUK SAVAŞ'IN ARDINDAN TÜRKİYE-ESKİ SOVYET TÜRK
CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİ**

Prof. Dr. Muzaffer Ercan YILMAZ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

AZERBAYCAN'DA KAMU YÖNETİMİ VE YEREL YÖNETİMLER

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

**TÜRKİYE'NİN BAĞIMSIZLIK SONRASI ORTA ASYA TÜRK
CUMHURİYETLERİNE YÖNELİK DIŞ POLİTİKASI**

Doç. Dr. Yaşar SARI (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI AVRASYA'DA GÜÇ MERKEZİ OLUŞTURABİLİR Mİ?

Doç. Dr. Barış DOSTER (Marmara Üniversitesi)

TÜRKİYE-TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEMİN PARAMETRELERİ

Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Özet

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsız olması, Türkiye için Türkistan coğrafyasına yönelik politika oluşturabileceği yeni bir alanın açılması anlamına geliyordu. Türkiye Soğuk Savaş dönemi sonrasında da stratejik açıdan önemli bir bölgesel güç olarak, etnik, tarihi ve kültürel bağlarının olduğu Türk Cumhuriyetleriyle yakın ilişkiler kurmuştur. Her bir Türk Cumhuriyetiyle ilişkilerde söylem ve uygulama düzeyinde farklı gelişmeler olsa da Türk Cumhuriyetleri zirvelerinden Türk Konseyine uzanan süreçte önemli mesafe alınmıştır. Bu süreçte diğer bölgesel güçler ve bölge dışı aktörlerle rekabetin olduğu, Türkiye'nin bölgeye yönelik politika oluşturmadaki tecrübesizliği ve ekonomik kaynak bakımından sınırlılıkları da dikkate alınmalıdır. Uluslararası sistemdeki değişimler de Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinin seyrini etkilemiştir. Türkiye'nin Batı ile ve Rusya ve Çin ile ilişkilerindeki değişim Türk Cumhuriyetleriyle ilişkilere de yansımıştır. Aslında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan Soğuk Savaş döneminin belirli bir noktasına kadar kimlik ve kültürel boyutta Türkistan ile ilgilenildiği görülmektedir. Sonrasında ise Soğuk Savaş dönemi koşullarında ilgilinin azaldığı bir dönemden, bir anda Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlığıyla başlayan yeni bir aşamaya geçilmiştir. Türk Cumhuriyetleri liderlerinin bir araya geldiği ve iddialı mesajların verildiği bu aşamanın ise daha çok uluslararası ve bölgesel konjonktürdeki değişimlerle yerini başka bir döneme bıraktığı bir sürece girilmiştir. Türk dış politikasının çok fazla Ortadoğu'ya odaklandığı ve Türk Cumhuriyetleri'ne yönelik bir ölçüde ilgi azalmasının yaşandığı bu dönemin ise artık sonlarına yaklaşıldığı ve Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinde yeni bir dönemin başlaması gerektiği bu çalışmanın ana argümanıdır.

Türkiye açısından Ortadoğu'ya kıyasla çok daha istikrarlı ve sorunsuz olan, etnik ve kültürel bağların çok yoğun olduğu ve artık kendilerini devlet olarak ispatlamış Türk Cumhuriyetlerinin yer aldığı Türkistan coğrafyası çok daha fazla fırsatlar sunmaktadır. Üstelik Rusya ve Çin ile ilişkilerdeki ilerlemeler de Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinin önünde daha az engelin olabileceği yeni bir döneme işaret etmektedir. Bu yeni dönemde Türk Cumhuriyetlerinin bağımsız olduğu ilk yıllarda

yaşanan istek ve heyecanı, artık ilişkilerdeki kurumsallaşmanın verdiği güvenle birleştirerek çok önemli atılımlar yapılabilir.

Bu çalışmada Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinde uluslararası sistemdeki değişimlerden kaynaklanan etkilerle şekillenen yeni dönemde nelerin yapılabileceği ve bunun Türk dünyasına etkisi uluslararası ilişkiler disiplini perspektifinden ve disiplinin terminolojisi kullanılarak analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Cumhuriyetleri, Türkistan, Dış Politika

SOĞUK SAVAŞ'IN ARDINDAN TÜRKİYE-ESKİ SOVYET TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİ

Prof. Dr. Muzaffer Ercan YILMAZ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Sovyetler Birliği'nin 1990'ların başlarında hızlı bir biçimde çöküşü, Kafkaslar ve Orta Asya coğrafyasında yer alıp Türkiye ile etnik köken ve din bağı bulunan bir dizi bağımsız Türk devletinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Eski Sovyet cumhuriyetleri olan bu devletler, Kafkaslarda yer alan Azerbaycan ile, Orta Asya bölgesinde bulunan Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'dır. Bu devletlerin bağımsızlıklarını kazandıkları yıllar, aynı zamanda Türkiye'de Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın liderliğinde "yeni Osmanlılık" akımının popüler bir dış politika felsefesi olarak gündeme geldiği yıllardır. Türkiye'nin, etnik ve dinsel bağlarını kullanarak Orta Doğu, Kafkaslar ve Orta Asya'da etki alanını genişletme ideali olarak özetlenebilecek yeni Osmanlılık akımı, Türk dış politikasının temel taşlarından olan "Lozan statükosuna bağlılık" çizgisinden de dönemsel bir sapmayı ifade etmiştir.

Ancak aradan geçen neredeyse otuz yıllık sürede Türkiye, sözü geçen Türk Cumhuriyetleri ile arasındaki bağı arzu edilen düzeyde geliştirebilmiş midir? Türk ortak pazarı ve Türk birliği düşüncesi ne ölçüde reel karşılık bulmuştur? Rusya Federasyonu'nun bu süreçteki etkisi ne şekilde kendini göstermiştir?

İşte bu temel araştırma soruları ekseninde çalışma, Soğuk Savaş'ın ardından Türkiye ile eski Sovyet Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkileri özetlemeyi, tartışmayı ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Metodolojik açıdan çalışma, ikincil kaynaklar ile kişisel gözlem ve kartopu esaslı temelde ilgililerle röportaj yöntemlerine dayanmaktadır. Bu çerçevede karşılıklı ilişkilerdeki güçlü yanlar ve sorunlu alanlar detaylı bir biçimde irdelenecek, çalışmayı sonlandırırken de ilişkilerin geleceğine yönelik bazı öngörülere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-Azerbaycan İlişkileri, Türkiye-Türkmenistan İlişkileri, Türkiye-Özbekistan İlişkileri, Türkiye-Kazakistan İlişkileri, Türkiye Kırgızistan İlişkileri.

AZERBAIJAN'DA KAMU YÖNETİMİ VE YEREL YÖNETİMLER

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Azerbaycan coğrafi olarak Ön Asya'da, diğer bir deyimle Batı Asya'da Hazar Denizi'nin batısında yer alan, kimi kriterlere göre düzenlenen haritalarda siyasi coğrafyada Avrupa sınırlarına dahil edilen bir Güney Kafkasya ülkesidir. Devlet olarak tarihi süreç içinde bazı dönemleri yaşadktan sonra 1991'de bağımsızlığını kazanmış ve müstakil bağımsız bir devlet olarak BM üyesi olmu, dünya siyaset sahnesine çıkmıştır. Azerbaycan devleti, Azeri Türklerinin yüksek oranda çoğunlukta bulunduğu ve özellikle petrol ve doğal gaz kaynaklarına dayalı hızlı bir ekonomik ve sosyal kalkınma süreci yaşayan genç bir devlettir. Bu genç devletin doğal olarak yönetim sistemini kurması ve yerleştirmesi, devletleşme süreçlerindeki en önemli aşamalardan biridir. Bu bağlamda Azerbaycan devlet rejimini ve buna paralel olarak kamu yönetimi sistemini oluşturmaya devam etmektedir. Reformlar ardı ardına gelmekte ve toplumsal beklentileri karşılamak ve çağın gelişmelerine ayak uydurmak için bir dizi düzenleme yapılmaktadır. Azerbaycan, Sovyetler Birliği dönemindeki yönetim sistemini terk etmiş ve yeni bir sistem kurgusu yapmıştır. Bunu yaparken kendi iç dinamiklerinin yanı sıra politika transferi yoluyla harici örnekleri ve modelleri de değerlendirerek belli ölçülerde sistemlerine dahil etmişlerdir. Bu bildiri, Azerbaycan devletinin bugünkü devlet rejimi dahilinde kamu yönetimi sistemini ve bu sistem içinde ayrıca yerel yönetimler düzenini incelemektedir. Azerbaycan kamu yönetimi, hemen her ülkede olduğu üzere ayrıntılı bir analizde kendine has özellikler göstermekle beraber, bazı yönleriyle belli ülkelerdeki sistemleri de yansıtmaktadır. Bağımsızlıktan sonra 1995 tarihli Azerbaycan Anayasası çerçevesinde oluşturulan kamu yönetimi, gerek hukuki norm, gerekse uygulama yönüyle merkezîyetçi bir yapı sergilemektedir. Kamu yönetimi içinde oluşturulan tek yerel yönetim ise belediyelerdir. Azerbaycan Anayasası'nın 142. Maddesine göre kurulan belediyeler, toplumsal bilinç, siyasal etkileşim, geçmişteki yönetim kodları, Anayasa'nın ilkeleri ve Yürütmenin genel tercihleri bakımından henüz etkin bir yapı ve işleyişe kavuşmamıştır. Çalışma, anlatılan bağlam kapsamında Azerbaycan devletinin kamu yönetimi ve yerel yönetim sistemlerini karşılaştırırken, bir yandan da demokratik ve pratik eksiklik ve aksaklıkları da ele almaktadır. Bu çalışmanın bir diğer eğildiği konu da Azerbaycan ve Türkiye kamu yönetimleri ve

yerel yönetimlerini kıyaslamaktır. Bildiri, Azerbaycan'ın yürüttüğü kamu yönetimi reformları ve yeni Anayasa çerçevesinde kurulan idari yapının tanıtılması, etkinliğinin anlatılması ve bu sistem ve yapıların eleştirisi üzerine kurgulanmıştır. Amaç, hem komşumuz hem de yoğun ilişkilerde bulunduğumuz kardeş ülke Azerbaycan'ın yönetim sistemini bilimsel açıdan analiz ederek, ortaya somut neticeler koyabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, 1995 Anayasası, Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler, Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması.

TÜRKİYE'NİN BAĞIMSIZLIK SONRASI ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNE YÖNELİK DIŞ POLİTİKASI

Doç. Dr. Yaşar SARI (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Özet

Yirminci yüzyıl son çeyreğinde uluslararası ve bölgesel sistemleri sarsan tarihi gelişmeler oldu. Bunlar, Soğuk Savaşın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin ortadan kalkmasıdır. Bu gelişmelerin sonucu olarak, hem iki kutuplu dünya sistemi sona ermiş, hem de yeni devletler ortaya çıkmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılması ile bağımsızlıklarını kazanan birlik cumhuriyetlerinden beş tanesi de Orta Asya'dadır ya da tarihi ismi ile Türkistan coğrafyasındadır: Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan. Bağımsızlıklarını kazanan bu cumhuriyetler, Tacikistan hariç, Türk kökenli cumhuriyetler olarak bilinmektedir. Bu devletler, 1990'lı yılların başlarında elde etmiş oldukları bağımsızlıklarını korumak ve uluslararası sisteme adapte olmak için bir araya girdiler.

Bu ortamda uluslararası sistemdeki jeopolitik değerinin azaldığı düşünülen Türkiye, Sovyetler Birliği'nin ortadan kalkması ile etrafında bir güç boşluğunun oluştuğunu gördü. Bu boşluk Türkiye'ye daha rahat hareket etme ve kendi dış politikasını oluşturma ve uygulama fırsatı verdi. Uluslararası ve çevresindeki bölgesel sistemlerde ortaya çıkan bu istikrarsız ve belirsiz dönemde Türkiye fırsatları değerlendirmek için de bağımsızlıklarını yeni kazanmış Türk kökenli eski Sovyet birlik cumhuriyetlerine yöneldi. Bu yönelişte başta Turgut Özal ve Süleyman Demirel gibi dönemin önde gelen politika yapımcıları önemli roller oynadılar. Her iki siyasetçi de Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkiler çok boyutlu gelişmesi için çaba sarf ettiler.

Aynı zamanda bağımsızlığını kazanan Orta Asya devletlerin liderleri, devletlerinin dünya politikasında tanınmasını sağlamak ve kendilerine uluslararası sistemde yer bulabilmek amacıyla ikili ilişkileri geliştirmeye, bölgesel ve uluslararası kuruluşlara üye olmak için çalıştılar. Bu çabalara Türkiye Cumhuriyeti büyük destek verdi. Böylece, başta Orta Asya'nın yeni bağımsız Türk kökenli devletleri olmak üzere Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile bağımsız olan devletler Türk dış politikasına yeni bir vizyon getirdi.

Turgut Özal'ın 1993 yılında vefat etmesi, Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanı olarak sembolik ağırlığı olan bir göreve gelmesi ile Türkiye'nin Orta Asya devletlerine yönelik dış politikası da etkilendi.

Özellikle, kısa dönemli istikrarsız koalisyon hükümetleri, 1994 ve 2001 ekonomik krizleri ve Avrupa Birliği üyesi olmak için harcanan çabalar eklenince, 1990'lı yılların başlarında hissedilen romantik yaklaşım yerini hayal kırıklıklarına bıraktı. Tabii dönemin uluslararası ve bölgesel atmosferi de bunda etkili oldu. ABD'lerinin tek kutuplu dünya oluşturma çabası ile Avrupa'da NATO'yu genişletmeye, demokrasi yayma iddiası ile Orta Asya'yı etki alanına almaya çalışması; Rusya Federasyonu'nun uluslararası sistemde başat güç olarak Sovyetler Birliği'nin mirasına sahip çıkmak için ilan ettiği "Yakın Çevre" politikası ile eski Sovyet topraklarında hakimiyetini tekrar inşa etme çabaları Türkiye'nin bölge ile ilgili dış politikalarını da olumsuz etkiledi. Bu durum Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) Kasım 2002 tarihinde yapılan seçimi büyük bir çoğunlukla kazanması ile değişmeye başladı. Asıl Orta Asya bölgesi ile ilgili politika değişikliği ise 2007 yılı sonrasında yani ikinci AKP iktidarında gerçekleşti. Bu çalışma da önce Türkiye-Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerinde erken dönemi, sonra da AKP döneminde Türk Cumhuriyetleri ile ikili diplomatik, uluslararası ve bölgesel örgütlenmeler çerçevesinde geliştirilen çok taraflı, ekonomik ve diğer ilişkiler incelenecektir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin hem Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerindeki süreklilik ve değişiklikleri ortaya koyabilmek, hem de ilişkilerin bugün gelmiş olduğu seviyeyi tespit etmektedir. Her ilişki de olduğu gibi varolan sorunların neler olduğu, nelerden kaynaklandığı üzerinde de durulacaktır. Bütün bu inceleme yapılırken temel dış politika analiz yöntemleri de kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, Karar Verme, Dış Politika Uygulama, Orta Asya, Türkiye, Diplomasi, Ekonomi.

TÜRK DÜNYASI AVRASYA'DA GÜÇ MERKEZİ OLUŞTURABİLİR Mİ?

Doç. Dr. Barış DOSTER (Marmara Üniversitesi)

Özet

Avrasya coğrafyası, gerek jeopolitik, gerek stratejik, gerek ekonomik açıdan dünyanın en önemli bölgesidir. Son yıllarda dünya siyasetinin ağırlık merkezi de batıdan doğuya, Atlantik'ten Avrasya'ya kaymaktadır. Avrasya coğrafyası özelinde de Türk Cumhuriyetleri'nin, Türk Dünyası'nın özel, önemli, özgün bir konumu vardır. SSCB'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlıklarını kazanan ülkelerden beşi Türk Cumhuriyeti'dir. Bunlardan Azerbaycan, önemli bir Kafkas ülkesidir. Diğer dört Türk Cumhuriyeti, yani Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan ise Orta Asya ülkeleridir. Aynı zamanda bir Avrasya ülkesi olan ve Türk Dünyası'nın en güçlü, köklü ve büyük devleti olarak öne çıkan Türkiye'nin Orta Asya'yla, Türkistan coğrafyasıyla olan tarihsel, kültürel, toplumsal bağları dikkate alındığında, Türk Dünyası'nın Avrasya'da etkili olmak, ağırlık merkezi oluşturmak için önünde geniş olanaklar bulunduğu görülür. Ancak bunun için öncelikle Türk Cumhuriyetleri'nin güçlü biçimde birlik oluşturmaları, sürdürülebilir işbirliği modelleri geliştirmeleri, en azından belli konularda ortak tavır almaları gerekir. Bu kapsamda, bünyelerinde kalabalık Müslüman ve Türk nüfus barındıran Rusya ve Çin'in, bölgeyle yakından ilgilenen İran'ın, bölgeye yönelik projeleri bilinen ABD'nin, Türkiye ve Türk Dünyası'na ilişkin politikalarını da hesaba katmak zorunludur. Türkiye eğer bu konuda öncülük yapabilecek, inisiyatif alabilecek adımlar atabilir; kısa, orta, uzun vadeli stratejiler geliştirebilir, kapsamlı ve gerçekçi bir Avrasya stratejisi ortaya koyabilirse, bundan hem Türkiye hem de Türk Dünyası kazançlı çıkar.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Dünyası, Avrasya, İşbirliği, Enerji.

6. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

KIRGIZİSTAN'DA TÜRKİYE BURSLARI ÖĞRENCİ SEÇİMİ

Prof. Dr. Adem ÇAYLAK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Seyit AVCU (Kocaeli Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNDE MOĞOLİSTAN'IN YERİ VE İLİŞKİLERİN GELECEĞİNE YÖNELİK YENİ PERSPEKTİFLER

Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

KIRGIZİSTANDA SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE TÜRKİYE İLE BENZEŞEN NOKTALAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeki SEVEROĞLU (Marmara Üniversitesi)

TÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARLA GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Nurşat BİÇER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Öğr. Gör. Yakup ALAN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

KIRGIZİSTAN'DA TÜRKİYE BURSLARI ÖĞRENCİ SEÇİMİ

Prof. Dr. Adem ÇAYLAK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Seyit Ali AVCU (Kocaeli Üniversitesi)

Özet

Türkiye son yıllarda yabancı öğrencilerin Türkiye'deki eğitim kurumlarından burslu eğitim alması ile ilgili çok kapsamlı programlar başlatmıştır. Özellikle Orta Asya ve Kırgızistan Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Ancak, Türkiye en iyi öğrencileri seçebilmek için diğer burs veren ülke ve kurumlar ile yarışmaktadır. Bunlar, ABD, İngiltere, Almanya, Rusya, Çin, Japonya, Güney Kore gibi ülkeler ile Fulbright, DAAD, JICA gibi programlar ve Soros, Ağa Han Vakfı gibi kurumlardır. Her yıl binlerce öğrenci lisans ve yüksek lisans alanında Türkiye'de eğitim görmek üzere seçilmektedir. Ancak bu seçim sürecinde bazı aksaklıkların olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bu aksaklıkları gidermek için Kırgızistan öğrencilerine burs veren diğer ülke ve programların deneyimlerinden yararlanılarak somut öneriler sunarak ülkemizin kaliteli öğrencileri seçebilmesini ve diğer ülkeler, programlar ve kurumlar ile rekabet gücünün artırılmasıdır. Bu raporun oluşturulmasında üç metot kullanılmıştır: Literatür taraması, mülakat ve anket. Projeden Elde Edilen Sonuçlar, Öğrenci Seçimi Aşaması, Eğitim sırasında ve Mezuniyet sonrası olarak ayrı ayrı belirlenmiştir. Çalışmanın diğer bölümleri ise Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Türkiye Bursları Öğrenci Seçimi Sürecindeki Sorunlar ve Öneriler olarak düzenlenmiştir. Sonuç olarak henüz çok genç olmasına rağmen ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının kurumsal kısıtlı imkânlarına rağmen, Türkiye Bursları çekiciliği, sağladığı imkânları ile Kırgızistan'da bir marka olarak kendini kanıtlamış ve birçok öğrencinin ilk tercihi olmuştur. Bu durum, Türkiye Bursları sürecinin daha objektif hale getirilmesi, profesyonelleştirilmesi ve sistemleştirilerek, öğrenci seçme takvimin geri çekilmesi Türkiye burslarının ve ülkemizin çekiciliğini artıracak ve Kırgızistan'ın en iyi öğrencilerini çekmeye devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: TR Bursları, Kırgızistan, Soros, Fullbright

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNDE MOĞOLİSTAN'IN YERİ VE İLİŞKİLERİN GELECEĞİNE YÖNELİK YENİ PERSPEKTİFLER

Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

Özet

Türkler gibi konar-göçer bir medeniyetin temsilcilerinden olan Moğollar, yeri geldiğinde bozkırdaki en büyük rakipleri, yeri geldiğinde en önemli müttefikleri olan Türklerle ortak bir tarihi ve kültürel geçmişe sahiptir. Tarihî Türk devletlerinin bu coğrafyada kurulmuş olması; Türk dili ve kültürüne ait yazıt, heykel, kaya resimleri gibi kültürel unsurların burada bulunuyor olması gibi sebepler, Moğolistan'ı bu sahada çalışan araştırmacılar açısından çok önemli kılmaktadır. Ayrıca, bugün Moğolistan topraklarında yaşayan Türk kökenli toplulukların da hâlâ eski kültürel yaşamlarını sürdürüyor olmaları, eski Türk yaşamını araştırmaya çalışanlar için büyük bir fırsattır.

Günümüzde Moğolistan, Türk tarihi ve kültürü açısından çok önemli ülkelerden birisidir. Moğolistan topraklarında yer alan bu köklü tarihi ve kültürel bağlar, Türkiye ile Türk Dünyası arasındaki ilişkilerde Moğolistan'ın nesnel karakteri ve her iki kesimle de güçlü ilişkileriyle ortak bir paydaş olarak karşımıza çıkmasını sağlamaktadır. 24 Haziran 1969 tarihinde Türkiye-Moğolistan arasındaki diplomatik ilişkilerin tesisi ile başlayan süreç, bilhassa SSCB'nin yıkılışıyla birlikte gittikçe yükselen bir eğilim yakalamış durumdadır. İlişkilerin hızlı bir şekilde gelişmesi, Türk dış politikasının "soft power" konseptinin en önemli argümanlarını oluşturan, TİKA ve Yunus Emre başta olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlarıyla atmış oldukları büyük adımların bir neticesidir.

Türkiye'nin Moğolistan'a yönelik atacağı başta sosyo-kültürel adımlar ve akademik anlamda yürüteceği bilimsel çalışmalar sayesinde Türk Dünyası arasındaki bağları daha da kuvvetlendireceği muhakkaktır. Bu yönüyle Moğolistan sahip olduğu özellikleriyle Türk Dünyası'nın ortak değerlerinin tespitinde ve daha fazla ön plana çıkarılmasında son derece önemli bir rol üstlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Dünyası, Moğolistan, Kültürel Diplomasi.

KIRGIZİSTANDA SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE TÜRKİYE İLE BENZEŞEN NOKTALAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeki SEVEROĞLU
(Marmara Üniversitesi)

Özet

Kırgızistan son nüfus sayımına göre 6200000 nüfusa sahip dost ve kardeş bir Türk Cumhuriyetidir. Sosyal ve kültürel hayatları incelendiğinde, Türkiye ile çok büyük benzerlikler taşımaktadır. Dil olarak Türkçenin en eski lehçelerinden biridir. SSCB 'nin son dönemlerinde Bu dil Dünyada tehlikedeki diller sınıflamasından bugün gelişen diller arasına yerleşmeyi başarmıştır, bunun sebepleri arasında bağımsızlık sonrası Kırgızistan devlet kurumları ve Kırgız devlet adamlarının yanında, KTMÜ 'nün Kırgızca'yı zorunlu kılması TÖMER'in faaliyetleri ve başka faktörlerde yer almaktadır. Kırgız kültürü doğumdan düğün ve cenaze merasimlerine kadar Türkiye Türklüğü ile benzerlikler taşımaktadırlar. Çocuğun kırk gün dışarıya çıkarılmayıp kimseye gösterilmemesi ile Anadolu'da kırkını çıkarmak tamamen aynıdır. Oyunlarımızın neredeyse tamamen benzeşmesi, atlara olan bağımlılık atla ilgili tüm kelime ve terimlerin aynı olması, benzer atasözlerini kullanmamız bizi ortak kılan değerlerimizdir. Kırgız düğünleri de Türkiye'deki gibi geleneksel ve modern düğünler diye ikiye ayrılmıştır. Geleneksel düğünler Türkiye Türklerine ait motifleri de taşımaktadır. Cenazeleri Kümböz dedikleri mezarlıklara defnedilir. Ve bu mezarlıklar Selçuklular ve Osmanlıdaki kümbetlerin birer ilkeli belki de ilksel bir halidir. Türk tarihinde yaşatılan destanlara, romanlara, hikaye ve tiyatroalara yansıtılan ve işletilen kahramanlar benzer bir şekilde Kırgızlarda da vardır. bunlardan en önemlisi Manas Ata'dır. Geçen yüzyılın bayan kahramanı Kurmancan Datka'ya çeşitli yönleriyle Kırgızistan'ın Nene Hatun'u, Kara Fatma'sı desek yerinde sayılır. Çağdaş kahramanlar arasında ise son yıllarda aramızdan ayrılan, Kırgızları ve Kırgızistan'ı en iyi şekilde anlatan, Türk Dünyasının gurur duyduğu yazar ve düşünür olan Cengiz Aytmatov'dur. Günlük yaşamda kullanılan kişi adları, göl, ırmak adları ve bazı bitki adları Türkiye Türkçesi'nde de aynen korunmuştur.

Kırgızların neredeyse tamamı Sünni anlayışa sahiptir. Ancak Rus, Çinli, Koreli ve diğer gruplar arasında farklı dinlere mensup bir nüfusta vardır. Yaşlı ve Sovyet dönemine denk gelen kişilerde dini yaşantı zayıf iken, gençler arasında Müslümanlık çok hızlı bir gelişme göstermektedir, Maturidi felsefesini benimsemişlerdir. Çok az da olsa Kırgızlar arasında eski Türk dini olan Kök Tengri dini mensupları da vardır.

Anahtar Kelimeler: Manas, Kırgızistan, At, Kırgız Dili, Cengiz Aytmatov, Kurmancan Datka

STÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARA GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Nurşat BİÇER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)
Öğr. Gör. Yakup ALAN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Özet

Türk soylulara Türkçe öğretimi; kültürel özellikler ve dil özellikleri yönüyle diğer yabancılara Türkçe öğretiminden farklılık gösterir. Aynı ana dil yapısı içerisinde yer alan bu insanların Türkçe öğretimi süreçlerinin incelenmesi eğitim ve öğretimin niteliğinin artması yönüyle önemlidir. Bu çalışmanın amacı Türk soylulara Türkçe öğretimi alanında yazılan makalelerdeki eğilimleri belirlemektir. Araştırma sürecinde “Türk soylulara Türkçe öğretimi” kavramı etrafında yoğunlaşarak Azeri, Türkmen, Özbek, Kırgız gibi Türk soylular için yapılmış olan çalışmalar dikkate alınacaktır. İlgili çalışmalar belirlenirken Google Scholar, Ulakbim gibi veri tabanları üzerinden taramalar yapılacaktır. İlgili konuyu ele alan çalışmalar belirlendikten sonra içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenecektir. Bu makaleler amaç, konu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve sonuçları açısından değerlendirilecektir. Bu içeriklere ilişkin kodlama süreci araştırmacı tarafından yapılacak ve daha sonra tekrar kodlanarak verilerin güvenilirliği sağlanacaktır. Elde edilen sonuçlara ilişkin uzman görüşleri alınarak geçerlik ve güvenilirliği kontrol edilecektir. Yapılan analiz sonucunda Türk soylulara Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanan makalelerin eğilimleri hakkında bilgi elde edilecek ve eksikliklerin tespitinde yön gösterecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Türk Soylulara Türkçe Öğretimi, Alan Yazın Taraması, Meta-Sentez.

7. OTURUM
AVRASYA SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

**ERMENİSTAN'IN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ AÇISINDAN
TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'A KARŞI TUTUMU**

Doç. Dr. Sevinç RUİNTAN (Bakü Devlet Üniversitesi)

**ERMENİ AÇILIMI'NIN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNE
ETKİLERİ**

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERDEM (Ankara Üniversitesi)

Arş. Gör. Ahmet AKÇAM (Ankara Üniversitesi)

**AZERBAYCAN - TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN SOSYOLOJİK
TAHLİLİ**

Dr. Neriman MARTI EMEL (Ankara Üniversitesi)

ERMENİSTAN'IN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ AÇISINDAN TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'A KARŞI TUTUMU

Doç. Dr. Sevinç RUİNTAN (Bakü Devlet Üniversitesi)

Özet

Ermenistan'ın hazırda yürürlükte olan “Ulusal Güvenlik Stratejisi” 26 Ocak 2007 yılında kabul edilmiştir. Belge giriş, 4 bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. I Bölüm “Ermenistan Respublikası'nın güvenliğinin temel değerleri. Güvenliğin sağlanmasının faktörleri, hareketler, güvenliğe tehditler”; II Bölüm “İç güvenlik stratejisi”; III Bölüm “Dağlık Karabağ Respublikası” (hiç bir BM üyesi devlet ve örgüt tarafından tanınmayıp); IV Bölüm “Dış güvenlik stratejisi” adlanır.

Belge incelendiğinde anlaşılıyor ki, Ermenistan'ın da Ulusal Güvenlik Stratejisinde dünyanın tüm diğer uluslarının güvenlik stratejilerinde olduğu gibi, demek olur ki, aynı olan müddaatlar mevcuttur. Bunlar, kendi güvenliğinin bölgenin diğer devletlerinde baş veren olaylarla alakalı olduğunun hesap edilmesi; bölgedeki çatışmaların tehdit olarak görülmesi (I Bölüm, madde 3); bölge devletleri arasında işbirliği ve diyaloga taraftarlık, sorunların danışıklar ve karşılıklı anlaşma yoluyla halledilmesinin düzgünlüğü; istikrarın güçlendirilmesi, uluslararası iktisadi projelerde iştirak (IV Bölüm, madde 2) vb.

Lakin bu ümumi müddaatlarla beraber, stratejilerde onları farklı eden cehetlerin olduğu da bir gerçektir. Ermenistan'ın hem Türkiye ile, hem de Azerbaycan'la ilişkilerinde sorunlarının olması sebebinden, hazırki konuşmamızda onun Ulusal Güvenlik Stratejisi açısından Türkiye ve Azerbaycan'a karşı tutumunun nasıl olduğu meselesine aydınlık getirmeye cehd edeceğiz.

Belgede Ermenistan'ın “Dağlık Karabağ sorununun çözümü, Azerbaycan'la ve Türkiye ile aralarında karşılıklı itimadın artırılmasına sey göstermeğe devam edeceyi” bildiriliyor (IV Bölüm, madde 2.1.). Lakin bununla beraber:

1.Devlet güvenliğine dış tehdit olarak Azerbaycan'ın ve Türkiye'nin adları çekiliyor. “Azerbaycan Dağlık Karabağ aleyhine askeri güç uygulayarsa, onunla stratejik müttefik olan Türkiye'nin de Ermenistan için tehdit oluşturacağı” bildiriliyor (I Bölüm, madde 3).

2.Azerbaycan ve Türkiye tarafından ablukaya alınmasını (nedeni hakta hiç konuşmadan!) kendi aleyhine güç uygulaması olarak değerlendiriyor (I Bölüm, madde 3).

3.“Türkiye ile arasında karşılıklı itimadın artırılması” hakta. Ermenistan'a göre, Türkiye ile diplomatik ilişkilerinin olmamasının sebebi Türkiye'nin onunla şartlarla konuşmaya çalışmasıdır.

Ermenistan ilişkilerin önşartsız kurulmasına taraftardır. Bunun için, hemçinin ikili ilişkilerin iyileşmesi için gereken tüm addımları atacağını da bildiriyor. Türkiye ise kendi tarafından sözde “ermenî soykırımını” tanımalıdır. Bu, sadece “tarixî adaletin berpası” deyil, karşılıklı itimadın artırılmasına hizmet edecek, aynı zamanda gelecekte bu cür faciaların önlenmesine sebep olacakmış (IV Bölüm, madde 2.1.).

4. Belgenin III bölümünde yazılıyor ki, Dağlık Karabağ konfliktinin “adaletli helli” (tabii ki, Ermenistan için “adaletli helli”) Ermenistan’ın ulusal güvenliğinin mühim terkib hissesidir. Böyle ki, Ermenistan kendisini tanınmamış “Dağlık Karabağ Respublikası” nüfusunun güvenliğinin teminatçısı ilan etmiştir. Ermenistan hemçinin problemin hellinin yalnız o versiyasını mümkün hesab ediyor ki, onda adı geçen respublikanın de-fakto mevcutluğu tanınacak; Ermenistan’la “erazi alakesi” (kuru sınırının olmasını) temin edilecektir. Ermenistan Azerbaycan’ın Dağlık Karabağ’a yönelik politikasını kendinin askeri güvenliğine tehdit olarak görüyor. Kendi tarafımızdan kayd etmek isterdik ki, belgenin şu bölümü Ermenistan’ın kendisinin Azerbaycan’ın bütünlükde güvenliğine tehdit hesap edilmesine kifayet kadar esas veriyor.

5. Bilindiği gibi, 20. yüzyılın sonlarından Kafkasya’da işbirliği ve istikrarın temin edilmesi için, hiç biri gerçekleştirilmemiş kalsa da, farklı taraftaşlık modelleri ireli sürülmüştür. Onlardan biri de, Ermenistan’ın desteklediği “3+2” modelidir. 3 - Güney Kafkasya devleti, 2 - Rusya ve İran. Şu model, belgede regional taraftaşlıktan yana olduğunu beyan eden Ermenistan’la bağlı haklı olarak bik çok soruların meydana çıkmasına esas veriyor. Bundan elave, Ermenistan’ın hakkında konuştuğumuz stratejisinde, ABD ve AB’nin bölgedeki proseslerde iştirakının makbul saydığını kayd etdiğini de nezere alarsak (IV Bölüm, madde 1.2-3), növbeti defa Ermenistan’ın yaptıklarında ve söylediklerinde çelişki karşısında kaldığını görmüş oluruz.

Araştırma neticesinde geldiyimiz sonuç onu demeye esas veriyor ki, Güney Kafkasya’da istikrarın ve güvenliğin elde edilmesi ve sağlanması istikametinde hala da kifayet kadar ciddi problemlerin mevcut olduğu görünmektedir. Bu bakımdan, sadece konuşmakla kifayetlenmemeli, emeli neticeleri olacak işlerin görülmesine başlamak lazımdır.

Anahtar kelimeler: Ermenistanın Ulusal Güvenlik Stratejisi, Ermenistan-Türkiye ilişkileri, 1915 yıl olayları, Ermenistan-Azerbaycan ilişkileri, Dağlık Karabağ sorunu

“ERMENİ AÇILIMI”NIN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERDEM (Ankara Üniversitesi)

Arş. Gör. Ahmet AKÇAM (Ankara Üniversitesi)

Özet

Türkiye'nin, SSCB'nin dağılması neticesinde bağımsızlığını kazanan Azerbaycan ile ilişkileri giderek daha fazla yakınlaşan bir seyir izlemiştir. Öyle ki, “tek millet iki devlet” şeklinde sloganlaştırılan ilişkiler ekonomik, siyasi, kültürel ve bölgesel konularda derinlik kazanmıştır. Bu yakınlık sadece devlet düzeyi ile sınırlı kalmamış, her iki ülkenin kamuoylarının birbirlerine yaklaşımı/bakışı da benzer şekilde gelişmiştir. Ancak, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerindeki bu istikrarlı yakınlık, Ankara'nın 2008'de başlattığı “Ermeni Açılımı” sürecinde ciddi darbe yemiştir.

Tıpkı Azerbaycan gibi Ermenistan da SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlık ilan etmiş, Türkiye Ermenistan'ın bağımsızlığını tanımış ancak özellikle Dağlık Karabağ meselesi ve Türkiye ile Ermenistan arasında geçmişten kaynaklanan sorunlar nedeniyle diplomatik ilişkiler kurul(a)mamıştır. Buna ek olarak, iki ülke arasındaki sınır kapısı da Dağlık Karabağ meselesi yüzünden 1992'den itibaren kapalı tutulmuştur. Bu durumun en önemli sebepleri ise; Ermenistan'ın ve Ermeni diasporasının 1915 yılında meydana gelen olayların “soykırım” olduğunu iddia etmesi, bunun dünya kamuoyuna kabul ettirilmeye çalışılması ve Türkiye'den tanıma ve tazminat talebinde bulunması ile Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki sorunların mevcudiyetidir. Özellikle Türkiye'yi uluslararası alanda büyük ölçüde uğraştıran bu iddiaları bertaraf etmeye çalışan Ankara, 2008 yılından itibaren yeni bir girişim başlatmıştır. Gerek Türkiye gerekse Ermenistan'daki iç dinamikler literatüre “Ermeni Açılımı” olarak geçecek sürecin başlatılmasına uygun bir zemin sağlamıştır. Bu süreçte ilk sembolik adım olarak 2008'de Türkiye-Ermenistan milli takımları arasında oynanan futbol maçını iki devletin cumhurbaşkanları birlikte izlemişler, “futbol diplomasisi” ile başlayan bu yakınlaşma, 2009 yılının Ekim ayında AB, ABD, Rusya Federasyonu ve İsviçre temsilcilerinin gözetiminde iki ülke dışişleri bakanları tarafından Zürih'te imzalanan iki protokolle bir yol haritası belirlenmesine kadar varmıştır. 22 Nisan 2009'da Türkiye ve Ermenistan arasında bir mutabakata varıldığı kamuoyuna açıklanmıştır. Her ne kadar bu girişimin Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine zarar vermeyeceği yönünde Ankara tarafından

Bakü'ye “güvenceler” verilmiş olsa da, Aliyev yönetimi sert bir tutum takınmıştır.

Bunun üzerine Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Erdoğan Mayıs ayında Bakü'ye bir ziyaret düzenleyerek, Azerbaycan Parlamentosu'nda yaptığı konuşma ile Dağlık-Karabağ meselesinde Türkiye'nin tutumunun değişmediğine yönelik açıklama yapmış ve İlham Aliyev de ikna olduğunu ifade etmiştir. Ancak buna rağmen Aliyev, sonraki süreçte Türkiye'nin de dahil olduğu NABUCCO petrol hattı inşası imza törenine başka bir toplantısını gerekçe göstererek katılmamış, Azerbaycan'ın Türkiye'ye sattığı petrol ve doğalgazda fiyat artışına gidileceğini dile getirmiş, Rusya ile enerji anlaşması imzalamış, ayrıca Azerbaycan'ın kendisine yeni ittifaklar bulacağını ifade etmiştir. Bunlara ek olarak, her iki ülkenin milliyetçi kamuoyları ikna edilememiş, dolayısıyla Türkiye'nin başlattığı “Ermeni Açılımı”na sert tepki göstermişlerdir.

Ayrıca Erdoğan'ın açıklaması ile Türk Dışişleri Bakanlığı'nın adımlarının çelişkisi “Ermeni Açılımı”na yönelik tarafların güvenini sarsmıştır. Protokollerin iç hukukta onaylanması sürecinde Ermenistan Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararındaki ifadeler de söz konusu protokollerin yürürlüğe girmesini engellemiştir. Bu çerçevede açılım akamete uğramıştır.

Görüldüğü gibi, Türkiye'nin “komşularla sıfır sorun politikası” çerçevesinde başlattığı ve uluslararası toplum tarafından olumlu karşılanan, hatta teşvik edilen, ancak Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine zarar veren bu süreç sonuçsuz kalmıştır. Bu tebliğin konusunu “Ermeni Açılımı”nın nasıl başladığı, sürecin nasıl işlediği, uluslararası aktörler tarafından nasıl değerlendirildiği ve Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine etkileri oluşturmaktadır. Bu çerçevede, özellikle açılım sürecinde önemli rol oynayan AB, ABD ve Rusya'nın bu süreci hangi nedenlerle teşvik ettikleri, başarısız sonuçlanmış olmasına rağmen ne gibi kazanımlar elde ettikleri ve “komşularla sıfır sorun politikası”nın her zaman reel-politiğe uygun olmadığı da ortaya konulmaya çalışılacaktır. Buna ek olarak benzer bir girişimin Türkiye açısından başarıya ulaşabilmesi için gerekli parametrelerin neler olduğuna yönelik bir perspektif çizilmesi de hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Ermeni Açılımı, Türk Dış Politikası

AZERBAYCAN-TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN SOSYOLOJİK TAHLİLİ

Dr. Neriman MARTI EMEL (Ankara Üniversitesi)

Özet

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucunda ortaya çıkan yeni dengeler, uluslararası arenada yeni işbirliği olanakları ve fırsatlarını da beraberinde getirmiştir. Böyle bir ortamda, Türkiye, bağımsızlıklarını yeni kazanan Türk Cumhuriyetler ve topluluklarla olan tarihsel ve kültürel bağları nedeniyle, ortak hareket etme fırsatını elde etmiştir. Ekonomiden turizme, sosyal güvenlikten hukuk alanına kadar çok geniş bir yelpaze içindeki bu ilişkiler ağında “eğitim” alanındaki ilişkiler de önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye ve Azerbaycan Eğitim Bakanlıkları arasında imzalanmış ilgili sözleşmelere göre, eğitim alanında çok yönlü ilişkiler süreci başlatılmıştır. Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan 10 Ocak 1990 tarihli “Kültür ve Eğitim Anlaşması”nın 11.-15. maddeleri Azerbaycanlı öğrencilere Türkiye’de eğitim imkanı tanımaktadır. (Hüseyinov 2007:87) Dolayısıyla, 1991-1992 yılından başlayarak bu güne kadar 10.000’i aşkın Azerbaycanlı öğrenciye “Büyük Öğrenci Projesi” kapsamında Türkiye’de yükseköğrenim görme fırsatı sağlanmıştır. Aynı anlaşma, Türkiyeli öğrencilere de Azerbaycanda eğitim olanakları tanımıştır. Bu anlaşmaların uygulamaya konulması ülkelerin nitelikli insan gücünün yetişmesine katkı sağladığı gibi, iki ülke arasında ilişkilerin gelişmesi ve kültürel etkileşim sürecine de önemli katkıda bulunmuştur.

İki ülke arasında sürdürülen eğitim ilişkileri bağlamında Azerbaycan ve Türkiye diğer Türk Cumhuriyetlerine örnek teşkil edecek ve ders içeriklerinde ortak bir tarih şuuru oluşturmaya yardımcı olmak üzere “Ortak Türk Tarihi” yazma çalışmaları başlatılmıştır. Temel amacı Türk dünyasında “ortak tarih bilinci” oluşturma faaliyeti olan bu çalışmanın sonucu olacak her iki kitabın Tüm Türk Devletlerinin okul müfredatlarının içeriğine katkı sağlanması beklenmektedir.

Anahtar Kavramlar: Türkiye-Azerbaycan Eğitim İlişkileri, Kültürel Etkileşim, Sosyolojik Bağlam

8. OTURUM
SEMİNER SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

AVRASYA'NIN DEĞİŞEN JEOPOLİTİĞİNDE TÜRK DÜNYASI VE TÜRKİYE: NASIL BİR GELECEK?

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ÇEVRE VE KENT KÜLTÜRÜ UNSURLARI

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

1870'LERDE RUSYA VE ORTA ASYA İLİŞKİLERİNİN OSMANLI İSTANBUL BASININA YANSIMASI

Dr. Öğr. Üyesi Uygur AYDEMİR (Üsküdar Üniversitesi)

KAFKASYA'DA BÖLGESEL SORUNLAR VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Dr. Neşe KEMİKSİZ (ANKA ENSTİTÜSÜ)

NUCLEAR ADVENTURE OF KAZAKHSTAN: A MODEL FOR TURKIC STATES

Dr. Şafak OĞUZ (ANKASAM)

AVRASYA'NIN DEĞİŞEN JEOPOLİTİĞİNDE TÜRK DÜNYASI VE TÜRKİYE: NASIL BİR GELECEK?

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Soğuk Savaş sonrası Avrasya'nın jeopolitik yapısında üç önemli dönüm noktası söz konusudur. İlki, SSCB'nin dağılmasıdır. "Jeopolitik deprem" olarak da nitelendirilen bu dağılma gerek küresel sistem gerekse de Avrasya jeopolitiğinde kırılmalar ve oluşan güç boşluğunu doldurmaya yönelik "Yeni Büyük Oyun"a yol açmıştır. Avrasya, bu bağlamda hem küresel liderlik hem de yeni uluslararası sistemin adını koyma noktasında önemli bir adres olmuştur. Bu süreç, 11 Eylül saldırılarına kadar devam etmiş; 11 Eylül 2001 tarihiyle yeni bir Avrasya jeopolitiği inşası gündeme gelmiştir. Günümüzde ise bu sürecin sona erdiği ve "Yeni İpek Yolu Projesi" olarak da adlandırılan "Kuşak-Yol Projesi" ile yeni bir evreye girildiği iddia edilebilir. Sürekli bir devinim ve belirsizliklerin hâkim olduğu üç evrenin günümüzdeki boyutunda, sistemin yeniden inşası tartışmasını da merkeze alarak, "Genişletilmiş Avrasya Jeopolitiği"ndeki oyunun galibinin yeni başat aktör olacağı iddia edilebilir. Bu süreçte, Avrasya'nın ana dinamiklerinin başında gelen Türk Dünyası'nın aktörleri ise bir yandan ABD-Batı diğer yandan Rusya-Çin arasındaki "denge" ve "sıkışmışlık" sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Ancak son dönemde bölgesel-küresel rekabetin bu aktörlere bir hareket serbestisi kazandırdığı da dikkatlerden kaçmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu gelişmeler gerek Türkiye gerekse Türk Dünyası açısından tehdit-riskleri içinde barındırdığı kadar, yeni fırsatlar anlamına da gelmektedir. Nitekim Türkiye ve Türk dünyası, inisiyatif geliştirmeye yönelik stratejik hamleleri gündeme taşımış görünmektedir. Türk Keneşi ve benzer işbirliği modelleri bunun bir göstergesidir. Bu çalışmada, bahsedilen süreçler ve Avrasya jeopolitiğinin geleceğinde Türk Dünyası ile Türkiye ele alınacak ve nasıl bir işbirliği sorusuna cevap aranılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrasya, Türk Dünyası, Türkiye, Jeopolitik, Modern İpek Yolu, Türk Keneşi

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ÇEVRE VE KENT KÜLTÜRÜ ÖGELERİ

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

Özet

Bu çalışmada, Türk Dünyası'nı anlatan ünlü edebi eserler üzerinden, o toplumların kent ve kır kültürü, çevre ve doğa yaklaşımları değerlendirilmekte; böylece edebiyatın kentbilime katkılarının bir boyutunun açığa çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışmada Kazak kültürü, Tolstoy'un 1852'de yazdığı, "Kazaklar" isimli eseri odağında ele alınmakta; yazarın, Kazakların birkaç kolundan biri olan Terek Kazakları'nı anlattığı eserde, doğa ve çevre yaklaşımları irdelenmektedir. Eserin ana teması, aristokratik kent kültürü ile kır kültürünün karşılaştırılmasıdır. Kırgız kültürü ise bu kültürü en iyi anlatan yazarlardan biri olan ve ülkemizde de çok sevilen Aytmatov'un eserlerinden izlenmektedir. Yazar, doğa ve insanı ayrılmaz bir şekilde bütünleştirdiği bu eserlerinde, Kırgız kültüründeki "doğaya saygı-doğayla bütünleşme" temaları ile günümüz "Derin Ekoloji" akımının "Gaia" felsefesine çok yakın görüşler ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak Kültürü, Kırgız Kültürü, Kent, Doğa, Derin Ekoloji

1870'LERDE RUSYA - ORTA ASYA İLİŞKİLERİNİN OSMANLI İSTANBUL BASININA YANSIMASI

Dr. Öğr. Üyesi Uygur AYDEMİR (Üsküdar Üniversitesi)

Özet

On dokuzuncu yüzyılın üçüncü çeyreği Rusya ve İngiltere'nin karşılıklı olarak Orta Asya'da alan kazanma yarışını hızlandırdığı bir dönemdir. Aynı dönemde Osmanlı'da 1860'lardan itibaren Türkçe özel basın ortaya çıkmış, 1870'lerde ise çok geniş bir çeşitliliğe kavuşmuştur. Bu bağlamda Rusya'nın Orta Asya'da ilerlemesi ve bu ilerleme esnasında Orta Asya halkı ile girdiği çatışmalar ve ilişkiler, İstanbul'da Osmanlı basınına, özellikle Basiret gazetesine yansımıştır. Bu haberlerin, Osmanlı Türklerinde modern anlamda sömürge karşıtlığı ekseninde bir millet bilincinin oluşmasına katkıda bulunduğu söylenebilir. Bu çalışma, 1870'ler boyunca bu haberlerin izini sürerek haberlerin okuyucuya sunuluşunu ve gazetede haberler hakkında çıkan yorumları değerlendirerek bu konuda bir söylem analizi yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Orta Asya, Büyük Oyun, Basiret, Osmanlı Basını

KAFKASYA'DA BÖLGESEL SORUNLAR VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ Dr. Neşe KEMİKSİZ (Anka Enstitüsü)

Özet

Kafkasya, coğrafi konumu ve doğal kaynakları nedeniyle tarih boyunca çeşitli güçlerin hâkimiyet mücadelesine sahne olmuştur. Farklı dinlere mensup çok sayıda etnik grubun mevcudiyeti, zorlu coğrafik koşullar karşısında büyük güçlerin bölgede tutunabilmek amacıyla kullandığı vasıtalardan birini teşkil etmiştir.

SSCB'nin dağılmasıyla bölgede, aktörleri değişen yeni bir güç mücadelesi yaşanmaya başlamıştır. Orta Asya ve Hazar Havzası kaynaklarının Batı'ya nakli meselesinin merkezinde yer aldığı bu mücadele Kafkasya'nın stratejik önemini daha da arttırmıştır. 1990'lı ve 2000'li yıllar bölgede Azerbaycan ile Ermenistan, Rusya ile Çeçen direnişçiler ve Rusya ile Gürcistan arasında savaşların yaşandığı, Dağlık Karabağ, Çeçenistan, Güney Osetya ve Abhazya sorunları nedeniyle çatışmaların hakim olduğu bir dönem olmuştur. Çok kutupluluğun egemen olduğu bir uluslararası düzene geçiş sancılarının yaşanıyor olması, bölgede yeni istikrarsızlıkların habercisi durumundadır.

Kafkasya'daki sorunların Türkiye'ye; kuzey sınırlarının istikrarından, Hazar kaynaklarının Batı'ya nakli, Karadeniz'in güvenliği, Ermeni meselesi, soydaşlar ve diaspora ile ilişkiler ve PKK terörüne kadar geniş bir alanda etkileri bulunmaktadır.

Çalışmada, özellikle Güney Kafkasya'daki sorunların incelenmesi ve Türkiye'ye siyasi, askeri, ekonomik ve güvenlik boyutundaki etkilerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, SSCB'nin dağılmasından sonraki döneme ağırlık verilerek bölgesel sorunların mahiyeti, küresel nüfuz mücadelesinin bölgesel yansımaları ve Türkiye'nin bölgeye yönelik politikaları ile sonuçları ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kafkasya, Çeçenistan, Güney Osetya, Abhazya, Dağlık Karabağ

KAZAKİSTAN'IN NÜKLEER MACERASI: TÜRK DEVLETLERİ İÇİN BİR MODEL

Dr. Şafak OĞUZ (ANKASAM)

Özet

Kazakistan nükleer silahların özellikle serseri devletler ve teröristlere yayılımının gündemde olduğu Soğuk Savaş sonrası dönem başlangıcında dünyanın dördüncü büyük nükleer devleti olarak ortaya çıkmıştır. Bu yeni ve belirsiz güvenlik ortamında Kazak yöneticileri ve Kazak halkı nükleer silahlardan ve materyallerden vazgeçerek ve nükleer enerjinin barışçıl kullanımını tercih ederek uluslararası kamuoyunun bir parçası olmaya karar vermiştir. Bu çalışma bu sürecin nasıl geliştiğini ortaya koymakta ve bu konuya yönelik iç ve dış politikaları tartışmaktadır. Çalışmada, Kazakistan'ın nükleer silahların yayılımının önlenmesi ve nükleer silahsızlanma konusunda örnek model teşkil ettiğini ve Müslüman ve/veya Türkleri potansiyel nükleer tehdit olarak gören teorileri boşa çıkardığını iddia etmektedir. Türkiye'nin nükleer tesis inşası göz önüne alındığında, Kazakistan'ın çabaları aynı zamanda Türkiye'nin yakın dönemdeki barışçıl nükleer enerji çalışmaları konusundaki şüpheleri de giderecektir.

Anahtar Kelimeler: Kazakistan, Nükleer Silahlar, Semipalatinsk, Uranyum, Nükleer Yakıt Bankası

9. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

TARİHİ DÜŞMANDAN DOST OLUR MU? (Türk – Rus İlişkilerinin Geleceği)

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

MÜSLÜMAN-ORTODOKS ÇOĞUNLUĞU ORTAMINDA İDİL-URAL BÖLGESİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Doç. Dr. İlsur NAFİKOV (Kazan Federal Üniversitesi)

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL AÇILAR

Doç. Dr. Elmira KHABİBULLİNA (Kazan Federal Üniversitesi)

Doç. Dr. Ramil KHAYRUTDİNOV (Kazan Federal Üniversitesi)

TÜRK-TATAR KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Venera BASHARAN (Kazan Federal Üniversitesi)

TARİHİ DÜŞMANDAN DOST OLUR MU? **(Türk-Rus İlişkilerinin Geleceği)** Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

Özet

Tarihi süreçte çoğunlukla karşı karşıya gelmiş, savaşmış ya da karşı cephelerde yer almış Türkler ve Ruslar bölgenin iki önemli milletidir. Coğrafyanın kader olarak düşünüldüğünde çatışmaların da kaçınılmaz olduğu bir süreç yaşanması normal olarak görülmelidir. Fakat SSCB dağıldıktan sonra ortaya çıkan yeni durumda çatışmaların ve düşmanlıkların bir tarafa bırakılıp işbirliği yapılabilecek alanlar değerlendirildi. Hem SSBC sonrasında ortaya çıkan Cumhuriyetlerle hem de 20 milyona yakın Müslüman-Türk nüfusa sahip Rusya Federasyonu ile farklı alanlarda işbirlikleri yapıldı. Geline süreçte birçok siyasi-ekonomik ve kültürel faaliyetler gerçekleştirildi. İnşilicikşılı bir seyir izleyen Türk-Rus ilişkileri son dönemde birçok alanda iyileşme devresine girmiştir. Yaşanan uçak krizinden sonra ilişkiler hızla kötüleşmiş birçok alanda bitme noktasına gelmişti. Çabuk atlatılan bu krizden sonra siyasi ilişkiler yeniden kurulmuş ve en üst düzeyde görüşmeler yapılmıştır. Son dönemde Suriye meselesi başta olmak üzere birçok konudan görüşmeler yapmak üzere Cumhurbaşkanı, Dışişleri Bakanları ve diğer yetkililer sık sık bir araya gelmektedirler. Batı ve ABD ile sorunlar yaşayan Türkiye, Rusya ile iyi ilişkiler kurmaktadır. Özellikle Suriye konusunda atılan adımlar, askeri işbirliği, enerji alanındaki işbirliği, Akkuyu nükleer santralinin yapılması, turist sayısındaki artış gibi konularda çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bütün bunların yanında tarım ürünlerine konulan kısıtlama, vize meselesi, Rusya'da iş yapan şirketlerin sorunları vb. konularda henüz tam netice alınamamıştır. Kırım ve Karabağ meselelerinin de kısa vadede çözülmesi mümkün görünmemektedir. Çok boyutlu dış politikanın da bir gereği olarak Rusya ile iyi ilişkilerin kurulması Türkiye'nin menfaatinedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Rusya, Türk-Rus İlişkileri, Suriye, Dış Politika

MÜSLÜMAN-ORTODOKS ÇOĞUNLUĞU ORTAMINDA İDİL-URAL BÖLGESİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Doç. Dr. İlsur NAFİKOV (Kazan Federal Üniversitesi)

Özet

Makale çerçevesinde kapsanmış bilimsel araştırma son yirmi yıl boyunca, Rusya Federasyonu'nun en büyük polyethnik bölgelerinden biri olan ve sayısal olarak takriben eşitlikle temsil edilen Müslümanlar ve Ortodoksların yaşadığı Volga-Ural bölgesinde din-devlet politikasının entegre edilmesinden söz etmektedir. Dinler arası diyalogun geliştirilmesi ve etnik barışa ve karşılıklı saygı ortamına ulaşılması için çeşitli koşulların yaratılması önemli olarak belirlenmiştir. Hedeflendirilmiş ortama ulaşmak için din-devlet ilişkileri alanında kanuni yapılanmalar, dini eğitimin ayrı bir sistem halinde oluşması, sosyal alanlarda dini kurumların ve devlet enstitülerinin işbirliği yapılması, ve eğitim sisteminin radikal akımlara karşı entelektüel açıdan hedeflenerek gelişmesi - önemli vektörler olduklarını ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din - Devlet İlişkileri, İslam, Ortodoks, Din ve Etnik Gruplar Arası İlişkiler, Tataristan, Diyalog.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL AÇILAR

Doç. Dr. Elmira KHABİBULLİNA (Kazan Federal Üniversitesi)

Doç. Dr. Ramil KHAYRUTDİNOV (Kazan Federal Üniversitesi)

Özet

Çağdaş dil eğitimi amaçlarının biri, hem kendi kültürünü iyi bilen ve özümseyen hem de yabancı kültür ve milletlere saygılı bir şahıs eğitmektir. Yabancı diller öğretiminde kültür içerikli eğitimin metodolojisi, lingvokültüroloji dalı olarak tanılmakta ve araştırılmaktadır. Sözkonusu araştırmada Kazan Federal Üniversitesinde öğretim gören öğrenciler için yabancı dili olarak Türkçe derslerinde kullanılan ders kitapları ve malzemelerini inceleyerek metod ve ilkeler incelenmektedir. Öğretim malzemeleri ve ders kitaplarında kültür içerikli materyellerin mevcut olup olmadığı açısından araştırılmaktadır. Söz konusu materyellerin öğrencilerde yabancı dilde hem yazı hem de konuşma yeteneklerini geliştirmekte olan etkisi, öğrencilerin değer biçilemeyen Türk kültürü ile ilgili bilgiye sahip olabilmeleri ve aynı zamanda yabancı dil ve kültür ortamında alışa- ve anlaşılabilirlik imkânını sağlamakta olan rolü incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dilbilimi, Yabancı Dil Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe, Linguokültüroloji

TÜRK-TATAR KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Venera BASHARAN (Kazan Federal Üniversitesi)

Özet

Tarihten bilindiği üzere, Türkiye-Tataristan ilişkileri oldukça eski yıllara dayanmakta. Bunun başlıca sebebi, ticaret, din ve kültür olmuştur. Tataristan ve Türkiye'nin tarihleri boyunca siyasi ve sosyal şartlar devamlı değişmiş olsa da, eğitim alanda ilişkiler hep canlı tutulmuş, birbirlerini etkilemeye devam etmişler. Bu çalışmada Türk-Tatar eğitim ve kültür ilişkilerinin tarihsel gelişimi üzerine genel bir bakış yapılmıştır. Aynı zamanda Türk ve Tatar düşünür, bilim adamı, yazar ve şairlerin birbirlerinden etkilendikleri alan, bu bilgilerin taraflarından yansıtıldığı eser, kurum vs. isimlerine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tataristan, Türkiye, Osmanlı, Türk-Tatar ilişkileri, Eğitim, Kültür

10. OTURUM
AVRASYA SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

AKDENİZ İÇİN BİRLİK VE TÜRKİYE’NİN ROLÜ

Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

2023 YOLUNDA TÜRKİYE – TÜRKİ CUMHURİYETLER İLİŞKİLERİNDE SİYASAL BİRLİKTELİK VE KALKINMA AÇISINDAN STRATEJİK TEMEL FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL (Marmara Üniversitesi)

Ömer ÇAKIR (Marmara Üniversitesi)

TÜRKİYE’NİN 2023 VİZYONU KAPSAMINDA TÜRK DÜNYASINDA SİYASİ GELİŞMELER VE ADRIYATİK’TEN ÇİN’E TÜRK BİRLİĞİ

Dr. Hasan ACAR (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

TÜRK CUMHURİYETLERİNDE İŞBİRLİĞİ VE AYRIŞMALAR

Dr. Yeşim DEMİR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

AKDENİZ İÇİN BİRLİK VE TÜRKİYE’NİN ROLÜ

Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Avrupa Birliği, kendi üyesi olmayan Akdeniz ülkeleriyle ortaklık oluşturmak, kendine bağlamak, ortak ekonomik ve politik bir platform oluşturmak için, Kasım 1995 tarihin de, Barselona Süreci olarak adlandırılan, Avrupa – Akdeniz Ortaklığını (Euro-Med) kurmuştur. 2008 yılında, Fransa devlet başkanı Nicolas Sarkozy, Avrupa Birliğ üyesi ve bir Akdeniz ülkesi olarak, bölgede yeni bir örgütlenme çabasına girmiş ama Avrupa’nın Akdenizli olmayan üyelerinin itirazı üzerine yeni girişimi askıya almış ama düşünce ve projelerinin bir kısmını 1995 de kurulan Euro-Med çerçevesine dahil etmiştir. Avrupa Birliği üyeleri ve 16 Akdeniz ülkesi üye olmuştur. Kaddafi yönetimi üye olmamış ama gözlemci statüsün de örgütün içinde bulunmaktadır. Örgütün toplam 43 üyesi bulunmaktadır. Dünya’nın sayılı ve etkin örgütlerinden birisidir. Gerek politik gerekse ekonomik güç ve potansiyeli açısından önemlidir. Türkiye, Avrupa Birliği üyesi olma hakkı olan ve üyelik için müzakere safhasın da olan bir ülke olarak 1995 de bu bölgesel Akdeniz yapılanması için de bulunmuş ve 2008 yılında Sarkozy’nin başlattığı inisiyatifin dışın da kalmamak için de, çok istekli olmasa da yeni yapılanmaya dahil olmuştur. Türkiye, yeni Akdeniz yapılanmasın da ve Avrupa Birliği ile ilişkilerin de herhangi bir değişim olmadan üstüne düşen görevleri yapmakta ve uluslararası barışa katkı sağlamaktadır. Akdeniz için Birlik Örgütü, Fransa’nın planladığı ve arzu ettiği gibi “Akdeniz Birliği” olarak sadece Akdeniz ülkelerini kapsayan bir örgüt gibi yapılanmasa da, AB üyesi ülkelerin ortak bir girişimi olarak ve sorun yaratmadan yeni bir yapılanma gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, Türkiye, Fransa, Barcelona, AB, Barış, Güvenlik, İş birliği, Orta Doğu, Euro- Med, Ekonomi, Politik

2023 YOLUNDA TÜRKİYE – TÜRKİ CUMHURİYETLER İLİŞKİLERİNDE SİYASAL BİRLİKTELİK VE KALKINMA AÇISINDAN STRATEJİK TEMEL FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL (Marmara Üniversitesi)

Ömer ÇAKIR (Marmara Üniversitesi)

Özet

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte uluslararası sistemin siyasal, ekonomik, kültürel vb. unsurlarında değişimlerin gerçekleşmeye başlamasıyla birlikte dünyada yeni bir düzene geçilmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Kafkaslar ve Orta Asya'da bağımsızlıklarını ilan eden Türki Cumhuriyetler, bu yeni düzende uluslararası sistemde küresel ve bölgesel güçteki ülkeler için büyük bir önem kazanmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti, hem bulunduğu coğrafi konum hem de siyasal - kültürel tarihi ile birlikte bu bölgedeki ülkelerle ayrı bir ilişkiye sahip olmaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin Stratejik 2023 vizyonu hedeflerine ulaşabilme hususunda Türki Cumhuriyetleri ile işbirliği sağlamada stratejik temel fırsatları ve zorlukları belirlemektir. Çalışmanın ilk kısmında Türki Cumhuriyetleri siyasal, kültürel ve ekonomik açıdan incelendikten sonra ikinci kısımda Türkiye'nin bölge ülkeleriyle olan ilişkileri ele alınmaktadır. Son kısımda ise siyasal, ekonomik ve kültürel aktörler üzerinden bir değerlendirme yaparak temel fırsatlar ve zorluklar belirlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türkî Cumhuriyetler, Kalkınma, İş Birliği, Türk Dünyası

TÜRKİYE’NİN 2023 VİZYONU KAPSAMINDA TÜRK DÜNYASINDA SİYASİ GELİŞMELER VE ADRIYATİK’TEN ÇİN’E TÜRK BİRLİĞİ

Dr. Hasan ACAR

(Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

Özet

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunun 100. yılı münasebetiyle stratejik bir vizyon olarak belirlenen “Vizyon 2023” kapsamında belirlediği hedeflere adım adım ilerlemektedir. Bölgesel ve küresel bir güç olma yolundayoğun çabalar gösteren Türkiye, bu kapsamda dünya üzerindeki birçok ülke ile siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkiler geliştirmektedir. Küresel kapitalizmin kendine yeni pazarlar araması karşısında doğal zenginliklere sahip Orta Asya coğrafyası, kaynak arayışındaki ülkeler açısından küresel ve stratejik bir hedef haline gelmiştir. Küresel tertiplerin bir tuzağı kapsamında varlığını sürdürmeye çalışan Orta Asya coğrafyası üzerinde “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur!” anlayışı hâkim olmaya başlamıştır. Bu düşünceden hareketle geçmiş yıllarda ortaya koyulan “Türk Birliği” anlayışının önemi her geçen gün artmaktadır. Fiili bir takım kısıtlarına rağmen Türk Birliği düşüncesi, İsmail Gaspıralı tarafından ifade edilen “Dilde, fikirde, işte birlik” şiarının uygulamaya koyulması ile mümkün hale gelecektir.

Türkiye’nin 2023 vizyonu, “demokratik, müreffeh ve öncü ülke” (Milliyet, 2014) sloganlarıyla ifade edilmiştir. Türkiye bu hedeflerine ulaşmak amacıyla Türkî devletlerle olan siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerini geliştirmektedir. III. Milli Kültür Şurası’nda “İnsanlık tarihine damga vurmuş bir medeniyetin mirasçısı olarak” (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2017) ifade edilen Türkiye, en sonucusu (6. Devlet Başkanları Zirvesi) 2018 Eylül ayının başında Kırgızistan’da düzenlenen Türk Dili Konuşan Ülkeler İş Birliği Konseyi’nin kurucu üyesidir. “Türk Konseyi” ya da “Türk Kneşi” olarak ifade edilen bu yapı (Euronews, 2018), kültürel bir ortaklıktan öte ekonomik ve siyasi iş birliğini kapsamaktadır.

1990’lı yıllarda bölgesel güçlerin yerini küresel güçlerin almaya başlamasıyla birlikte devletlerin bağımsız ve özgür olarak var olabilmeleri, bir takım bölgesel ve stratejik iş birliklerine gereksinim duyulmasını ortaya çıkarmıştır. 1991 yılında Türk Cumhuriyetleri’nin bağımsızlıklarını kazanmasıyla birlikte Türk Birliği düşüncesi de yeni ve stratejik bir döneme girmiştir. Küresel tehditlere açık bir ortam olarak değerlendirilebilecek Orta Asya coğrafyası, Türk Cumhuriyetleri’ni

siyasi ve ekonomik olarak güçlü kılmaya itmiştir. Bu çalışma, bölgesel ve küresel bir güç olma yolunda 2023 vizyon stratejisi doğrultusunda emin adımlarla ilerleyen Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ile olan siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkilerini ortaya koyma çabasıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk Birliği, Vizyon 2023, Stratejik Ortaklık, Siyasi Entegrasyon.

TÜRK CUMHURİYETLERİNDE İŞBİRLİĞİ VE AYRIŞMALAR

Dr. Yeşim DEMİR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Özet

Sovyetler Birliği'nin dağılması dünyanın 1/6'ni kapsayan büyük bir coğrafyada jeopolitik durumu önemli derecede değiştirdi. Küreselleşmenin getirdiği yeni eylemler yüzyıllar boyunca tarihi zorunlulukların etkisiyle parçalanmış, birbirinden ayrı bırakılmış Türk Dünyası ülkeleri için kaçırılmış fırsatların gündeme getirilmesi için yepyeni olanaklar doğurmuştur. Küreselleşmenin önemli bir parçası da bölgeselleşmedir. Bölgeselleşme Türk Dünyasını yeni hedeflere yönlendirmek ve gelişimlerini sağlamak için büyük olanaklar yaratmıştır.

Ortak değerler, konjonktürel ihtiyaçlar ve çıkarlar ülkeleri iş birliğine yönelten temel faktörlerdir. Ortak bir kimlik oluşturulmadığı sürece bütünleşmenin sağlanması mümkün olamamaktadır. Ortak değerleri çok olan milletlerin birleşmesi farklılıkları çok olanlara göre daha kolaydır. Bu durum iktisadi iş birliğine de katkıda bulunmaktadır.

Her bir cumhuriyet içinde, sosyal, kültürel veya ekonomik ve politik yönden kurulabilecek "Türk Cumhuriyetleri Birliği"nin yerli halklar tarafından daha iyi benimsenmesi için sivil toplum örgütleri, özendirici çalışmalar, teşkilatlar ve ittifaklar kurulmalıdır.

Gittikçe önemi artan Orta Asya Bölgesi üzerinde menfaatleri ve bunlara bağlı hedefleri bulunan ülkeleri de hesaba katmak gerekiyor. Türk Dünyası arasında olası bütünleşme gerek geçmişte gerekse bugün Batılı devletlerin menfaatlerine ters düşmektedir.

Türk Cumhuriyetleri hem doğal kaynakları hem de insan gücü potansiyeli ile dünya üzerinde önemli bir yere sahiptir. Orta Asya'nın önemli petrol sahaları ve doğalgaz rezervleri üzerinde egemen Türk devletlerinin bu kaynakları ve bu kaynakların ihraç edileceği güzergahları kontrol etmek isteği ayrışmalara yol açmaktadır.

Türk Cumhuriyetlerindeki ekonomik ve demokratik gelişmişlik seviyelerinin farklılığı, sanayi ve hizmet sektörlerinde yeniden yapılanmaya duyulan büyük ihtiyacın var oluşu, yatırımların yapılması için finans problemlerinin olması Türk Cumhuriyetleri arasındaki muhtemel iktisadi işbirliğinin kurulması için engel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, İşbirliği, Ayrışma, Bölgesel Güç

11. OTURUM
SEMİNER SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN SÜREKLİLİĞİNİ MİMARİ ESERLER ÜZERİNDEN OKUMAK

Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

TÜRK-SİYASİ DÜŞÜNÇESİNDE MEŞRÛİYET KAYNAĞI OLARAK MÂTURÎDİLİK

Dr. Gülbeyaz KARAKUŞ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

YÜZ YILLIK EMANET: KAFKAS İSLAM ORDUSU

Dr. Telman NUSRETOĞLU (Hazar Üniversitesi)

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN SÜREKLİLİĞİNİ MİMARİ ESERLER ÜZERİNDEN OKUMAK

Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

Özet

Mimari eserler, kültürün maddi kalıntıları olarak tarihe şehitlik eder. Bu çalışmanın amacı da farklı coğrafyalarda, farklı iklimlerde, farklı malzeme ve teknoloji imkanlarıyla gelişen mimarlık ürünleri üzerinden, mimari geleneğin ve kültürün sürekliliğini ortaya koymaktır.

Mimarlık ürünlerinin, kendilerini üreten toplumun siyasal-sosyal-kültürel- ekonomik yapısını yansıtan birer kültür varlığı oldukları bir gerçektir. Binalar, salt konstrüksiyon ve yapım malzemesi, plan ve kütle biçimlenmesi olmanın ötesinde, kültür varlığı niteliğiyle ele alınmaktadır. Bu kültür, bin yılı aşan tarih aralığına ve Hindistan'dan Balkanlara, Kuzey Afrika'ya kadar ulaşan geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Zamanın ve mekanın genişliği, tek bir mimarlık anlayışından bahsedilmesini olanaksız kılmaktadır. Ancak, çok sayıdaki değişkene rağmen ortaklık yönlerin fazlalığı, mimarî kültürün sürekliliğini göstermektedir.

Çalışmada zaman veya coğrafya sınırlandırılmasına gidilmemiştir. Herhangi bir mimari biçimin, yapı türünün, inşa tekniğinin veya bezeme unsurunun kim tarafından nerede icat edildiği hususu çalışmanın kapsamı dışındadır. Toplum tarafından içselleştirmiş olan ve mimari ürünün üslup oluşturan bütünsel nitelikleri ile bunlarda süreklilik sağlayan unsurlar göz önünde tutulmuştur. Konu, bildiri kapsamını aşmayacak ölçüde, mimari sürekliliğin en açık şekilde izlenebildiği yapı türleri ve yapı bileşenleri ile sınırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kültürü, Mimarlık Tarihi Kuramı, Mimarlık Kültürü

TÜRK SİYASÎ DÜŞÜNCESİNDE MEŞRUIYET KAYNAĞI OLARAK MÂTURÎDİLİK

Dr. Gülbeyaz KARAKUŞ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Geliştirmiş olduğu inanç sistemi ile Türklerin dinî ve siyasî anlayışı içerisinde önemli yer tutan Mâturîdîlik, ortaya çıkışından günümüze varıncaya kadar Orta Asya'da Müslümanları içerisinde kabul görmüş bir anlayıştır. Bilhassa Osmanlı'nın son döneminde, Tanrı-âlem ilişkisinde, Eş'arî anlayışın benimsediği her an her yerde evrene müdahil bir Tanrı ve kesbe dayalı fiil anlayışı yerine, insanın iradesini ve mesuliyeti merkeze alan Hanefî-Mâturîdî anlayışın, "hürriyet" fikrinin revaçta olduğu bir dönemde dinî bir meşruiyet sağladığını görüyoruz. Özellikle son dönemde artan Mâturîdî ilgisinin en önemli sebebi irade meselesinin modernleşme taraftarlarına sağladığı kolaylık; kader ve tevekküle dayalı anlayışın yerine insan merkezli anlayışın öne çıkmasıdır. Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan süreçte, yapılan kurumsal ve siyasal değişikliklerde de Mâturîdî-Hanefî ekol, önemli bir meşruiyet kaynağı olmuştur.

Tebliğde, Mâturîdî anlayışın dinî ve siyasî meşruiyet kaynağı olarak görülmesi belirli örnekler üzerinden verilerek, Mâturîdîliğin Türk siyaseti üzerindeki etkileri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mâturîdîlik, Meşruiyet, İrade, Modernleşme

YÜZ YILLIK EMANET: KAFKAS İSLAM ORDUSU

Dr. Telman NUSRETOĞLU (Hazar Üniversitesi)

Özet

Yeni bir küresel nizamın oluşması arefesinde paylaşım savaşları derinleşerek bütün stratejik ittifak ve ortaklıklar yeniden tanımlanırken batıdan ve doğudan esen yeni dalğa yayılmacı ruzigarlar karşısında varlık göstermek, paramparça edilen İslam dünyasına ,mazlum milletlere umut ola bilmek için Türkiye liderliğinde yeni bir Türk gücünün inşa edilmesi nerdeyse tarihi zarurete dönüşüyor. Anadolu öyle bir mübarek misyonun kalesi , adalet ve insanlık adına öyle bir cazibe coğrafyasıdır ki tarih boyu dünyanın neresinde bir Türkün, Müslümanın, mazlumun başına dert gelmişse orası sınımlanacak liman olarak görülmüş, her türlü zulüm ve vahşet senaryoları orada durdurulmuştur. Cumhurbaşkanı Erdoğanın ifadesiyle “ Anadolu bir bentttir, o bent yıkılırsa ne Ortadoğu, ne Kafkasya, ne Orta Asya, ne Balkanlar ne Afrika ayakta kala bilir”. Dün olduğu gibi bu gün de tüm Türk İslam coğrafyası yeni bir diriliş ve ihya hareketinin öncüllüğünü Türkiyeden beklemekte, Anadolunun sistematik saldırıların hedefi haline gelmesinin arkasındaki niyeti iyi anlamaktadır.

Türk dünyası için Türkiyenin cazibesini, tarihi misyonunu idrak ede bilmek için tarihe ,yüz yıl önce bu coğrafiyalarda yaşananlara ,İslam ümmetin izzetli devleti Osmanlının yıkılış sürecine , kıtlık , yokluk ve sıkıntılar içinde kendisi var oluş savaşı verirken o şanlı ordunun fedekarane bir ruhla cephelerden cephelere koşarak kardeş coğrafyaları kurtarmak için nasıl şehadete yürüdüğüne bakmak kifayettir. Bu manada birinci dünya savaşının sonuna doğru, büyük devletlerin kuşatması altında kendisi de siyasi-askeri olarak ciddi bir çıkmaza, hezimete doğru sürüklenirken Osmanlının Ruslaştırma ve Hristiyanlaştırma faaliyetlerinin hedefi haline gelmiş, başkent Bakü de dahil büyük şehirleri Rus-ermenî çeteleri tarafından işgal edilen Azerbaycanı kurtarma operasyonu mili mefkuremiz adına asırlar boyu gelecek kuşaklara gururla anlatacağımız müthiş bir kardeşlik destanıdır.

O çetin ve kahramanlıklarla dolu savaşı zafere taşıyan ,kuruluşunun yüz yılını kutladığımız Kafkas İslam Ordusunun mayıs ayında Genceden başlayarak 15 eylül 1918 tarihinde Bakünün , daha sonra Derbent ve Karabağın işğaldan azad edilmesiyle sonuçlanan operasyonlarına

değinmeden o dönem Azerbaycan Türklerinin içine düştüğü zor durum, karşı karşıya kaldığı hayati sınamalar hakta da bilgi sunmak lazım. Bir Türk yurdu olan Azerbaycan Kafkasyadaki stratejik coğrafi konumu, zengin doğal kaynaklara sahip olmasından dolayı sürekli tarihin pek çok güçlerinin mücadelesine sahne olmuş, Petro döneminden başlayarak Rusya Osmanlının Kafkasya ve Karadenizdeki etkinliğini kırmak için Hazar havzası ve Azerbaycanı ele geçirmeye çalışmış, Sultan II Ahmetin veziri İbrahim Paşa 1722 tarihinde Rusyanın İstanbuldaki elçisini saraya davete ederek itiraz notası vermek , kararlı duruş sergilemek suretiyle Rusyanın Azerbaycanı işgal etmesine engel olmuştur. XIX asrın başlarında kafkasya uğrunda mücadele yeniden şiddetlenmiş, 1801-1813 Rusya- Azerbaycan Hanlık devletleri ve 1804-1813 İran –Rusya arasındaki savaşların sonucunda imzalanan Gülistan antlaşmasıyla Azerbaycan ikiye bölünmüş , kuzeyi Rusya güneyi de İranın hakimiyeti altına geçmiştir. 1828 yılında imzalanan Türkmençay antlaşmasıyla İran , 1829 yılınfda imzalanan Edirne antlaşmalarıyla Osmanlı Rusyanın kafkasyadaki hakimiyetini tanımak zorunda kalmış, böylece Osmanlı Devletinin Orta Asyayla da bağlantı yolları Ruslar tarafından kontrol altına alınmıştır. İşgal sonrası Rusyanın bölgede uyguladığı demografik yapının değiştirilmesi, tarihi Türk toprakları olan İrevan hanlığı (Şimdiki Ermenistan), Zengezur, Göyçe , karabağ gibi bölgelerde nüfusun çoğunluğunu oluşturan Müslüman türklerin göçe zorlanarak yerlerine ermenilerin yerleştirilmesi, Osmanlının doğu vilayetlerini de içine alan proje Ermeni devletinin kurulması , asırlar boyu Rus yayılcılığının da ideolojik temellerini oluşturan Ortodoks-Slav ülküsüne dayalı Moskova-üçüncü Roma mefkuresinin İstanbul hedefleri hakta Rus kaynaklarında fazlasıyla bilgiler bulunmaktadır.

Bir asır boyunca işgal ve asimlasyon politikalarına karşı direnmeye çalışan Azerbaycan Türkleri , kafkasya müslümanları müstemleke rejimi altında yaşasalar da büyük resmi doğru okuyarak Türk-İslam aleminin yegane nicatı olan Osmanlının yıkılmaması, ayakta durması için ellerinden gelen yardımı da esirgememişlerdir. Balkan savaşı sırasında gazetelerle, hayriye cemiyetleriyle seferber edilen yardım faaliyetleri, cepheye koşan gönüllüler hakta tezler, kitaplar yazılmıştır. Ünlü Çirpınırdı Karadeniz türküsünün yazarı Ahmet Cevatların da o gönüllüler arasında yar aldığı 1912 yılında Mehmetçiğe yardım için Osmanlının Bakü konsolosluğu önünde kalabalıklar oluşturan halkın Osmanlı sevgisinden korkarak Çarlık rusyasının konsolosluğu kapattığını ifade etmek kifayettir. Azerbaycan istiklal

mücaadelesi, bağımsızlık fikrini sürdüren bütün syasi yapılanmalar, gazete , milli komite ve Müslüman hayriye cemiyetleri için İstanbul adeta bir kalpgah, merkez konumunda olmuştur.Birinci dünya savaşı sırasında Sarıkamışta, Kafkasya cebhesinde yaşanan kederli hadiseler Kafkasya müslümanlarını da derinden üzmüş, Azerbaycan Türkleri savaşta esir alınmış Osmanlı askerlerine yardım etmek, onları kurtarmak için milli komiteler etrafında kenetlenmiştir. Müslüman hayriye cemiyetleri Rus ordusunun işgal sonrasında Ermeni çeteleriyle birlikte mezalimler gerçekleştirdiği Kars, Batum, Erzurum , Trabzon gibi şehirlerde şubeler açarak soydaşlarına yardım etmeye çalışmış, Rus memurların Müslüman halka karşı yaptığı zulmün önünü almaya çalışmış, Ermeni çetelerine karşı verilen mücadelede onlarla birlikte onlarla Cemiyet üyesi de şehit edilmiştir.

Çarlık rejimin bolşevik darbesiyle devrilmesi sonucu ortaya çıkan siyasi boşluğu ve Azerbaycan Türklerinin müstemleke rejimi altında silah ve ordusunun olmayışını fırsata çeviren Rus destekli Ermeni çeteleri 31 mart 1918 tarihinde Baküde bolşeviklerle ittifak halinde çocuk, yaşlı, kadın ayırımı yapmadan on binin üzerinde Müslümanı acımasızca katletmiş , hakimiyeti ele geçirerek Bakü başta olmakla Azerbaycanın Türklerden temizlenmesi projesini hızlandırmaya başlamışlardı. Şamahı, Guba, Karabağ gibi bölgelerde soykırım yaşanmakta, Müslüman ahalinin feryadı yükselmekteydi. İşte böyle bir ortamda Musavat partisi başta olmakla Rus- Ermeni ittifakına karşı milli istiklal mücadelesini sürdürmeye çalışan mili komiteler yegane çare olarak Osmanlı yardımına ümit bağlamış, İstanbula heyetler göndererek saraya durumun vahametini arzetmiştir. Savaşın geldiği noktada Bab-ı Ali etrafında gelişen jeostratejik, askeri-siyasi durum da oldukça zordu. İngiliz ve Fransızların Osmanlını Kafkasyada engelleme çabaları bir yana müttefik olan Almanya da Kafkasyada Gürcüler üzerinden bir etki üretmeye çalışmakta, Bolşevik Rusyasıyla separat görüşmeler yaparak Bakü petrolünden pay almak suretiyle Bakünü bolşeviklere bırakmak için uğraşmaktaydı. İşte böyle zor jepolitik koşullar altında Osmanlı devleti tarihi bir karar alıyor, Nuru Paşa komutasındaki birlikleri Azerbaycanı kurtarmak için Genceye gönderiyordu. 25 mayıs 1918 tarihinde Kafkas İslam Ordusu Genceye ulaşmış, sokakları dolduran on binlerce insan sevinc gözyaşları içinde o kurtarıcı orduyu karşılamıştır. Yerel savaunma güçleriyle de birleşen Kafkas İslam Ordusu yüzlerce şehit vererek Gence, Gökçay, Ağsu, Kürdemir,Şamahı ve Hacıgabulu Ermeni-bolşevik çetelerinden temizleyerek Baküye ulaşmıştır. Osmanlının Azerbaycan üzerinden

Orta Asya Türkleriyle birleşmesini Hindistan hakimiyeti için tehdit olarak algılayan İngilizler Osmanlı'nı Hazar kıyısında durdurmak için Baküye Ermeni-bolşevik ittifakının yardımına ordu göndermiş fakat bu birlikler Nuru paşa komutası altındaki şanlı Kafkas İslam Ordusunun taaruzu karşısında direniş gösterememiş ,gemilerle Bakünü terk etmek zorunda kalmıştır. 15 Eylül Azerbaycan türklerinin hayatında tarihi bir gündür. Bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan hükümeti Bakü azad edildikten sonra Genceden başkente gelip yerleşe birmiştir. Baküde yerleşen Türk şehitliği başta olmakla Azerbaycanın pek çok bölgesinde bulunan Kafkas İslam Ordusu şehitlerinin kabirleri , anıt mezarlar Azerbaycan coğrafyasının tapusu, iki ülke arasında kiyamete kadar sürececek kardeşliğin tarihi belgesi niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Kafkas İslam Ordusu, Azerbaycan, Osmanlı, Taşnaklar, Bakü

12. OTURUM
SİNEMA SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Cezmi ERASLAN
(İstanbul Üniversitesi)

ATATÜRK'ÜN TÜRK DÜNYASI MESELELERİNE BAKIŞI
Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

**GAGAUZ TÜRKLERİNİN TARİHİ VE ONLARIN KÜLTÜR MİRASLARI:
BALKAN YARIMADASI'NDA, BUCAK'TA VE DİĞER YERLERDE**
Doç. Dr. Olga RADOVA (İstanbul Üniversitesi)

**GAGAUZ ETNOSU VE GAGAUZYERİ'NDE EKONOMİK-TOPLUMSAL
YAPININ GELİŞİMİ**
Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman BALKANLI (İstanbul üniversitesi)

**LOZAN'DA BIRAKILANLAR: BATI TRAKYA TÜRK MÜSLÜMAN
AZINLIĞI VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ**
Dr. Öğr. Üyesi Burcu TAŞKIN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

ATATÜRK'ÜN TÜRK DÜNYASININ MESELELERİNE BAKIŞI Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Ondokuzuncu asrın ikinci yarısından bu yana Türk dünyası, siyasi, sosyal, kültürel istiklal mücadelesi vermektedir. Emperyalist batı dünyasının saldırıları karşısında Türk ve İslam dünyasının cevabı yeterli olmadığı için hemen hepsi yarı veya tamamen sömürge durumuna düşmüşlerdi. Dil, din, kültür ve kimliklerini yaşayamama tehlikesiyle yüzleşmişlerdi. Türk dünyasının aydınları da bu meseleyi aşmak için problemlerin teşhis ve halli konusunda çalışmışlardı. Türkiye Cumhuriyeti devletini kuran mücadelenin lideri olarak Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün çözümlenmeleri, önerileri ve uygulamaları konu edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Türk dünyası, Azerbaycan, Türkistan, Osmanlı Devleti.

“GAGAVUZ TÜRKLERİNİN TARİHİ VE ONLARIN KÜLTÜR MİRASLARI BALKAN YARIMADASI’NDA, BUCAK’TA VE DİĞER YERLERDE”

Doç. Dr. Olga RADOVA (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Gagavuz Türklerinin dedeleri çok evvel Balkan Yarımadası’nda tarihi topraklarda – Trakya’da, Makedonya’da, Dobruca’da; Güney-Doğu Avrupa’nın diğer tarihi bölgelerinde – Bucak’ta, Özi (Özi kırlarında), Orta Volga’da; Kafkas’da vb. yerlerde yerleşiyorlar. Gagavuzlar Osmanlı Türklerinden de, Selçuk Türklerinden de önce Güney-Doğu Avrupa’da yerleşiyorlar ve Müslüman dininden önce, Hıristiyan dinini I-IV. asırlardan itibaren, kabul etmeğe başlıyorlar.

İslamiyetten itibaren (Milâdî VI-VII. Yüzyıllar) Türklerin büyük bir kısmı Müslüman dinini kabul ediyor. Gagavuz Türkleri ise Hıristiyan dinine temellenerek ve kendi ana dillerinde – Gagavuz Türkçesinde konuşarak, kültür miraslarını yaşatmağa devam ediyorlar. Gagavuzlar bir etnos/halk olarak, Güney-Doğu Avrupa’da oluştular ve onlar bu topraklarda avtohton/yerli insanlar. Bilimsel araştırmalarımız (Akademik, Doç. Dr. Olga Radova), M.Ö. VII-V. yüzyıllarda ve daha evvel de Gagavuz Türk’lerinin dedelerinin Balkan Yarımadası’nda, bu bölgenin tarihi topraklarında yaşadıklarını gösterdiler. Gagavuz Türkleri Balkanlar’da ve Bütün Güney-Doğu Avrupa’da, Türklerden en evvelki, eski bir halktır/millettir.

Osmanlı döneminde ve daha önce de, Gagavuz Türklerinin yaşadığı yerler hiç bir sınırla bölünmezdi ve onlar serbest gezerdiler bütün Güney-Doğu Avrupa’da. Osmanlı Devleti’nin kuvveti zayıfladıkça ve sonra da hepten çökünce, yeni devletler kuruldu – Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Moldova, Türkiye, Ukrayna. Gagavuzların yaşadığı tarihi topraklar bölündüler ve yeni kurulmuş devletlerin sınırları içerisinde kaldılar. Gagavuz Türkleri kendi etnik topraklarında yaşamalarını devam etmeğe mecbur kaldılar, fakat artık yeni devletlerin sınırları içerisinde, birazı da Balkan’lardan Besarabya’ya göç ettiler ve orada, Bucak’ta (Bucak – Besarabya’nın güney tarafında bulunan tarihi topraklar, 1940 yılında bölündüler, bir kısmı Moldova sınırları içerisinde kaldı, diğer kısmı/payı da Ukrayna’ya eklenildi, öylelikle, Gagavuz Türk’lerini Sovyetler zamanında Bucak’ta da böldüler), yerli Gagavuzların içinde yerleştiler ve yeni köyler de temellediler.

Bu yeni devletlerin içinde, Gagavuz Türklerin nüfusları az (azınlık)

kaldıkları sebebiyle ve devletlerin çeşitli sosyal ve siyasi hareketleri de, Gagavuzları çok hızlı asimile ettiler.

Zaman geçtikçe, Gagavuz Türkleri, hangi devlette yaşar ise, ona göre de kendi soylarını görmeğe başlıyorlar - ikili soy kimliği kafalarında (dvoystvennoye etniçeskoye soznaniye – ikili soy kimliği) artık oluşuyor: Gagavuz-Bulgar, Gagavuz-Yunan, Gagavuz-Roman, Gagavuz-Moldovan, Gagavuz-Rus vb. Çeşitli tarihi dönemlerinde Gagavuz Türklerinin soylarını resmi belgelerde “Tatar”, “Türk”/“Türkî” ve “Rumeli” gibi de resmi yazılarda gösterilmiş.

Bildirimizde, amacımız, tarihi olaylara temellenerek, Balkan Yarımadası’nda, Bucak’ta ve Güney-Doğu Avrupa’nın diğer yerlerinde, Gagavuz Türklerinin kültür miraslarını göstermeğe ve kültür varlıklarını oluşturan parçaları açıklamaya – dedelerinden kalma tarihi topraklar, arkeoloji kazılar, bayırlarda nişanlar – resimler, manastırların Türkçe adları (“Alaca manastır”); bugün de Gagavuzlar o yerlerde yaşıyorlar (Varna, Kavarna, Balçık, Silistriya, Yılanlık vb.) ve yaşlı insanlar kendi ana dilinde – Gagavuz Türkçesinde – medeniyetimizin çok eski Türk Dilinde konuşuyorlar; adetlerini bugün de canlı yaşatmaya devam ediyorlar, ama asimilasyon süreçleri çok hızlı gidiyor, Bulgaristan’da ve Balkan Yarımadası’nın diğer ülkelerinde Gagavuz Türklerinin çocukları ve torunları, artık kendi ana dillerinde – Gagavuz Türkçesinde konuşmuyorlar, daha büyük yaşta insanlar da aklıklarına getiriyorlar, nasıl onların nineleri Gagavuz Türkçe Dilinde konuşurlarmış ve örnekleri söylüyorlar.

Gagavuz Türklerinin kültür mirasları bugüne kadar korundu ve Moldova Cumhuriyeti Gagauziya (Gagavuz Yeri) Özerk Bölgesinde yaşamasına devam ediyor. Burada Gagavuzlar kendi etnik – dedelerinden kalma topraklarında yaşıyorlar ve kendi ana dillerinde – Gagavuz Türkçesinde konuşuyorlar, kendi adetlerini, kültürlerini korumaya savaşıyorlar.

Anahtar Kelimeler: Avtohton/Yerli, Balkan, Besarabya, Boğdan, Bucak, Bucak Vilayeti, Bulgaristan, Gagavuz Türkleri, Gagauziya (Gagavuz Yeri), Güney-Doğu Avrupa, göçler, Dobruca, ikili etnik kimliği, kültür mirası, Makedonya, Moldova, Özi (Özi Kırı), Tarih, Trakya

GAGAUZ ETNOSU VE GAGAUZYERİ'NDE EKONOMİK-TOPLUMSAL YAPININ GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman BALKANLI (İstanbul üniversitesi)

Özet

Gagauzlar, esasen Balkan yarımadasının Bulgaristan bölgesinde, Ukrayna Bölgesinde ve Trakya bölgesinde yaşamış ve yaşamakta olan bir halktır. 1800'lü yıllarla birlikte büyük bir göç hareketi söz konusu olmuştur. İlk olarak, 1800'lerde yüksek nüfusa sahip oldukları Varna ve Kocabalkan bölgesinden (Dobruca ve çevresi) şimdiki Gagauzyeri'ne doğru büyük bir göç ortaya çıkmıştır. Ve yine, 1900'lerin başlarında da Trakya'dan Yunanistan'a doğru bir göç söz konusu olmuştur. Şu an itibariyle, baktığımızda, Gagauzlar, Gagauzya Özerk Bölgesi merkez olmak üzere, Moldova sınırı-Odessa arasındaki (Odessa dahil) bölgede, Kuzey Bulgaristan'da, Yunanistan'da (Batı Trakya'da) Orestiadi bölgesinde yaşamaktadırlar. Toplumsal kültür ve etnolojik olarak bakıldığında, halk katında gerek Yunanistan'da ve Bulgaristan'da yaşayanlar ve gerekse Moldova ve Ukrayna'da yaşayanlar, dil özellikleri, toplum ilişkileri ve kültürel benzeşmeler olarak aynı ortak özelliklerini korumakta ve sürdürmektedirler. Ancak, ekonomik yapı ve gelişmişlik olarak, toplumsal bölünmüşlüğü ve büyük bir göçü yaşamamanın ve bölge ekonomilerinin zayıflığının etkisinde, buldukları bölgelerde ekonomik (zenginlik) olarak tam kök salamadıkları ve dolayısıyla yüksek olmayan bir gelir kazanımı döngüsüne sahip oldukları görülür. Bu çalışmada, Gagauz toplumunun sosyo-ekonomik yapısı ve Gagauzya Otonom Bölgesinin ekonomisinin bölge ekonomisi içerisindeki yeri ve gelişimi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gagauzlar, Bölgesel Ekonomiler, Ekonomik Gelişme, Toplum ve Ekonomi, Sosyo-Ekonomik Yapı

“LOZAN’DA BIRAKILANLAR”: BATI TRAKYA TÜRK MÜSLÜMAN AZINLIĞI VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Burcu TAŞKIN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Özet

Batı Trakya, 1364’teki fethinden 1913 Balkan Savaşlarına kadar Osmanlı yönetimi altındaydı. Bölge kısa süreli Bulgar yönetimi (1913-1919) ve Fransız devleti gözetiminde Birlik Devletleri (1919-1920) adına yönetildikten sonra 1920’den bu yana Yunan devleti kontrolü ve siyasi egemenliği altına girmiştir. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra imzalanan 1923 Lozan Anlaşması’nda, Türkiye’deki Rum-Ortodoks nüfusu zorunlu olarak Yunanistan Müslümanları ile değiştirildi. Ancak, Yunan Trakya Müslüman/Türkleri, İstanbul’un Rum Ortodoks halkı ile nüfus mübadelesinden muaf tutulmuştur. 1920’lerde Türkiye’deki modernleşme hareketlerini takip eden bir grup ile geleneksel yaşam tarzını sürdürmek isteyen kesim arasında Kemalistler-İslamcılar kutuplaşması yaşansa da, İskeçe ve özellikle Gümölcine’de coğrafi nüfus çoğunluğu bulunan bu topluluk 1920’den beri Yunan meclisine ulusal partilerinden aday her iki kesimden de temsilciler göndermiştir. Eylül 2015 seçimlerinde azınlığın dört milletvekili çıkarması azınlığın siyasal etkisini arttırırken, Yunanistan’da ‘İslamlaşma’ tartışmalarını gündeme taşımıştır.

Bu çalışmada Batı Trakya ileri gelenleri, siyasi temsilcileri ile yapılan mülakatlarda ve yerel yayın organlarında sıkça dile getirilen ve nesilden nesile aktarıldığı göze çarpan “**biz burada bırakıldık**” söylemi ele alınacaktır. 1920’den beri yerel ve ulusal düzeyde Yunan siyasetinde temsil edilen, 1981’den beri AB üyesi olan Yunanistan vatandaşı olan bu topluluk neden bu söylemi sürdürmektedir? Bu söylem Batı Trakya Türk-Müslüman azınlığının Türkiye ile soydaşlık bağlarını siyasal, hukuki ve ekonomik sorumluluklar bağlamında ele aldığını göstermesi açısından önemlidir. ‘Mütekabiliyet ilkesi’ altında Yunanistan tarafından etnik kimlikleri inkâr edilen ve sürekli azınlık haklarının ihlaline maruz kalan bu topluluk, azınlık haklarının korunmasında Lozan antlaşmasını ve Türkiye’yi garantör unsur olarak görmektedir. Benzer bir bağlılık söylemi/beklentisi Rum-Ortodoks azınlık ve Yunanistan arasında bulunmamaktadır. Bu noktada çalışma Türkiye’nin kültürel, ekonomik ve siyasal bağlarını bölge Türkleri ile sürdürmesini savunurken, bu politikayı Türkiye- azınlık grup-Yunanistan ve AB dengeleri temelinde inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Batı Trakya Türk Müslüman Azınlık, Türkiye, Yunanistan, Lozan Antlaşması, Temsiliyet

13. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

YABANCI SERMAYE GİRİŞİ VE DIŞ TİCARET AÇISINDAN TÜRK CUMHURİYETLERİNİN SEKTÖREL DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

TRACECA ÜLKELERİNDE KARAYOLU ALTYAPISININ DIŞ TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Sema AY (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Işın ÇETİN (Giresun Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINDA İNOVASYONUN GİRİŞİMCİLİK VE EKONOMİK KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Batül AYÇA (İstanbul Arel Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİ ARASINDAKİ İKTİSADİ GELİŞMELER: MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Arş. Gör. Fatih KALECİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

YABANCI SERMAYE GİRİŞİ VE DIŞ TİCARET AÇISINDAN TÜRK CUMHURİYETLERİNİN SEKTÖREL DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Bağımsızlığını kazanalı 20 yıl civarı olan Türk Cumhuriyetleri eski Sovyet sömürüsü esnasında özellikle ham madde kaynağı olarak görülmekteydi. İleri bir sanayi sektörü olmayan ve hizmetler sektörünün ve piyasa kurallarının yeterince yerleşmediği Türk Cumhuriyetlerine ilk günden beri yoğun yabancı sermaye girişleri olmuştur. Bu yabancı sermaye girişleri belli sektörlerde yoğunlaşmış sömürü bu sefer gerek yabancı sermaye girişleri gerekse dış ticaret yoluyla olmuştur. Bu çalışma Türk Cumhuriyetlerine giren yabancı sermayenin ve dış ticaretin sektörel yapısını ortaya koymaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Cumhuriyetleri, Dış Ticaret, Sektörler, Yabancı Sermaye

TRACECA ÜLKELERİNDE KARAYOLU ALTYAPISININ DIŞ TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Sema AY (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Işın ÇETİN (Giresun Üniversitesi)

Özet

Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru'nun kısa adı olan TRACECA, hükümetler arası bir program olup, üye ülkeler arasında siyasi-ekonomik ilişkileri, ticareti ve ulaştırma bağlantılarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. TRACECA'nın temeli 1993 yılında Avrupa Komisyonu, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan hükümetlerinin katılımı ile Brüksel'de düzenlenen Konferansta atılmıştır. Mevcut durumda bu ülkelerle birlikte, Bulgaristan, İran, Moldova, Romanya, Türkiye, Ukrayna olmak üzere toplam 14 üyesi bulunmaktadır. TRACECA kapsamındaki önemli hedeflerden biri Türkiye ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile özellikle dış ticaret ilişkilerinin güçlenmesi ve karayolu üzerinden Türkiye-Orta Asya bağlantısının kurulmasıdır. Kara ulaştırması, yük ve yolcu ulaştırmasında diğer ulaştırma modlarını tamamlayıcı özelliğe sahiptir. Bununla birlikte belirli bir TRACECA ülkesinden, diğer bir TRACECA ülkesine, AB'ye veya üçüncü bir ülkeye kapıdan-kapıya hizmet sağlayan tek ulaştırma modudur. TRACECA bölgesi içinde toplam karayolu ağı 1330,0 bin km'dir. TRACECA ülkelerinin ticari ilişkilerinin güçlenmesinde karayolu ağının bu genişliğinden ziyade, altyapı kalitesi daha etkili olmaktadır. Bölünmüş yolların ve otoyolların uzunluğu, hızlı geçiş sağlayacak tünellerin varlığı, ağır taşıt trafiği yüksek güzergâhların Bitümlü Sıcak Karışım (BSK) kaplamalı hale getirilmesi, trafik güvenliği altyapısı ve denetim hizmetlerinin iyileştirilmesi, kaza kara noktalarının iyileştirilmesi, çevreci yolların yaygınlaşması karayolu kalitesinin temel göstergeleri arasındadır. Dünya Ekonomik Forumu, Küresel Rekabet Gücü İndeksi kapsamında her yıl bu göstergeler ışığında ülkelerin karayolu altyapı kalitesine ilişkin indeks değerini hesaplamaktadır.

Çalışmada, öncelikle TRACECA ülkelerinin karayolu altyapısına ve dış ticaretlerinin yapısı ile genel seyrine değinilmiş, sonrasında TRACECA ülkelerinin karayolu altyapı kalitesi ile ihracat ve ithalat arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Bu kapsamda çalışmada iki farklı uygulama boyutu ele alınmıştır. Öncelikle TRACECA ülkelerinin karayolu altyapı kalitesi, 14 üye kapsamında değerlendirilmiş, bu

değerlendirme çerçevesinde kartogram haritaları kullanılmıştır. Mekansal istatistik teorisine dayanılarak geliştirilen bu haritalar, özellikle ekonomik birimlerin, ekonomik bireylerin, bölgelerin, ülkelerin birbirine benzer ve farklı yönlerini ortaya koymada oldukça etkili bir yöntem olarak literatürde yer almıştır. TRACECA ülkeleri hem bir bütün olarak ele alınmış, hem de Türkiye'nin TRACECA ülkeleri içindeki mevcut durumu ayrıca analiz edilmiştir. Kartogram haritaları yardımı ile elde edilen mekânsal istatistik parametreleri ile hem bir ülke için, hem de tüm TRACECA ülkelerine ilişkin karayolu altyapı kalitesi ile ihracat-ithalat ilişkilerinin durumlarına dair değerlendirmelere yer verilmiştir. Uygulamanın ikinci kısmında, zaman içerisinde TRACECA ülkelerinin karayolu altyapı kalitesindeki değişimlerin ne yönde olduğu, Türkiye'nin bireysel durumu, altyapıdaki değişimlerin ihracat ve ithalata marjinal etkisi panel modeller ile analiz edilmiştir. Literatürde panel regresyon modelleri sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çalışmada ilave olarak, klasik panel regresyon model tahminlerinde mekânsal etkileşim değişkeni kullanılarak mekânsal panel regresyon model tahminleri yapılmıştır. Böylece mekânsal homojenliğin etkisi de analize dahil edildiğinden, ülkelerin durumlarına ilişkin daha etkin ekonomik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Elde edilen en belirgin sonuç TRACECA ülkelerinde, karayolu altyapı kalitesindeki değişim ile ihracat-ithalat ilişkisinin anlamlı ve ekonometrik açıdan tutarlı olduğudur.

Anahtar Kelimeler: TRACECA, Karayolu, Dış Ticaret, İthalat - İhracat

TÜRK DÜNYASI'NDA İNOVASYONUN GİRİŞİMCİLİK VE EKONOMİK KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Batül AYÇA
(İstanbul Arel Üniversitesi)

Özet

Bu çalışmanın amacı Türk dünyasında inovasyonun girişimcilik ve ekonomik kalkınmaya etkilerinin incelenmesidir. İnovasyon, girişimcilik ve ekonomik kalkınma kavramları yapıları gereği birbirleriyle ilişki içerisindedir. Girişimciler ortaya çıkardıkları inovatif fikirlerle ekonomik sistemin yapı taşlarını oluştururken ancak sürdürülebilirliklerini sağlamaktadırlar. Türk dünyasında örgütlerin rekabet üstünlüğü sağlayabilmeleri amacıyla devamlı olarak yaratıcı fikirler geliştirip inovasyona önem vermeleri gerekmektedir, bunun aksini yapan işletmeler sürdürülebilirlik durumlarını kaybetmektedirler.

Rekabet ve ekonomik büyümenin önemli bir belirleyicisi olarak inovasyon ve girişimcilik modern ekonomilerde çok önemlidir. Özellikle 4. Sanayi devrimiyle birlikte (sanayi 4.0) ülkemizin ve Türk dünyasının gelişmiş ülkelerle eş zamanlı olarak yenilikleri takip etmesi ve uygulaması son derece önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada, Türk dünyasında inovasyonun girişimcilik ve ekonomik kalkınma üzerindeki etkileri araştırılacak ve teoride olan boşluklara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, İnovasyon, Girişimcilik, Ekonomik Kalkınma

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİ ARASINDAKİ İKTİSADİ GELİŞMELER: MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Arş. Gör. Fatih KALECİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Özet

1991 yılında SSCB'nin dağılmasını takip eden süreçte bağımsızlıklarını kazan Türk dünyası ülkeleri, sahip oldukları zengin doğal kaynaklar (Bilhassa enerji kaynakları), elverişli jeopolitik konumlar, yetişmiş ve kalifiye işgücü, geniş iç pazar vb. nedenleriyle büyük bir potansiyele sahiptir. Türkiye'yle ortak tarihi, dini ve kültürel değerleri paylaşan Türk Dünyası ülkeleri gerek jeopolitik gerekse de ekonomik açıdan Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Bu ortak noktaların mevcudiyeti Türkiye'nin bölgedeki etkinlik yarışında diğer ülkelere kıyasla bir adım önde tutmaktadır. Bu avantajın iyi kullanılması hem Türkiye hem ilgili devletler hem de bölgedeki diğer ülkelerin uzun dönemli çıkarlarına hizmet ederek, barış, istikrar ve ekonomik kalkınmanın sağlanması için anahtar rol oynayacaktır.

Bu çalışmada, Türkiye'nin Türk Dünyası'nın 5 Bağımsız Türk Cumhuriyeti (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan) arasındaki ekonomik ilişkilerin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye ile Türk Dünyası ülkeleri arasındaki başta dış ticaret olmak üzere iktisadi gelişmeler ve işbirliği imkânları ülkelerin temel ekonomik göstergeleri (GSYH, Enflasyon, büyüme hızları, ithalat, ihracat, dış ticaret hacmi, dış ticarete ülkelerin payları, ülkelerin toplam dış ticaretinde kendi aralarındaki pay, doğrudan yabancı sermaye yatırımları vb.) doğrultusunda ortaya konularak mevcut durum değerlendirilecek, ülkeler arasındaki ticaretin önündeki temel engeller ortaya konulduktan sonra ticari ilişkilerin geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri ve geleceğe yönelik rasyonel politikalar tartışılacaktır.

Çalışma kapsamında kullanılan veriler Dünya Bankası (WB), Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD), Uluslararası Para Fonu (İMF) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) veri tabanlarından temin edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Dünyası, İktisadi Gelişmeler, Ticaret İş Birliği, Ekonomik Entegrasyon

14. OTURUM
AVRASYA SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

MERKEZ ÇEVRE İLİŞKİSİNDE MERKEZİN TÜRDEŞLİĞİ

Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi M. Nazan ARSLANEL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

TÜRK SİYASİ KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA HÜKÜMET SİSTEMLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Gürbüz ÖZDEMİR (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI'NIN AZERBAYCAN'DA GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

İbrahim RUSTAMLİ (Marmara Üniversitesi)

TÜRK KONSEYİ: LİNGUA FRANKA BİRLİĞİ VE DEVLETLERÜSTÜ MEKANİZMA İKİLEMİ

Tolga SAKMAN (İstanbul Üniversitesi)

MERKEZ-ÇEVRE İLİŞKİSİNDE ‘MERKEZ’İN TÜRDEŞLİĞİ

Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi M. Nazan ARSLANEL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Özet

Türk siyasal yaşamına dair yapılan incelemelerde sıklıkla ele alınan ‘merkez-çevre’ tipolojisi, siyasal yaşamın hareketliliğini yansıtmaması bakımından oldukça önem arz etmektedir. Edward Shils’in kavramsallaştırdığı ve özellikle Şerif Mardin’in Türk siyasal yaşamını incelemek için kullandığı bu tipoloji, yönetici elitler ile yönetilenler arasındaki ilişkileri ele alması ve böylece çevreden merkeze doğru yönelimi açıklaması nedeniyle de politik yaşam pratiğinde de yer almıştır. Ancak Shils’in dikkat çektiği bir nokta olarak ‘merkez’in aslında tam anlamıyla homojen olmaması, bu tipoloji çerçevesinde ‘merkez’ kavramının da sorgulanmasını beraberinde getirmektedir. Özellikle güncel politik yaşam, kurum ve kültürünün tartışılması adına ‘merkez’in bu doğrultuda değerlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, başlıca merkezin ne derece homojen olduğunu veya ne tür antagonizmaları içerdiğini serimlemeye ve dolayısıyla merkez-çevre yaklaşımını bu doğrultuda okumaya çalışmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın konusu, merkez-çevre tipolojisini, ‘merkez’in parçalı-içsel yapısı üzerinden okuyarak Türkiye’de güncel siyasal gelişmeleri bu doğrultuda değerlendirmektir. Çalışmanın amacı ise mevcut siyasal kurum ve kültürde merkezin parçalı yapısından ve dolayısıyla merkez içi mücadelelerden kaynaklanan ve demokratikleşme sürecine engel olabilecek gelişmeler üzerine düşündürmektir.

Anahtar Kelimeler: Merkez-Çevre, Antagonizma, Sivil Toplum, Hegemonya

TÜRK SİYASİ KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA HÜKÜMET SİSTEMLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Gürbüz ÖZDEMİR (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Özet

Tarih boyunca siyasi sistemler farklı toplumlarda değişik şekillerde belirmiştir. Binlerce yıllık geçmişe sahip olan Türk toplumu bu kapsamda özgün bir yere sahiptir. Türkler, birçok süreçten sonra, İngiltere örneği alınarak Kanun-u Esasinin kabulüyle birlikte “parlamentar hükümet sistemine” geçiş yapmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasındaki “Meclis Hükümet Sistemi” hariç tutulacak olursa, Cumhuriyete geçişle birlikte aynı yapı büyük oranda korunmuştur. Dolayısıyla o günden günümüze Türk siyasi hayatı, 140 senelik bir “parlamentar sistem” tecrübesine sahip olmuştur.

Bu uzun tecrübeye rağmen Türk siyasi hayatının son 30-35 senesi neredeyse hükümet sistemi tartışmalarıyla geçmiştir. Bu tartışmaların merkezinde ise, parlamentar sistemin kendisinden beklenileni veremediği iddiasından hareketle alternatif bir sistem olarak görülen “başkanlık hükümet sistemi” yer almıştır. Her fırsatta bu tartışmaların alevlenmesinin sebebi gerçekten parlamentar sistemden beklenen etkinliğin elde edilememesi midir? Ya da daha açık bir ifadeyle, parlamentar sistemin Türk toplumuna ve siyasi kültürüne uygun olmayışı mıdır? Zira siyasi rejim ve hükümet sistemlerinin oluşumunda, toplumların tarihi şartlarının ve siyasi kültürünün rolü oldukça önemli bir unsurdur. Kısacası hükümet sistemlerinin belirli bir ülkede var oluşu ve işleyişi o ülkenin başta siyasi olmak üzere tüm dinamiklerine, nüfus yapısına ve eğitim düzeyine uzanan geniş yapısal faktörlerle ve bu faktörlerin toplamını temsil eden siyasi kültürle yakından ilişkilidir.

Bu bağlamda, “Tarih boyunca Türk siyasi kültürü ile siyasi sistem ve yönetim modeli arasında nasıl bir ilişki var olmuştur?” sorusuna cevap aranması, bu tartışmalara bir katkı sunabilmek açısından önemli olacaktır. Türk devlet/yönetim sistemi ile Türk siyasi kültürü arasındaki ilişkiyi inceleyecek bu çalışmayla, başkanlık ve parlamentar sistemlerinin Türk siyasi kültürüyle uyumu çerçevesinde nereye oturtulacağı değerlendirilmesi yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Kültür, Parlamentar Sistem, Başkanlık Sistemi, Türk Siyasi Kültürü, Türk Devlet/Yönetim Sistemi.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI'NIN AZERBAYCAN'DA GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

İbrahim RUSTAMLİ (Marmara Üniversitesi)

Özet

Dünyada son dönemde siyasal, yönetsel, sosyolojik ve teknolojik gelişmeler ekseninde, sivil toplum kuruluşları ön plana çıkmaya başlamış ve kamusal görevlere hükümet ile birlikte ortak olmaya başlamıştır. Günümüzde Rusya'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne, Birleşik Krallık'tan Güney Afrika Cumhuriyeti'ne, Çin Halk Cumhuriyeti'nden Fransa'ya, Avustralya'dan Brezilya'ya kadar ulusal ve uluslararası sorunların çözülmesinde, insani yardım projelerinin gerçekleştirilmesinde sivil toplum kuruluşları çok aktif rol almaya başlamıştır.

Küreselleşmeye paralel sivil toplum kuruluşları tüm ülkelerde aynı düzeyde aktif faaliyette bulunmadığı söylenmektedir. Yaşanılan dönemde bilim insanlarını düşündüren en önemli sorulardan biri de, Sivil Toplum Kuruluşları'nın birçok ülkelerde neden zayıf kaldığıdır. Bu çalışma; stratejik, politik, kültürel, ekonomik vb. alanlarda çok önemli devletlerden biri olan Azerbaycan Cumhuriyeti'nde sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi üzerine yapılmıştır. Yapılan incelemede ilk olarak sivil toplum kuruluşlarının tutunması ve gelişmesine ilişkin bilgiler aktarılmış, daha sonra Azerbaycan Cumhuriyeti'nde faaliyette bulunan Sivil Toplum Kuruluşları araştırılmış, Sivil Toplum Kuruluşları sisteminin değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise Azerbaycan Cumhuriyeti'nde sivil toplumun gelişmesini yavaşlatan nedenler göz önünde bulundurularak etkin ve sürdürülebilir sivil toplumun gelişimine yönelik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Sivil Toplum Örgütleri, Azerbaycan'da STK'lar, STK'lar, sivil toplumun gelişimi, dernekler, vakıflar, cemiyetler, birlikler, teşkilatlar.

s, societies, unions, organizations.

TÜRK KONSEYİ: LINGUA FRANKA BİRLİĞİ VE DEVLETLERÜSTÜ MEKANİZMA İKİLEMİ

Dr. Tolga SAKMAN (İstanbul Üniversitesi)

Özet

SSCB'nin dağılımını takiben Avrasya'da yeni bölgesel işbirliği girişimleri ortaya çıkmıştır. Geçmiş, 1992 yılında başlatılan Türk Devletleri Zirveler Sürecine uzanan Türk Konseyi, 2014 yılı itibarıyla bu girişimlerin üst düzeyli ve somut örneklerinden biridir. Azerbaycan, Kazakistan Kırgızistan ve Türkiye'nin devlet başkanlarının 2009 yılında imzaladığı Nahcivan Anlaşması'yla kurulan Konsey, çok enstrümanlı, çok katmanlı ve birçok alanı kapsayabilecek kurumsal kapasitesiyle gelişerek varlığını devam ettirmiştir.

Resmi adıyla Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi bir ortak kültür hareketi gibi yumuşak güç odağı oluşturma hedefiyle başlasa da aslında üye ve üye olması muhtemel ülkelerde niyet oluşması halinde devletlerüstü, bölgesel bir güç olma potansiyeli keşfedilmiştir.

Yakın siyasi tarihinde dünya siyasetinin iki ayrı kutbunda yer almış olan üye ve üye olması muhtemel ülkelerin birlikte kültürel çalışmaların ötesinde ekonomik, siyasi ve hatta askeri işbirlikleri yapmasının bölgesel ve küresel manada etki yaratacağı görülmektedir. Bu işbirliğinin derinleşme potansiyelini, bölgedeki diğer uluslararası işbirlikleri ve bölgenin dominant güçlerinin nüfuz mücadelesi gibi dış faktörlerin yanında üye ve üye olması muhtemel ülkelerin iç siyasi ve toplumsal yapıları ile ikili ilişkilerin durumu gibi iç faktörler de etkilemektedir.

Çalışma, Türk Konseyi'nin kuruluş yaklaşımı ve kurumsal yapısı incelenerek başlayacak, kuruluşun ardından işbirliğini siyasi alanda ne kadar ilerlettiği somut örnekler üzerinden değerlendirilecek ve devletlerüstü yapısının sağlanması için fırsat ve riskler irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Konseyi, Orta Asya, Uluslararası Örgütler, Güç Dengesi, Bölgeselcilik

15. OTURUM
SEMİNER SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAG (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK HUKUK TARİHİNİN KIRILMA NOKTALARI

Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAG (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK BAŞKENTLERİNDEKİ YÖNETSEL SİSTEMİN VE KÜLTÜREL YAPININ ANALİZİ

Doç. Dr. Elif Karakurt TOSUN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

SINIR ÖTESİ OPERASYONLARIN POLİTİK EKONOMİSİ: FIRAT KALKANI HAREKATI ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI (Marmara Üniversitesi)

Arş. Gör. Ceren Ece GÖCEN (İstinye Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINDA DİN KRİZLERİ: ARAP BAHARI VE ORTA ASYA VE KAFKASYA'DA 'VASAT DİNİ DÜŞÜNCENİN' GELECEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇELENK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK HUKUK TARİHİNİN KIRILMA NOKTALARI Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

Özet

Bu çalışma, bilinen hukuk tarihimizdeki temel değişimleri tespit etmeyi, onların nedenlerini ve sonuçlarını analiz etmeyi ve hukukumuzun günümüzdeki gidiş yönünü ortaya koymayı hedeflemektedir. Türk adını taşıyan ve bu kimliği paylaşan halkların hukuk tarihleri belirli bir noktaya kadar ortak seyretmekte ardından, (Eski Sovyetler Birliği tecrübesiyle birlikte) dar anlamda milli devletlerin hukuk tarihine dönüşmektedir. Dolayısıyla çalışma bu ortak noktaları izledikten sonra, Türkiye'nin hukuk tarihine dönecek ve onunla sınırlı kalacaktır.

Çalışma, yukarıda belirtilen hedef doğrultusunda yalnızca hukuktaki köklü değişimleri yani sistem değişikliklerini dikkate alacak ve bunların analizini sunmayı deneyecektir. Hukukta sistem: Hukukun yani hakkın (hakların) temeli olarak kabul edilen ilkelerin ve bu ilkelerin temeli olarak kabul edilen değerlerin belirli bir toplamını ifade eder. Söz konusu değerlerin ayakta tutulabilmesi, hayata geçirilebilmesi, korunabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için, yine bu değerler ve ilkelerle uyumlu, çeşitli yöntem ve usuller öngörülür. Dolayısıyla sistem değişikliği temelde bu değerlerin ve onların taşıyıcısı olan ilkelerin değiştirilmesini, mevcut olanların terkedilip farklı olanların esas alınmasını ifade eder. Yukarıda yapılan bu değişiklik, seçilen yeni değerler ve ilkelerin hayata geçirilmesi, korunması ve aktarılmasına uygun yöntemleri ve usulleri de beraberinde getirir.

Bu çalışma belirtilen sınırlarda, öncelikle hukuk tarihimizin Mete Han ile başlayan öyküsüne yoğunlaşacak ardından İslamiyet'in Türkler arasında yayılması ve Selçuklu tecrübesi üzerinde durulacaktır. Osmanlı ve Cumhuriyet'in getirdiklerinin ortaya konulmasının ardından Avrupa Birliği için yapılan değişiklikler ele alınacaktır. Son olarak ise hukukumuzun eğiliminin yönü, dünya konjonktürü bağlamında değerlendirilmeye ve tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Töresi, Türklerin Müslümanlaşması, İslam Hukuku, Modern Hukuk, Avrupa Birliği Hukuku, Hukuk Sistemi

TÜRK BAŞKENTLERİNDEKİ YÖNETİM SİSTEMİ VE KÜLTÜREL YAPI

Doç. Dr. Elif Karakurt TOSUN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Türk dünyası, tarihsel olarak ortak kültür ve dile sahip olan Türk halklarının yaşadığı coğrafya olarak tanımlanmaktadır ve oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Bu coğrafyada yer alan her Türk devleti farklı sosyo- politik yapıya ve tarihi - kültürel geçmişe sahiptir. Bu farklılık ülkelerdeki yönetim sistemine, kişiler arası ilişkilere, ekonomik konjoktüre etki etmektedir. Türk devletleri farklı sosyo-politik ve tarihi-kültürel yapılara sahip olsalar da aralarında güçlü bir organik bağ vardır.

Aynı kökene sahip Türk devletlerindeki yönetim sistemlerinin ve kültürel yapıların analiz edilmesi, ülkeler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların tespit edilmesi ülkeler arasındaki işbirliği ve politikaların geliştirilmesi açısından önemli bir perspektif sunacaktır. Bu noktada Türk başkentlerinin yönetim sistemleri ve kültürel yapıları incelenecektir. Başkentler ülkelerin yönetim sistemleri ve kültürel yapıları hakkında temel nitelikte bilgi vermesi, ülkeler arasında ayrılıkları ve benzerlikleri göstermesi açısından önemli bir araştırma konusudur. Zira devletler, yönetim sistemlerini öncelikle başkentlerinde kurgulayarak temellendirmek isterler. Dolayısıyla başkentleri incelemek söz konusu devletin yönetim felsefesini, politik kültürünü, kültürel yapısını anlayabilmek için kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmada Türk devletlerinin başkentleri olan Ankara, Bakü, Bişkek, Lefkoşa, Taşkent, Almatı, Astana, Aşkabat kentleri analiz edilecektir. Bu bağlamda öncelikle Türk başkentlerindeki yerel yönetim sistemleri incelenecektir. Yerel yönetim organları, işlevleri, halkın yönetsel süreçlere katılımı irdelenecektir. İkinci olarak Türk başkentlerindeki kültürel yapı ele alınacaktır. İlgili başkentlerin tarihi, kültürel değişim, gündelik hayatları analiz edilecektir.

Türk devletleri arasındaki yönetim sistemleri – kültürel yapıları arasındaki benzerliklerin ve farklılıklarının tespitinden daha çok; ortak kültür ve dil birliğine sahip olan ülkelerin başkentlerinin karşılaştırılması yoluyla geleceğe yönelik potansiyel işbirliği imkânlarının neler olduğunun araştırılması bu çalışmanın çıkış noktasıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Başkentler, Yönetim Sistemi, Kültürel Yapı

SINIR ÖTESİ OPERASYONLARIN POLİTİK EKONOMİSİ: FIRAT KALKANI HAREKATI ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI (Marmara Üniversitesi)
Arş. Gör. Ceren Ece GÖCEN (İstinye Üniversitesi)

Özet

2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı kapsamında Esad rejimi, IŞİD ve PYD/YPG gibi yapılanmalar Türkiye sınırında güvenlik tehdidi yaratmaktadır. Türkiye ise sınır hattını terör unsurlarından temizleme, bölgede güvenliği sağlama ve Suriye'den gelen göç akınına durdurma amaçlarıyla sınır ötesi operasyonlar düzenlemektedir. Bu operasyonlardan ilki 24 Ağustos 2016'da başlayan ve Türk Silahlı Kuvvetleri ve Özgür Suriye Ordusu tarafından yürütülen Fırat Kalkanı Harekâtı'dır. Harekât sonucunda önemli bir başarı elde edilmiş, Cerablus, Çobanbey ve El Bab şehirleri IŞİD'in elinden alınarak güvenlik kısmen sağlanmıştır. Sınır ötesi operasyonların askeri başarısına ek olarak politik ve ekonomik çıktıları da olmuştur. Bu çalışma, politika ve ekonominin birbirinden ayrı tutulamayacağı gerçeği göz önünde bulundurularak, Fırat Kalkanı Harekâtı özelinde sınır ötesi operasyonların politik ekonomiye yansımalarının ne olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Türk Silahlı Kuvvetleri, Özgür Suriye Ordusu, Fırat Kalkanı Harekâtı

TÜRK DÜNYASINDA DİN KRİZLERİ: ARAP BAHARI VE ORTA ASYA VE KAFKASYA'DA “VASAT DİNİ DÜŞÜNCENİN” GELECEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇELENK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

2010 yılında başlayan ve ucu açık bir şekilde günümüze kadar devam eden Arap Baharı modern dönemde Ortadoğu ve İslam halklarının yaşadığı en büyük krizdir. Demokrasi, açık toplum ve dünyaya açılma umutları etrafında gelişen “bahar temalı” devrimler ve hareketler bir domino etkisiyle bölge ülkelerinin bir bölümünü doğrudan, kalanları ise dolaylı etkileriyle çekim alanına dâhil etti. Ortadoğu ve mücavir alandaki İslam toplumlarının tamamı siyasi, askeri, ekonomik, kültürel ve dini anlamda müteselsil krizler ve çatışmalar yaşadı. Son 15 yılda yaşadığı gelişmelerle düşük profilli bir model olma yolunda ilerleyen Türkiye Arap Baharının etkileriyle kazanımlarının önemli bir bölümünü kaybetti. Batılı güçlerin Ortadoğu ile ilgili projelerini güncellediği, ulusal ajandaların din ve mezhep kisvesi ile yürürlüğe konduğu bu çatışma ortamı ilginç bir şekilde bütün ülkeleri ve halkları sürecin aktif yahut pasif bir unsuru haline getirdi. Mutedil Sünni düşüncenin ciddi bir şekilde yıprandığı, Selefi, Vehhabi, Şii ve tekfirci unsurların ise olabildiğince nüfuz alanı kazandığı bu süreçte İslam dünyası yaşanabilir, uygulanabilir ve sürdürülebilir dini düşünce hususunda oldukça tehlikeli bir mecraya girdi. Türkiye, Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan gibi ülkeler Arap Baharının yıkıcı etkilerini her düzeyde hissetmeye başladılar. Mezkûr Türk cumhuriyetlerinde terör, güvenlik ve radikalizm odağında din-devlet ilişkileri belirgin bir şekilde değişmeye başladı.

SSCB'nin dağılması ile 1991'de bağımsız ve müstakil bir devlet olarak olma yoluna giren Orta Asya Türk Cumhuriyetleri geride bıraktığımız 27 yıllık süreyi vasat ve makul bir din-devlet ilişkisi, vasat bir din kimliği ve uygulanabilir düzeyde makul bir din eğitimi inşası bağlamında verimli bir şekilde kullanamadılar. Bir yandan var olma, kurumsal yapıyı güçlendirme, üniter yapıyı koruma, yolsuzlukla mücadele çabalarıyla politik ve bürokratik inşa süreci yaşayan bu ülkeler bir yandan da Türkiye, Arap ülkeleri ve Hint/Pakistan alt kıtasından gelen ve yerleşik kültürel doku ile derin çatışmalar yaşayan 'hârici din ithali' gerçeğiyle yüzleşme durumunda kaldılar. Sağlıklı ve yerli bir din eğitimi alt yapısı inşa edemeyen, gerçekte bu hususta çok da istekli görünmeyen, bu ülkeler Arap Baharının yayılmacı ve yıkıcı etkilerinin sonuçları ile yüzleşmeye başladılar. Zayıf kurumsal alt yapı ve boşluk

sebebiyle Cihatçı örgütlerin yetiştirdiği ve finanse ettiği kuşaklar İslam dünyasında fiili çatışmanın ve politik istikrarsızlığın hâkim olduğu bölgelerde meçhul bir 'cihadın peşinde' dolaşmaya başladılar. Yaşanan gelişmeler Türk cumhuriyetlerindeki mevcut politik yapılanmayı dine karşı daha müteşeddid ve tedbirli hale getirirken, halklar, özellikle de genç kuşaklar, İslam'ın geleceği ile ilgili derin krizler ve çatışmalar yaşamaya başladılar.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya, İslam, Türk Cumhuriyetleri, Radikalizm, Din Eğitimi.

16. OTURUM
SİNEMA SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)

DIŞ TİCARET EKSENİNDE TÜRKİYE’NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Öğr. Gör. Neslihan KIZILER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Arş. Gör. Muhammed ÇELİK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE-AZERBAYCAN ARASINDAKİ ASKERİ İŞ BİRLİĞİ SÜREÇLERİNİN ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali Burak DARICILI (Bursa Teknik Üniversitesi)

TÜRKSOY VE TÜRK DÜNYASI HALK EDEBİYATI

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim GÜMÜŞ (Bartın Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİNDE GÖÇ SİSTEMİ

Dr. Nurlan BAĞGABYLOV (Gumilyov Eurasian Devlet Üniversitesi)

DIŞ TİCARET EKSENİNDE TÜRKİYE’NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Öğr. Gör. Neslihan KIZILER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Arş. Gör. Muhammed ÇELİK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Türkiye, Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanmaları ile birlikte tarihsel ve kültürel bağlarının etkisi ile bölgeye olan ilgisi artmıştır. Bu bağlar ikili ilişkilerin güçlenmesine temel teşkil etmiş ve ülkeleri işbirliği yapmaya yönlendirmiştir. Her iki tarafın ikili ilişkilerini etkileyen bazı faktörler; tarihsel ve kültürel yakınlık, siyasi ve stratejik ilişkiler, ülkelerin güvenlik düzeyi, gümrük-vergi ve diğer hukuki konular, uluslararası iş ve yaşam kültürü, bürokrasi, coğrafi durum ve lojistik ve ekonomik refah düzeyidir. Türkiye, bahsedilen faktörlerin etkisi ile bağımsızlık öncesi süreçte dolaylı yollardan yürüttüğü ikili ilişkilerini bağımsızlık süreci sonrası doğrudan ilişkilere çevirmiştir. Özellikle, hedef ülkelerin doğal kaynaklarının fazla olması ancak ekonomik ve siyasi anlamda tecrübesiz olmalarının yanında yüzünü batıya dönen bir siyaseti tercih etmeleri nedeniyle Türkiye ile ikili ilişkiler bahsedilen ülkeler açısından oldukça önemli bir kazanım haline dönüşmüştür. Türkiye açısından ise, bu ülkeler doğal kaynakları zengin olan ve ikili ticarete özellikle ihracat ve yatırım ayağında önemli pazar ülkeler olmaları nedeniyle ayrıcalıklı bir noktada durmaktadırlar. Türkiye bu süreçte, Türk Cumhuriyetleri ile “Ticari ve Ekonomik İş birliği Anlaşmaları”, “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları”, “Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşmaları” ve “Karma Ekonomi Komisyonu” gibi toplantılarla birçok ikili anlaşmalara imza atmış ve ekonomik ilişkiler süreci yasal çerçeveye kavuşturulmuştur. Bu bağlamda, Türk Cumhuriyetlerinin, Türkiye ile dış ticareti önemli bir konumda olup bu ülkelerin birbirleri ile ticari ilişkileri ise gelişerek devam etmektedir. Genel olarak dış ticaret hacimleri incelendiğinde Azerbaycan, Kırgızistan ve Türkmenistan korumacı politikaları nedeniyle dış ticaret fazlası veren diğer taraftan Kazakistan, Özbekistan ise dış ticaret açığı veren ekonomisi daha çok ithalata dayalı ülkeler olduğu gözlenmektedir. Türk Cumhuriyetlerinin dış ticaret verileri incelendiğinde daha çok doğal kaynak ve tarım ürünleri ihracı yapan ülkeler olduğu bunun yanında mamul veya yarı mamul ürünler ithal ettikleri görülmektedir. Bu ülkelerin Türkiye ile dış ticaret ilişkilerine bakıldığında ise Türkiye’nin önemli bir payının

olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak ticari ilişkiler gümrük işlemlerinde yaşanan sorunlar, mevzuatta yaşanan çeşitli sorunlar, ulaştırma açısından yaşanan sorunlar, siyasi etkiler ve bürokrasi gibi bir takım engellerden istenilen düzeye ulaşamamaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ile özellikle bağımsızlık süreci sonrası ticari ilişkilerinde yaşanan gelişmeler ve sorunlar ele alınarak çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dış ticaret, Ekonomik İş Birliği, Ticari İlişkiler, Ekonomik Entegrasyon

TÜRKİYE-AZERBAYCAN ARASINDAKİ ASKERİ İŞ BİRLİĞİ SÜREÇLERİNİN ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali Burak DARICILI (Bursa Teknik Üniversitesi)

Özet

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri son yıllarda yakalanan ivme ile birlikte sadece “bir millet-iki devlet” anlayışı çerçevesinde açıklamak mümkün değildir. Özellikle son 10 yılda iki devlet arasındaki askeri ilişkiler, Güney Kafkasya’da stratejik dengeleri değiştirecek bir askeri ittifak seviyesine ulaşmıştır.

Söz konusu askeri ittifakın günümüzde ulaştığı başarılı seviyenin temelleri, 1990’lı yıllar ile birlikte iki devlet arasında başlatılan askeri eğitim süreçlerine ve 2010 yılında imzalanan Stratejik Ortaklık ve Karşılıklı Yardım Anlaşması’na dayanmaktadır. Öte yandan Azerbaycan ve Türkiye arsındaki askeri işbirliğinin günümüze yansıyan somut sonuçları da bulunmaktadır. Bu somut sonuçlar arasında ise iki devlet arasında gerçekleştirilen ortak tatbikatlar, Türkiye’nin son yıllarda hızla gelişen savunma sanayi portföyüne yönelik olarak Azerbaycan’ın artan ilgisi ve Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Nahcivan’daki Azerbaycan özel kuvvetlerini destekleme yönelik faaliyetleri belirtilebilir.

Belirtilen hususlar dahilinde Türkiye-Azerbaycan askeri ittifakının geleceği ile ilgili olarak iyimser olmak için birçok neden bulunmaktadır. Bu iyimser nedenlerin temelinde ise realist işbirliği süreçlerinin ötesinde iki devletin yöneticileri tarafından sürekli olarak gündeme getirilen “ortak milli kimlik” anlayışı bulunmaktadır. Bu bağlamda “iki devlet-bir millet” anlayışının Azerbaycan ve Türkiye arasındaki somut askeri işbirliği süreçleri ile birlikte günümüzde çok daha işlevsel bir hale geldiği iddia edilebilecektir.

Sonuç olarak, bu çalışmada Türkiye-Azerbaycan arasındaki askeri işbirliği süreçleri kronolojik bir bakış açısıyla ele alınacaktır. Böylelikle iki devlet arasındaki savunma işbirliği ilişkilerinin güncel durumu analiz edilecek ve bu süreçlerin gelecek dönem seyrine yönelik olarak bir perspektif oluşturulmaya çalışılacaktır.

TÜRKSOY VE TÜRK DÜNYASI HALK EDEBİYATI Dr. Öğr. Üyesi İbrahim GÜMÜŞ (Bartın Üniversitesi)

Özet

Türk dünyasının kardeşliğini ve gönül birliğini kuvvetlendirmek, Türk kültürünü nesilden nesile koruyarak aktarmak için kurulan Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY), 1993 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye tarafından kuruldu. Zamanla bu altı kurucu üyeye sekiz gözlemci üye daha eklenerek toplamda 14 üye ülkeye ulaştı. TÜRKSOY, kurulduğu günden bugüne nevrüz kutlamaları, fotoğraf sergileri gibi etkinlikler ve ressamları, opera sanatçıları, şairleri vd. sanatçıları bir araya getiren buluşmalar organize etti. Bununla birlikte Türk dünyasında iz bırakan mümtaz şahsiyetlerin kültür miraslarını aktarmak ve farkındalık yaratmak için doğum yılları ilan etmektedir. Türk dünyası halk edebiyatını dünyaya tanıtmak, ortak kültürel mirası ortaya çıkarmak için de pek çok çalışma gerçekleştirdi. Örneğin, Türk dünyasının ortak destanlarından olan Köroğlu Destanı'nı operaya çevirdi ve 6 ülkede seyirciyle buluştu. Dede Korkut Ansiklopedisi, Ah Çibek Arığ Destanı, Mamay Destanı gibi pek çok halk edebiyatı ürünlerini destekleyerek yayınladı. Bu çalışmada TÜRKSOY'un genelde Türk dünyasına özelde ise Türk halk edebiyatına yapmış olduğu katkılar incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: TÜRKSOY, Halk Bilimi, Edebiyat, Türk Dünyası

TÜRK DÜNYASI İÇİNDE GÖÇ SİSTEMİ

Dr. Nurlan BAĞABYLOV (Gumilyov Euriasian Devlet Üniversitesi)

Özet

Göç süreci, Kazakistan'daki sosyo-ekonomik ve politik durumu önemli bir düzeyde etkilemekte olan merkezi konulardandır.

Kazakistan Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı verilerine göre, 1 Nisan 1991 yılından 2017 yılına kadar, 1 milyondan fazla yurtdışında yaşayan etnik kökenli Kazaklar, anavatanına geri dönüş yapmış olup, 'oralman' (repatriate) statüsünü almıştır.

Çok uluslu yapıya sahip olan Kazakistan'da, Kazak ulusu sosyal ve tarihi misyonunu yerine getirmeli, bununla birlikte Kazakistan'ın uygar, yenilikçi ve sanayi toplumu olarak gelişmesinde sorumluluğu üstlenmelidir. Sosyal refah açısından devlet kurucu ulus olarak anavatanına geri dönmüş olan Kazakların, kimliğini hızlı tanımlama durumu, diğer bir deyişle ulusal uyum sağlama süreci, günümüzdeki önemli sosyolojik tartışmalardan biridir.

Anahtar Kelimeler: Kazaklar, Göç, Sosyoloji

Adres: Üçevler Mah. Burçak Sk. Vizyon Plaza No: 6/202 Nilüfer / BURSA

Tel: 0 224 256 72 00

www.tesam.org.tr

www.tesam.org.tr/kongre2018 | tesamcongress@gmail.com

KYMK | TÜRK

